

Güncel Gelişmeler Geleceğimizi Belirleyecektir (sy: 6)

Politika

SAVAŞSIZ SÖMÜRÜSÜZ BİR DÜNYA İÇİN

Haziran / Eylül 2025

Yıl: 11

Sayı: 96

MUSTAFA SUPHİ VAKFI MERKEZ YAYIN ORGANI

15 Günlük Gazete Bağış Karşılığı: Maliyeti 50 TL

Yurtdışı: 5 EUR/USD

Selamlıyoruz

Türkiye Komünistlerinin Platformu'nun kuruluşunu Yayın Kolektifimiz adına selamlıyoruz. TKP üyesi, kadrosu, sempatzanı olup da 70'li yıllarda sınıf mücadelesinin farklı alanlarında aktif görev almış arkadaşların bu girişimi takdire değer bir girişimdir. Tümü TKP veya TKP ile ilişkilendirilmiş davalardan yargılandıkları için devlet ve aynı zamanda kamu-oyu tarafından tanınan bilinen arkadaşlardır. Gizli bir faaliyetleri yok. TKP'nin 1920'den beri süren programatik ve politik geleneğini Türkiye için en doğru çizgi olarak kabul ettikleri için bu görüşlerin yaygınlaşması, destekleyenlerinin artması için ellerinden geleni yapıyorlar. Tümü günlük mücadeleler içinde aktif yer alıyorlar.

Platformun farklı gereksinimlere yanıt olacağını düşünüyoruz;

1. Mustafa Suphilerden başlayan istikrarlı, sınıfsal, enternasyonalist çizgisinin Türkiye politikasında yer alması,
2. Türkiye'nin içinde bulunduğu siyasal ve ekonomik kapitalist çıkmazdan çıkış yolunu açacak gelişmelerde aktif müdahil olması,
3. Barış ve Demokratik Toplum sürecinde özne olarak yer alması,
4. Genç kuşaklara komünistlerin bu topraklarda ve uluslararası alanda yürüttükleri mücadeleyi aktararak taşıması,
5. Marksizm-Leninizm'in felsefi, ekonomik ve siyasal görüşlerinin bilimsel olarak genç kuşaklar arasında yaygınlaştırılması,
6. Yeminli TKP düşmanlarının TKP adını kullanarak yaratıkları bilgi ve politika kirliliği karşısında doğru komünist duruşun sergilenmesi.

Bu gereksinimlere yanıt olmak sayıları binlerce olan okuyucularımızın aktif katkısını içeriyor. Aynı zamanda eski TKP sempatzanı ve mensubu olan arkadaşlarımızın uzun yıllar yaşanan dağınıklık ve örgütsüzlük sonucu farklı farklı öbeklerde olmalarını aşıp birlikte düşünüp, geliştirip, sınıf savaşımında yer almaları çok kıymetli olacaktır. Platform bunun için bir işlev görebilir, görebilmeli.

Kısacası kurulduğu açıklanan Türkiye Komünistlerinin Platformu bizce tam zamanında ama geç kalmış bir ihtiyaca yanıt oldu. Şimdi eli kalem tutan, düşünen, dünyadaki yeni gelişmeler konusunda araştırma, inceleme yapan, sınıf savaşımında, demokratik kitle örgütlenmelerinde aktif rol oynayan, bölgelerinde, il ve ilçelerinde, mahalle ve semtlerinde, çalıştıkları iş yerlerinde, okudukları öğrenim kurumlarında toplumsal faaliyetlere aktif katılan tüm arkadaşların somut katkı yapacakları bir girişim mevcut. Bu kıymetli girişimi hakkını vererek hep birlikte değerlendirelim. ■

Politika

TKP 105 Yaşında Demokratik Türkiye Daha Güçlü TKP!

TÜRKİYE KOMÜNİSTLERİNİN PLATFORMU KURULDU

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin 14 Temmuz 2025 Tarihli Açıklaması:

Barış, Demokrasi, Özgürlük ve Sosyalizm Mücadelesi Küllerinden Yeniden Doğuyor!

Otuz özgürlük gerillası 11 Temmuz 2025 tarihinde Güney Kürdistan'da, Casena Mağarasında bir açıklama yaparak silahlarını yaktı. Kürt Özgürlük Hareketi bu eylemiyle Abdullah Öcalan tarafından atılan adımın gereğini yerine getirdi. Mayıs ayında PKK Kongresinde alınan kararlar ve Abdullah Öcalan'ın gerek örgüt ile vardığı mutabakat ve gerekse de devlet ile yürüttüğü müzakereler sonucunda atılan bu adım devlete verilen çok net bir mesajdır. Bundan sonra süreci karşılıklı müzakereler ve adımlar belirleyecektir. Türkiye Cumhuriyeti devletinin yasal ve anayasal düzenlemeler ile üstüne düşen görevi yerine getirmesi koşullarında süreç ilerleyecektir.

Silahların yakılması kesinlikle mücadelenin sonlanması veya teslim olunması anlamına gelmemektedir. Bu eylem yeni bir başlangıç ve mücadelenin farklı yöntemlerle sürdürülmesi kararlılığının sinyalidir. Seçilen konum, Casena Mağarası -ki TC devletinin de bu konumda mutabık kalması- sembolik olarak tarihsel önemdedir ve yürütülen müzakerelerin içeriği anlamında niteliksel bir mesaj içermektedir. Demokratik Toplum Grubu'nun 30 özgürlük savaşçısından oluşması da küllerinden yeniden doğan 30 Simurg kuşu efsanesinden esinlenerek yakılan silahların ateşinden yeniden doğuş mesajını içermektedir. Tören sırasında okunan metin eylemin amacını dünya kamuoyuna ilan etmiştir.

Parti Merkez Komitemiz, Barış ve Demokratik Toplum Çağrısı ve PKK Kongresinden sonra yayınladığımız 4 Mart 2025 ve 10 Mayıs 2025 tarihli açıklamaları temel alarak sürecin geldiği aşamayı değerlendirmiş ve şu sonuçlara varmıştır:

Bu süreci niteleyen en önemli özellik bugüne kadar yaşanan süreç denemelerinin aksine Türkiye Cumhuriyeti devleti

tarafından yürütülmesidir.

Devletin içinde mutabakata dayanmadan başlatılan tüm süreçler devlet içi odakların engeliyle karşılaşmıştır. PKK'nin 1993 yılından itibaren yer aldığı süreç girişimleri her defasında devletin kimi odakları tarafından kesintiye uğratılmış ve savaş yeniden yoğunlaştırılmıştır. PKK'nin müzakere ve barış süreçlerine olumlu yaklaşımı başarısızlıktan kaynaklı bir barış arayışı değil, 1991 yılında Dünya Sosyalist Sisteminin çözülmesi ve Dünya Devrim Sürecinin ana güçlerinde yaşanan niteliksel değişikliklerden kaynaklıdır. Abdullah Öcalan'ın bu süreçte ortaya koyduğu görüşler ve çağrının içeriği yeni üretilmiş görüşler değil, kendisinin 1999 yılından beri savunduğu görüşlerdir. Tek taraflı tavizler içeren bir niteliğe sahip değildir.

Barış ve Demokratik Toplum Süreci salt bir barış anlaşması değildir. Demokratik Toplumu hedefleyen bir politik strateji için savaş sona erdirilmektedir. PKK'nin feshi bu içerikle anlaşılmalıdır. Savaşı temsil eden bir teşkilatın yeni koşullara ve amaçlara uygun olarak yeniden ve farklı bir biçimde örgütlenmesi amacını içermektedir. Devlet ise buna karşı baskıcı, sömürücü, diktatoryal niteliğini terk ederek yeni bir devlet yapısına yönelmekle yükümlüdür. Müzakerelerin bir yanının da bu içerik olduğu anlaşılmalıdır. Buna hazır olmayan bir devlet böyle müzakerelere yönelmez, yönelirse de bu süreç sonuca ulaşmaz. Konu tarafların ikisinin de yeni koşullara uygun yeniden yapılanması içeriğine sahiptir. Bu içeriğinden dolayı bu süreç Türkiye Cumhuriyeti devletinin de yeniden kuruluşu anlamına gelmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti devletinin yeniden kuruluşu 1919 ile 1921 yılları arasında yürütülen ve sonuçta 1923 yılında değişen politikaya dönüş anlamına gelmektedir. 1919 yılında Ulusal Kurtuluş Savaşı olarak başlayan sürecin niteliği, siyasal anlamda komünistlerin de müttefik olduğu, ulusal anlamda başta Kürtler olmak üzere tüm Anadolu halklarının birlikte mücadele ettiği, dinsel anlamda tüm din ve mezheplerin özgürce ifade edilebildiği bir içeriğe sahipti. Kemalistlerin İngiliz emperyalizmi ile uzlaşmaları sonucunda aniden yön ve nitelik değiştiren bu süreç bugün temelleri atılan Barış ve Demokratik Toplum Süreci ile tekrar yerli yerine oturma amacını taşımaktadır. Bu nedenle Türkiye Cumhuriyeti açısından başa dönerek yeniden kuruluş sürecidir. Bu Cumhuriyet karşıtı bir süreç değildir. Emperyalizmin dikte ettiği ve ona bağımlı bir cumhuriyetten halk demokrasisini hedefleyen bir cumhuriyete dönüşüdür. Bu anlamda ilerici bir adımdır ve Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın ruhuna uygundur. Eğer barış ve demokratik toplum süreci başarıya ulaşırsa, 1919-21 dönemine dönülecek ve şimdiki ulus devlet, demokratik bir Cumhuriyet olarak yeniden inşa edilebilecektir.

Türkiye Komünist Partisi'nin kuruluş kongresinde kabul edilen program ile bugün yaşanan sürecin özellikleri, sınıf savaşımını daha ileriye taşımak için benzer nitelikler taşımaktadır. O dönemde Mustafa Suphi ve yoldaşları bugün Demokratik Toplum olarak hedeflenen içeriklere benzer içeriklerle Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna katılmaya yönelmişler ve Ulusal Kurtuluş Savaşı içinde yer almışlardır. Partimizin kurucu önderi Mustafa Suphi

ve yoldaşlarının 28/29 Ocak 1921'de Kemalistler tarafında haince katledilmeleri, belirlenen istikametın sonlandırılmasının ilk işareti ve eylemi olmuştur. Partimizin 1922 yılında yasaklanması karşı-devrimci yönelimi güçlendirmiştir. Bugün komünistlerin görevi o süreçte yarım kalan program ve politikaları yaşama geçirmektir. Barış ve Demokratik Toplum süreci bu açıdan yeni bir yol açmaktadır.

Mustafa Kemal, Ulusal Kurtuluş Savaşı sürecinde Kürtlerle de ittifak halindeydi. Kürtler ile ittifak yapmadan Anadolu'da bu mücadeleyi sürdürmek mümkün değildi. Onun için Erzurum ve Sivas Kongrelerinde Kürtler, Aleviler ve Müslüman aşiretler ile ittifaklar kurdu. 11 Temmuz'da silah yakma eyleminin yapıldığı Casena Mağarasında İngiliz emperyalistlerinin işgaline karşı mücadele eden Şeyh Mahmud Berzenci'yi destekledi. 13 Ağustos 1919 yılında Mustafa Kemal'in, Şeyh Mahmud Benzerc'i'ye yazdığı mektupta "Aziz Vatan" için İngiliz emperyalistlerine karşı ortak mücadeleye davet etmiştir. Sivas Kongresi kararlarını iletmış ve henüz düzenlenmemiş olan Erzurum Kongresinin gündemi ve içeriği konusunda bilgi vermiştir. Mustafa Kemal'in o dönemde "Aziz Vatan" olarak nitelendirdiği bugün "Ortak Vatan" olarak ifade edilebilir. O dönemde "Aziz Vatan" tüm ulusal bağımsızlıkçı siyasal, ulusal ve dinsel unsurları içeren bir nitelemeydi ve birlikte yaşamı ifade ediyordu. Türkiye Cumhuriyeti devletinin bugün Silah Yakma Eylemi için Şeyh Mahmud Benzerc'i'nin o dönemde karargah olarak kullandığı Casena Mağarasını kabul etmesi veya önermesi bu çerçevede değerlendirilmesi gereken derin bir anlam taşımaktadır. Bu TC devleti açısından özeleştirici içeren yeniden kuruluş demektir.

Devlet Bahçeli bu süreci MHP adına

değil devlet adına başlatmıştır. MHP tabanını ikna etmeye yönelik hiçbir çaba göstermemiştir. Cumhurbaşkanı Erdoğan bu sürece sonradan ikna edilmiş veya dahil olmuştur. Bu süreç ne MHP ne de AKP'nin taraf olduğu bir süreç değildir. Türkiye Cumhuriyeti devleti doğrudan insiyatif kullanan taraftır. Bu anlamda sürece sonradan dahil olan AKP'li Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 12 Temmuz'da partisinin Genel İstişare ve Değerlendirme Toplantısında sarf ettiği kimi sözler dikkate alınması gereken nitelikte değildir. "Terörsüz Türkiye" nitelemesi AKP iktidarını sürdürmek için ve seçmen tabanını ikna etmek için geliştirilmiş bir söylemdir. Nasıl söyledikleri önemli değildir. Belirleyici olan sürecin sağlıklı ilerlemesidir. 11 Temmuz Silah Yakma Eyleminden ve 12 Temmuz Erdoğan'ın konuşmasından sonra TSK güçlerinin Medya Savunma Alanlarını bombalamaları, kimyasal silahlar kullanmaları devlet içindeki çatlağı ifade etmektedir. Devlet içinde bu sürece karşı direnen ve süreci akamete uğratmak isteyen odaklar vardır, bu bilinmeli ve dikkate alınmalıdır. Bu odakların faaliyetleri önümüzdeki dönemde de güçlenerek devam edecektir.

Bu süreci doğru değerlendiremeyenlerin sarıldığı en belirleyici söylem "Kürtlerle barış yaparken CHP'ye karşı saldırı ve imha politikalarının sürdürüldüğü" konusudur. Bu doğru bir tespittir ancak yanlış analiz edilirse yanlış sonuçlara varmak da çok kolaydır. AKP'li Cumhurbaşkanı Erdoğan son Yerel İdare Seçimleri ile seçmen çoğunluğunu yitirmiştir. CHP seçmen açısından birinci partidir. Erdoğan iktidarı kaybetmekten korkmaktadır. Ve özellikle Barış ve Demokratik Toplum Sürecinin sağlıklı ilerlemesi sonucunda iktidarını kaybedeceği kesindir. Bu nedenle CHP'ye ve demokrasi güçlerine saldırmaktadır. Bu süreç belli bir aşamaya gelmeden CHP'yi felç etmek ve dağıtmak amacını taşıyordu.

Ekrem İmamoğlu'nun tutuklanması, onu takip eden tutuklamalar, CHP'li belediyelere kayyum atanması bu amaçla planlandı ve uygulandı. Ancak evdeki hesap çarşıya uymadı. CHP'nin içinde hizip yaratma dahil amaçladıkları hedeflere ulaşamadılar. CHP'nin iç birliği tarihinde olmadığı kadar sağlamlaştı, birleşti ve kenetlendi. Daha önceki süreçlerde sokağa çıkmayan CHP, sokakları, meydanları mekan edindi. Yüzbinlerin katıldığı mitinglerde "Hükümet istifa, hemen erken seçim" sloganları yükseliyor. Aynı CHP Barış ve Demokratik Toplum sürecine olumlu yaklaşıyor. İktidara geldiğinde bu süreci devam ettireceğini ilan ediyor. AKP'li Cumhurbaşkanı Erdoğan ise, CHP'yi sürece karşı tavır alma konusunda provoke etmek ve DEM Parti ile gelişen ilişkilerini baltalamak için "AKP-MHP-DEM ittifakından" söz ediyor. İstişare ve Değerlendirme toplantısında kurduğu cümleler bu amaca yönelikti.

Türk Solu olarak da nitelendirebileceğimiz ulusalcı "sol" güçler Erdoğan'ın bu provokasyonlarını propagandalarında kullanıyorlar. Sürece ve DEM Parti'ye karşı kampanya sürdürüyorlar. Bu kesimler, başta Okuyan'ın sahte "TKP"si olmak üzere Cumhuriyetin demokratik anlamda yeniden kurulması sürecinin karşısında konum alıyorlar. "Laiklik, bağımsızlık ve sözde anti-emperyalizm" demagogileri ile söylemler geliştirip anti-demokratik, tekçi, baskıcı, sömürücü cumhuriyete sahip çıkıyorlar. Bu söylemlerini "devrimci" bir sosla süsleyip sınıftan kopuk sözde sınıf savaşımı söylemlerine meze yapıyorlar. Asıl düşmanın içeride olduğunu gözden kaçırarak ve hedef şaşırtarak sözde anti-emperyalizmleri ile düşmanın değiştirmeni su taşıyorlar. Türkiye'nin emperyalist niteliğini örtbas ediyorlar. Sahte "TKP"nin başını çektiği bu kampanya sürece karşı duyarsız kalan ve ilkeli tavır almayan diğer legal sol ve sosyalist partileri de etkiliyor. Zafer ve İyi Parti ile benzer duruşlara yaklaştıklarının farkında olmadan barış, demokrasi, özgürlük ve sosyalizm mücadelesinin nesnel olarak karşısında durur duruma geliyorlar. Bu konuda CHP kadar dahi ilkeli olamıyorlar ve kendi kitlelerini korumak adına CHP'den bir dahaki seçimlerde medet umarak CHP'nin dümen suyunda konum alıyorlar. DEM Parti ile aralarına mesafe koyuyorlar.

Sınıf savaşımı bütün bu gelişmelerin etkisinde yeni bir açılımla karşı karşıya. Dünya Sosyalist Sisteminde yaşanan karşı-devrim sonucunda tüm dünyada gerileyen sınıf savaşımı bölgemizde ve ülkemizde yeni olanaklar kazanıyor. Sendikal

alana sıkışan ve ekonomik mücadele alanında da dünya çapında gerileyen sendikal hareket sınıf savaşımının yükselmesi ile yeni olanaklara kavuşacak. Lenin'in ekonomizme karşı görüşlerini dikkat merkeze alan partimiz yeni koşullarda sınıf savaşımını geliştirmek için yeni yaklaşımlar geliştirmektedir. Gerek sınıf savaşımının siyasal yanının güçlendirilmesi, gerekse de bu mücadelenin ekonomik mücadele ile sınırlı kalmaması için geçmişten çıkardığımız dersler ışığında yeni bir hat oluşturuyoruz. Aynı şekilde sınıf savaşımında faşizme karşı birleşik mücadelenin önemi önümüzdeki dönemde daha yakıcı biçimde kendini dayatacak.

Partimiz yürütülen müzakere süreçlerinin savaşı sonlandırmak için iki düşman cephe arasında sürdürüldüğü gerçeğinin altını bir kez daha çizme gereği hissediyor. Barış, iki düşman arasında ve en karşıt, uç kesimler arasında sağlanır. Bu süreçlerde uzlaşma da bir unsurdur. Lenin'den öğrendiğimiz gibi;

"Siyasette uzlaşma, belirli taleplerden vazgeçmek, başka bir partiyle varılan mutabakat temelinde kendi taleplerinin bir kısmından feragat etmek anlamına gelir. Burjuvazinin, Bolşeviklere iftira atan basın tarafından da desteklenen, Bolşeviklere ilişkin olağan anlayışı, Bolşeviklerin hiç kimseyle ve hiçbir zaman uzlaşmaya çağıdır.

Böyle bir düşünce devrimci proletaryanın partisi olarak bizim için gurur vericidir, çünkü düşmanlarımızın bile bizim sosyalizmin ve devrimin temel ilkelerine bağlılığımızı kabul etmek zorunda kaldıklarını kanıtlamaktadır. Ancak gerçeği söylemek gerekir: bu fikir gerçeklerle uyusmamaktadır. Engels, Blanquist Komünarların manifestosunu (1873) eleştirirken, onların 'Uzlaşma yok!' deklarasyonu dalgı geçerken haklıydı.

Engels, bunun bir deyim olduğunu, çünkü savaştan bir partinin çoğu zaman koşullar tarafından kaçınılmaz olarak uzlaşmaya zorlandığını ve 'ara istasyonlarda durmaktan' bir kez ve sonsuza kadar vazgeçmenin güllünç olacağını söyledi.

Gerçekten devrimci bir partinin görevi, tüm uzlaşmalardan vazgeçmenin imkansızlığını ilan etmek değil, kaçınılmaz oldukları ölçüde tüm uzlaşmalar yoluyla ilkelerimize, sınıfımıza, devrimci görevimize, devrimi hazırlama ve kitleleri devrimde zafer için eğitme davamıza sadık kalmaktır." (V.I. Lenin: Bütün Eserler, Cilt 21, Viyana-Berlin 1931, s. 163-169)

Partimiz, Marksçı - Leninci ilkeler, sınıf savaşımını geliştirme ve devrime yaklaşma stratejisi temelinde bu zorunlu dönemeçlerin aşılması gerektiğinin önüne vurgu yapar. Bu anlamda Barış ve Demokratik Toplum sürecinin devrimci niteliğinin göz ardı edilmemesi gerektiğini, burjuva propagandalarının etkisi altında kalmadan parti çizgisinin sağlıklı bir şekilde anlaşılması ve uygulanmasını ön görür. Partimizin bu süreçte en önemli görevi ve mücadele hattını belirleyecek özellik, barış ve demokratik toplum güçleri ile birlikte güçlü bir cephenin ve kitle tabanının oluşturulmasıdır. Parti örgütlerimiz, tüm kadrolarımız ve legal alanda parti politikalarını yaşama geçiren yoldaşlarımız, çalıştıkları fabrika ve işyerlerinde, yaşadıkları mahalle ve semtlerde; Birincisi; Parti örgütlenmelerini güçlendirme, yeni parti temel örgütleri kurma, İkincisi; Parti görüş ve politikalarını işçi sınıfı ve emekçi halk katmanları arasında propaganda etme, Üçüncüsü; Barış ve Demokratik Toplum Hareketinin güçleri ile birlikte partimizin doğrudan örgütsel katılım ve katkılarıyla Demokratik Halk Meclislerinin örgütlenmesini sağlamaktır.

Kürt halk önderi Abdullah Öcalan'ın bilimsel yaratıcılık ve cesaretle geliştirdiği politik çizgi, asgari düzeyde partimizin "Barış ve Demokrasi için Eylem Programı" ile uyum sağlamaktadır. Bugüne kadar savunarak sürdürdüğümüz birleşik devrimci mücadele şimdi yeni bir aşamaya yükselecektir. Zorluklar, inişler, çıkışlar ve kimi zaman da çelişkiler barındıracak olan bu süreci zafere ulaştırmak, barış, demokrasi, özgürlük ve sosyalizm mücadelesine yeni kazanımlar sağlayacaktır. Sınıf mücadelesi böylesi aşama ve süreçlerden geçerek ilerler. Bunun bilincinde olmalıyız.

Parti Merkez Komitemiz, ideolojik ve örgüt bürolarının önüne yakın zamanda Barış ve Demokratik Toplum süreci hedefine uygun parti faaliyetlerini destekleyici ve parti üyelerimizin eğitimine katkı sağlayıcı metinler ve tezler hazırlanması kararı almıştır.

Bugün partimizin önünde kurucu önderimiz Mustafa Suphi ve yoldaşlarımızın haince katledilmeleri sonucunda yarım kalan görevleri tamamlama görevi somut olarak durmaktadır. Bizler açısından bundan daha onurlu bir görev olamaz. ■

Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
14 Temmuz 2025

(www.turkiyekomunistpartisi.org sitesinden alınmıştır)

Barış ve Demokratik Toplum Üzerine Görüşler

□ Halit ERDEM

Ülke çapında büyük bir tartışma ve altüst olma süreci başlayalı bir yıla yaklaşıyor. Devlet tarafından ‘terörsüz Türkiye’ adıyla başlatılan ve Kürt Hareketi tarafından da sahiplenilen “süreç” kelimesi, Abdullah Öcalan’ın 27 Şubat 2025’te yaptığı “Barış ve Demokratik Toplum” çağrısıyla sihirli bir anlam kazandı. Ve o günden beri Türkiye’de, o güne kadar yazılması, dile getirilmesi dahi ceza almaya sebep olacak meseleler tartışılmaya başlandı. “Terörsüz Türkiye” adına takılmaksızın Kürt Özgürlük Hareketi meseleye devrimci bir tarzda yaklaştı, cesur kararlar aldı. Bunları adım adım uyguladı. Türkiye devletinin güvenlik politikalarının inşasında ve binlerce Kürt ve devrimcinin yıllarca hapislerde tutulmasına, halkın her itirazında terörle iltisaklı yaftasının yapıştırılmasına, halk yığınlarının manipüle edilerek seçimlerin kazanılmasına yarayan kullanışlı “terör” silahı etkisiz hale getirildi. Bu sayede hapislerde tutulan on binlerce insan artık yasal bir gerekçeye dayanmadan tutsak edilmiş hale geldi, getirildi. Ceza kanununun bazı maddeleri, terörle mücadele kanunu, fikir ve gösteri özgürlüğünü kısıtlayan pek çok kanun maddesi ve bu kanunlara dayanarak yapılan infaz yakmalar, tutuklamalar yasal dayanaktan yoksun hale geldi, geçersizleşti.

Barış hamlesinin etkileri

Esasında bütün bunlar tek taraflı, Kürt hareketinin inisiyatifi ve cesur kararlarıyla gerçekleşti. Gerek Abdullah Öcalan’ın çağrı ve açıklamalarında, gerekse DEM Parti yetkililerinin açıklamalarında, bütün bu çabaların bir pazarlık sorunu olmadığı ancak atılan adımların doğal neticesi olarak Kürt sorununun çözümünü de içeren Türkiye’nin demokratikleşmesi için yapıldığı açık bir dille anlatıldı. Ve de devletin kendi adlandırmasına bağlı kalarak “terörün” neşet ettiği sorunların ortadan kaldırılması gerektiği bunun da ancak ve ancak demokratikleşmeyle, Türkiye’nin demokratikleştirilmesiyle ve Demokratik Toplumunun inşasıyla mümkün olacağını, Kürt sorununun demokratik Türkiye ile birlikte çözüleceği ortaya konuldu.

Bu konuyu geçmeden adında barış ve demokrasi geçmeyen “komisyon”un kurulmasının, toplanmasının ve ırkçı faşist çevreler dışında tüm siyasi partilerin katılımı ile çalışmalarını sürdürmesinin de önemli bir gelişme olduğunu kaydetmeliyim. Hem adı konulmasa bile Türkiye’nin bir demokratikleşme sorunu olduğu, daha son iki oturumda yapılan konuşmalarla birlikte toplumun vicdanında çözülmemiş, yok sayılmış, devletin faili olduğu birikmiş sorunların olduğu, bir hakikat yüzleşmesinin yapılmadığı bir defa daha devletin kayıtlarına geçirildi, Barış Annelerinin Kürtçe konuşmasına dahi tahammül edilemediği tescil edilmiş oldu. Komisyonunda nitelikli çoğunlukla alınan karar ve tekliflerin meclis çoğunluğuna göre kabul veya reddedileceği zaman da henüz gelmedi. Meclis kendi kanun yapma, dolayısıyla iktidar çoğunluğu yetkilerini kullanma hakkını koruyor. Bu meselenin de sürecin nasıl yol alacağı ile ilişkisi olacağı beklenmelidir.

Devlet tarafının katı tutumu değişmedi

Şu an itibarıyla devlet bu programı başlattığı ilk gün ortaya attığı teze sadık kalarak terörsüz Türkiye amacına ulaşmaya; “terör örgütünü” silahsızlandırmaya ve tasfiye etmeye, çatışma yoluyla elde edemediği sonuca bu yoldan ulaşmaya çalışıyor. **Dikkatle bakıldığında görüleceği gibi Abdullah Öcalan’la İmralı’da yapılan görüşmelerde Türkiye’nin demokratikleşmesi, Kürt sorununun çözümü gibi temel meseleler Kürt tarafınca ortaya konulan konulardır. Devletin demokratikleşmeye ilişkin ne bir niyeti, ne açıklaması ve ne de pratik bir adımı olmamıştır.** Yoktur. Esasında şu anda uyguladığı pratikte bir demokratikleşme belirtisi göstermemektedir. CHP belediyelerine karşı açtığı çöktürme kampanyaları, yargı kumpasları, tutuklama yöntemleri bir yolsuzluğu ortaya çıkarmaya yönelik faaliyetlerin çok ötesinde bir operasyondur. Ancak bu süreçte sürdürülemez noktaya dayanmıştır; Özellikle İstanbul yerel seçimlerinde kurulan Kent ittifakları bir tutuklama gerekçesi iken bugün Kürt hareketinin tavırlarıyla boşa düşürülmüştür.

Bu nedenle tutuklu belediye başkanları ve Kürt kimliği nedeniyle tutuklanan kişilerin yargılanmasının yasal karşılığı kalmamıştır.

Tarihi eşik; siyasi tutukluların serbest bırakılması, kayyım rejiminin sona erdirilmesi, fikir ve gösteri özgürlüğünün önündeki engellerin kaldırılmasıdır. O nedenle; şu anda dikkatler demokrasi mücadelesinin önünü açacak ve devletin de “terörsüz Türkiye” bakışı ve niyeti içinde kalan meselelere yoğunlaştırılmalıdır.

İlk fırsat iyi değerlendirilmemiş hasta tutsakların, ceza süresini doldurmuş ancak cezaevi tetkik kurulları veya Adli Tıp Kurumu kararlarıyla veya yargı veya idari kararlarla düzenlenebilecek infaz uygulamalarıyla politik tutukluların serbest bırakılması sağlanamamış, Ekim ayına ertelenmiştir. Böyle bile olsa AKP-MHP iktidarının politik tutsakların kanunsuz olarak sadece idare kararıyla veya tasarruflarıyla hapisanelerde tutulması meselesi üzerinde kararlı ve ısrarlı olarak durulmalıdır. Defalarca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi veya Anayasa Mahkemesi kararlarıyla serbest bırakılması gereken politik tutsakların durumu ısrarlı olarak takip edilmelidir. Hapishanelerden daha çok siyasi mahpusun cansız bedenleri çıkmadan, haksız yere yıllarca hapis yatan Kobane davası tutsaklarının tek bir gün daha özgürlüğünden yoksun kalmamaları için bu çabaya fevkalade önem verilmelidir. Kayyım rejimine ve seçilmiş belediye başkanlarının idare kararıyla görevden alınma uygulaması kaldırılmalı, tüm seçilmişlerin görevlerine iadesi ve siyasal tutuklamalara son verilmelidir.

İktidar kanatları bu adımı atmıyor. Çünkü bu adım atılırsa şu anda CHP’ye karşı yürütülen siyasi operasyonların dayanağı kalmayacaktır. Kürtlerle ittifak yaptığı için tutuklanan CHP belediyelerine kurulan tuzaklar ve kumpaslar boşa çıkacak, yıllarca DEM Partili belediyelere ve son sekiz aydan beri CHP’nin kazandığı belediyelere de uygulanan kayyım rejimi uygulanamayacak, yargı aparatı politik amaçlarla kullanılamayacaktır. Özgürce fikrini açıklama ceza, adli kovuşturma ko-

nusu olmaktan çıkarılacak, toplanma ve gösteri hakkı kullanılacaktır.

Bu adımların atılması, iktidara kabul ettirilmesi, Türkiye’nin demokratikleştirilmesi, demokrasi mücadelesinin önünün açılması için ivedi ve yararlı sonuçlar doğuracaktır. Bu taleplerin yerine getirilmesi Kürt hareketinin demokratikleşme yolunda attığı adımların zorunlu karşılığıdır.

Devlet nasıl demokratik hale gelebilir veya getirilebilir

Bu genel özetlemeden sonra Türkiye devrimci Sol’u iki temel mesele üzerinde durarak önümüzdeki zor ve karmaşık meselelere hazırlanmalıdır: birincisi devletin politikaları ve bu politikalara karşı geliştirilecek programsal ve eylemsel yol ve yöntemler ile Türkiye devrimci solunun bu sürece bakışı, yaklaşımı ve katılımıdır. Artık bu tarihten sonra demokratik toplumun inşası zımnen veya örtülü olarak Kürt Özgürlük mücadelesi veren kuvvetlere havale edilemez. Ortak ve demokratik vatan üzerinde yaşayan, kaderini bu topraklar üzerinde yaşayan halkların mücadelesine ve bu mücadelenin başarısına bağlayan tüm güçler meseleyi yeniden düşünmek ve önlerine koymaları gerekiyor. Devlet onu demokratikleşmeye mecbur edecek bir kuvvetle karşı karşıya kalmadan böyle bir adım atamaz, bu hayaldir. Devleti demokratik adım atmaya zorlayacak bir güç birikiminin ortaya çıkarılması gerekir. Bunun ilk adımı bugüne kadar yürütülen sosyalizm mücadelesinin zayıf ve güçlü yanlarını ortaya çıkarma, boşlukları tamamlama ve kendine güvenli bir güç olarak ortaya çıkmaktır. Kendi zayıflıkları ve hatalarıyla yüzleşmek ve onları aşarak devrimci bir iddia ve özgüvenle donanmış bir güç atılacak ilk devrimci adımdır.

Demokratik sosyalizm önemli bir alternatif arayış önerisidir. Politik olguların ideolojik kodlardan ayrılmasıyla böyle bir zemin yakalanabilir; Emek mücadelesini başa alan, kadın özgürlükçü, ekolojik proleter mücadele daimarı ile Kürt demokratik hareketinin mücadelecisi çizgisi demokrasi güçlerinin ortak zemindir. ■

Köklerimiz Hacıbektaş'ta: Devrimci Bir Hatıranın İzinde

□ İsmail Cem ÖZKAN

İnandıklarından vazgeçenler, içten içe çürümeye başlar. İnanç, insanı ayakta tutan en temel güçlerden biridir. Ancak Hacıbektaş'ta bu inanç, yalnızca manevi değil; aynı zamanda devrimci bir ruhun, direnişin ve tarihsel bir mücadelenin mekânına dönüşmüştür.

Ulaş Bardakçı, Gökhan Harman-dahoğlu, Hürcan Gürses ve Cemal Selmanpakoğlu gibi isimlerin hayalleri, bu topraklarda filizlendi. Hacıbektaş, halkların eşitliğini ve kardeşliğini esas alan düşüncenin yeşerdiği bir direniş toprağıdır.

Bir öğretmenin direnişi

Sait Özkan, devrimci gelenekten gelen bir öğretmendi. Devrimci öğretmen mücadelesinde yer aldı. Ankara Tuzluca'yır İlkokulu'nda görev yaptı. Tuzluca'yır Lisesi'nin kurşunlandığı dönemde, beline devrimci afişi sararak kurşunların altından geçip afişi asacağı noktaya kadar yürüyen inançlı bir devrimciydi.

Cephelerde büyüyen çocukluk

Biz hep cephelerde yaşadık. Abidinpaşa'daki evimiz, bölünmüş bir ülkenin simgesi gibiydi. Penceremiz faşistlerin tarafına, kapımız devrimcilerin tarafına bakardı. Her gece silahlı çatışmaların yaşandığı o dönemlerde çıkmaz bir sokaktaydık. Gecekonduyla yol kapanır, aradan Saimekadın-Cebeci yoluna ulaşılırdı. Biz, karanlık zamanlarda aydınlığın nöbetçisiydik.

Hayatımız ve hayallerimiz devrim için atarken, gelen darbe süreci bıçak gibi kesti. Radyolardan çalınan marşlarla, ekranlardan yayılan mesajlarla daha karanlık günlere savrulduk. O dönemleri hep o mahallede, o sokakta yaşadık.

İçimizden ne muhbir çıktı ne de itirafçı. Sokağımız sağlam durdu. Zamanla düzene ve yeni hayata uyum sağlamaktan başka çaremiz kalmadı. Ama o dönemin devrimcileri hep devrimci kaldı. Farklı okullardan mezun olanlar, dünyanın dört bir yanına savrulsalar da köklerini unutmadılar.

Sloganlarla yazılmış bir gençlik

Ne mutlu ki Aydı Sokak'ta yaşadık. Ne mutlu ki Demirlibağçe, Şafaktepe, Saimekadın ve Şehitlik'te o süreci deneyimledik. Babam Tuzluca'yır'da işini yapardı, biz de mahallemizde. Kavganın zamanında, en güzel anılarımız sabaha kadar tutulan nöbetlerde, sabaha kadar yazılan kuşlamalarda geçti. (Yeni nesil bilmez, ispirotlu kalemle küçük kâğıtlara sloganlar yazılır ve en kalabalık alanlarda havaya atılırdı.) Duvar yazıları, o sokağın kimliğinin ifadesiydi.

di. Bu nedenle her yapı, kendi hâkim bölgesinde sloganlarla duvar gazetelerini oluştururdu.

Bir ülke, bir kavga, bir yarılsama

Cepheleşmiş bir ülkede, hem faşistlerle hem de sol örgütler arası çatışmaların yoğunluğu içinde iç içe yaşadık. Meğer biz alan koruma (kurtarılmış bölge) için çatışırken, Amerika'da hazırlanmış "kaderimiz" olan yol çizgimizde askerler bize darbe ile vuracakları günleri hazırlıyor, gün sayıyorlarmış... Fatsa'daki Nokta Operasyonu meğer bize "nokta koyma" provasıymış.

Anti-faşist mücadele, yıllar sonra öğrendik ki devrimden çok uzak bir mücadeleymiş. Anti-kapitalist, anti-empyralist mücadele ettiğimizi dergi başlıklarında okurduk; ama bu fikirleri hayata geçirecek atmosferi hiçbir zaman yakalayamadık. Faşistlerle kavga ederken, gerçek anlamda örgüt olamadığımız için tarih bizi yargılayacaktı; yargıladı da. Ancak bu yargıyı açıkça kendimize bile itiraf edemedik. Ülkemiz tarihinde olduğu gibi, yüzleşmek yerine kıvrımayı ve başka olaylarla üzerini örtmeyi seçtik. Her şey yolundaymış gibi davranıp "zamanı gelince" bir araya gelmeyi umduk. Bugünkü dağınıklığımız, o günlerden atılan tohumların yeşermesinden ibarettir.

Sol kültürün taşıyıcılarıydık

Sol kültürden geldik, solu özümseyerek yaşadık. En karanlık dönemlerde bile okuduk, kendimizi koruduk. Ne mutlu ki devrimci kültürü, bizden önce gidenlerin anılarını ve hayallerini yaşattık. Bayrağımızı bizden sonra gelenlere gönül rahatlığıyla devrettik. Zaman bizi daha da damıttı. Tarihi bilmenin, tarihe bakmanın devrimci bir duruş olduğunu öğrendik.

Kök olmadan hiçbir ağaç

toprak yüzüne çıkamaz. Bizim kökümüz Hacıbektaş'taydı. Görünür olduk; görür olduk.

Hacıbektaş'a yönelik müdahale

Hacıbektaş'a devletin her zaman müdahalesi olmuştur. Onu "ıslah" etmek için her yolu denemiştir. Osmanlı'dan bu yana dergâha Nakşibendi tarikatından devlet görevlileri atanmıştır. Bu da yetmemiş, Hacıbektaş'a zamanında olmayan Türkçülük sokulmaya çalışılmıştır. Oysa inancın ırkı olmaz. Çünkü inanç, her dönemde yaşayana kucak açar, onu yoluna davet eder. İnancın içine ırk kattığımızda, Hitler ortaya çıkar.

Almanya'daki Protestan mezhebinin, Hitler'in iktidar yürüyüşüne verdiği destek ve bugün hâlâ Protestan bölgelerde neo-Nazi hareketlerinin güçlü olması tesadüf değildir.

Bu yüzden Hacıbektaş, halkların bulunduğu turnaların diyarındır. Semah, insanlık için döner. Saz, insan-ı kâmil anlatır. Ozanların deyişleriyle tarih bugüne taşınır.

Yeni bir tehlike: Hacıbektaş'ta Cemevi açmak

Bugün, Alevi katliamlarının (Maras, Sivas, Çorum...) ideolojik sahibi MHP'nin lideri, Hacıbektaş'ta Cemevi yaptırıyor. Sanırım açılışı bu yıl yapılacak. Bu, masum bir girişim değil. Devletin tüm organlarıyla yaptığı bir kültürel saldırıdır. Amaç, Alevi kültürünün içini boşaltmaktır.

Kısacası, Hacıbektaş'tan gelen Ulaş Bardakçı geleneğini silmeye çalışıyorlar. Ancak bu topraklar, her dönem kendi Ulaşlarını, Gökhanlarını, Hürcanlarını, Cemallerini çıkaracaktır.

Bu arada yazmayı unuttum: TKP'nin kuruluşunda yer alan bir Hacıbektaşlı öğretmen vardı, ama adını hatırlayamadığım için yazamadım.

Kökümüzü ararsanız, insanlığın ilk nefesini bulursunuz.

Bizim Kâbemiz insanlıktır. ■

Güncel Gelişmeler Geleceğimizi Belirleyecektir

□ Kemal ATAKAN

Ülkede son altı aydır tarihi sorgulayan ve geleceğe yönelik ciddi detaylar içeren toplumsal konular tartışılıyor. Konu, kimilerine göre “terör” sorununun çözümü ise bizlere göre çok daha derinlerde yatmaktadır. Onların “terör” sorunu olarak adlandırdıkları bir sonuçtur. Biz sonucu yaratan sebeplere eğilmenin daha doğru olduğuna inanıyoruz.

105. yıldönümünü karşıladığımız Türkiye Komünist Partisi bundan tam 105 yıl önce Ulusal Kurtuluş Savaşı’nın ateşleri içinde doğmuştur. Kimileri Ulusal Kurtuluş Savaşı gerçeğini doğru bulmayabilirler. Biz de sonuçları itibarıyla bu mücadelenin başarıya ulaştığını savunmuyoruz. Ancak başlangıcı itibarıyla bunun varlığının da yadsınmaması gerektiğini düşünüyoruz. 1921’den sonra rota değiştirmesi bu mücadelede yer alanlar açısından inkârı gerektirmiyor. Ama tabii kimilerinin “sol” adına savundukları gibi Mustafa Kemal öncülüğünde emperyalist güçlere karşı bir ulusal bağımsızlık mücadelesinin zafere ulaştığını, dolayısıyla Mustafa Kemal’in de “büyük bir devrimci” olarak nitelenmesi gerektiği gaffetine düşmüyoruz. Biz başta komünistler olmak üzere, Çerkes Ethem, Yeşil Ordu ve Anadolu ile Rumeli’de silahlı birliklerin yürüttüğü bir mücadelenin yadsınamayacağını belirtiyoruz. Mustafa Suphi ve yoldaşlarının Ulusal Kurtuluş Savaşı’na bizzat katılma ve yeni Türkiye’nin inşasına katılma amaçlarından söz ediyoruz.

Sonuçta Mustafa Kemal öncülüğündeki ekip İngilizler ile anlaşarak Ulusal Kurtuluş Savaşı’nın doğasının tam tersi bir sonuç yarattılar ve emperyalizme göbekten bağımlı, alkışlanması mümkün olmayan bir Cumhuriyet kurdular.

Biraz tekrar olacak ama yazının mantığını izlemek açısından değinmeden geçemeyeceğimiz birkaç konuyu hatırlamamız gerekiyor. Mustafa Kemal öncülüğündeki grup Erzurum ve Sivas Kongrelerini düzenleyerek sonucunda Kürtler ve Alevilerin desteğini almıştı. Burada Ulusal

Kurtuluş Savaşında önemli roller üstlenen Çerkeslerden ve Lazlardan söz etmeyi de atlamamak lazım. Sonuçta tüm bu güçler birlikte bu mücadeleyi yürüttüler ve 23 Nisan 1920’de kurulan I. Meclis çatısı altında yer aldılar. Birlikte 1921 Anayasasını yaptılar. Bu Anayasa Meclis Başkanının aynı zamanda Hükümet ve Devleti temsil eden kişi olduğunu içeriyor, tüm kanun ve kararlar Meclis’te alınıyor, Lazistan Sancak, Kürdistan Muhtariyet olarak geçiyor, tüm siyasi akım, din ve mezheplerin temsili sağlanıyordu. Mustafa Suphi ve yoldaşları 28/29 Ocak 1921’de katledilmelerine rağmen I. Meclis’te komünist vekiller yer alıyordu. Sonra Londra Konferansı ile başlayan süreç ve Lozan Anlaşması sonucunda İngilizler ile anlaşarak nasıl olduysa 29 Ekim 1923’te Cumhuriyeti tekrar kurarak 1924 Anayasasını yaptılar ve 1921 Anayasasını niteliksel olarak değiştirdiler.

Türkiye Komünist Partisi’nin Birinci Programı, Ulusal Kurtuluş Savaşı ve akabinde kurulması planlanan devletin nitelikleri ile ilgili değerli tespitler içermektedir. Sınıfsal anlamda demokratik bir halk cumhuriyeti önermekle geçiş süreci tarif etmekte ve siyasal yapının “*amele rençber şuraları*” hükümeti ve milliyetler sorununun eşit çözümü için federatif yapılanmayı ön görmektedir. Kısacası, TKP Birinci Programı bugün üzerinde tartıştığımız konularda çözümler içeren bir belgedir. Biz ise dönüp dolaşıp 105 yıl sonra Cumhuriyetin 102 yıllık tarihinde çözülmüş olan bu sorunlar üzerine tartışıyor ve çalışıyoruz.

Özet olarak 105 yıl sonra bugün başladığımız yerdeyiz ve ülkede tartışılan 102 yıl kaybedildikten sonra toplumsal sorunların çözümünde ilerleme kaydedebilmek için neler yapılması gerektiğidir. Onun için biz 27 Şubat 2025’te Abdullah Öcalan tarafından kamuoyuna açıklanan **Barış ve Demokratik Toplum Çağrısına** büyük değer biçiyoruz. Kimi siyasal kesimler Abdullah Öcalan’ın çağrısının Kürt halkının sorunları ile sınırlı olduğunu öne sürerek, bunun sosyalistler ve komünistler açısından bir değer taşımadığını savunmaktadırlar. Evet, 102 yıllık süreç Kürt halkına karşı inkâr ve imha süreci olarak da adlandırılabilir. Siyasal yaşamına son veren PKK de 12 Eylül 1980 faşist diktatörlüğünün tüm devrimci, sosyalist ve komünist örgütleri bir silindir gibi ezip geçtiği bir süreçte teslim olmayarak, mücadelesini farklı biçimlerde sürdürerek Kürt gerçeğini devlete ve kabul etmeyen toplum kesimlerine kabul ettirdi. Unutmayalım... Bu Cumhuriyet Kürt illerini “Mahrumiyet Bölgesi” ilan eden bir cumhuriyettir... Türkiye’de Kürt yoktur onlar dağlarda karda yürürken kart kurt sesleri çıkaran Türklerdir... 12 Eylül’den sonra tüm Kürt illerini sınır çizerek “Olağanüstü Hal Bölge Valiliği” ilan eden yine bu cumhuriyettir... Kürt siyasal hareketi bu inkârdan bugüne gelmiş ve devlet ile müzakerelere başlamıştır. Bu siyasal anlamda

çok önemli bir olgudur.

İkincisi; “*Barış ve Demokratik Toplum Çağrısı*” sadece Kürt halkı ile sınırlı olmayan, ülkedeki tüm toplumsal yaşamı siyasal anlamda etkileyecek bir demokratikleşme programıdır. Çünkü Kürt ulusal sorununun çözümü Türkiye’nin demokratikleşmesi tezine dayanmaktadır.

Bu gelişmeye sağdan ve “sol”dan eleştiriler vardır. Sağdan eleştiriler Türkiye’nin çok milliyetli, çok kültürlü bir demokratik cumhuriyet olmasına direnen 1923 ruhu ile Türkiye Cumhuriyeti’nin 1924 Anayasasının temel niteliklerini korumaya çalışan, tekçi, inkârcı içeriktedir. Onlar Türk Milletinin egemenliğini savunmaktadırlar. “Sol”dan gelen eleştiriler özünde aynı savunuyu temelinde “1923’te kurulan Cumhuriyeti koruma” fikrine dayanmaktadır. Bu fikri açık söyleyen de vardır (*Bkz. Kemal Okuyan*), bunu gizlemek için lafı dolandıranlar da vardır ama özü aynıdır. Sonuçta sağdan ve “sol”dan getirilen eleştiriler aynı içerik ve sonucu işaret etmektedir. Keskin “sol”culardan gelen bir itiraz da “*demokratik toplum olarak adlandırdığınız burjuva demokrasisidir, biz sosyalizm için mücadele ediyoruz. Siz Kürt kuyrukçusu ve düzeni değiştirmek istemeyen Marksist-Leninst olmayan unsurlarsınız*” mealinde içeriktedir. Biz “sol”dan gelen bu eleştirileri ciddiye almıyoruz. Çünkü yaşanan toplumsal sorunların nedenleri hakkında bilgi sahibiyiz ve onların çözümünün kesintisiz bir süreç içinde çözülebileceğinin bilincindeyiz. Sınıf mücadelesinde olgunlaşan ve çözülebilecek duruma gelmiş sorunlar toplumsal ilerlemeyi beraberinde getirecek şekilde sırasıyla çözülecek ilerlenecektir. Bugün bir kazanım elde edilir, bu siyasal bir devrim niteliğinde olmayabilir ancak bir kazanım ve ilerlemedir, süreç ilerler ve kazanımları geliştirici bir nitelikte sonul amaca yönelik yeni aşamalar kaydeder. Bu arkadaşlar sanki ülkede devrimci durum olgunlaşmış da biz bunun karşısında ısrarla devrim yapmamaya direniyormuş biçiminde yaklaşıyorlar. Bu nedenle bunları ciddiye almamak gerekir.

Biz önümüze ve yolumuza bakmalıyız. Bu süreç tereyağından kıl çeker gibi

Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşunda politik istikameti değiştiren kırılma noktası Türkiye Komünist Partisi kurucu önderleri Mustafa Suphi ve yoldaşlarının katledilmeleridir. Bu anlamda Barış ve Demokratik Toplum süreci komünistler açısından da ayrıca önem taşımaktadır. Komünistler bu sürecin bir tarafındırlar. Onun için Mustafa Suphi ve yoldaşlarının katledilmeleri, Türkiye Komünist Partisi’nin yasaklanması, 1920’den itibaren komünistlere karşı uygulanan katliam, suikast, zindan, sürgün ve baskılara karşı mücadele etmek Barış ve Demokratik Toplum Süreci içinde bizzat yer almayı, bu süreci toplumsallaştırmayı gerektiriyor. Biz barış, demokrasi, özgürlük ve sosyalizm güçlerinin tarafındayız.

ilerlemeyecek. Gerilemeler ve ilerlemeler barındıracak. Devlet içinde farklı güç odaklarının içlerinde yürüttükleri rekabet ve mücadele bu süreci etkileyecek. Bunu başından beri tahmin ediyorduk. AKP Saray rejiminin CHP'ye yönelik uyguladığı baskı, tutuklama ve kayyum politikası da bunun bir parçasıdır. Aynı şekilde Suriye ve Rojava ile ilgili süreçler de önem taşımaktadır. Rejim CHP'nin bölünmesini, güç kaybetmesini ve DEM Parti ile birlikte hareket etmesini engellemeye çalışıyor. Yolsuzluk iddiaları bu operasyonun magazin yanısırdır. Aslolan "Kent Uzlaşısı" adı altında CHP ile DEM Parti arasında yerel seçimlerde sağlanan dayanışmanın rahatsızlığıdır. AKP Rejimi CHP'yi kuran Meclis Komisyonundan ayrılmaya zorlamak istiyor. Bizler CHP'ye karşı yürütülen bu operasyonların karşısında ve CHP ile dayanışma içinde olmalıyız. CHP 103 yıllık parti tarihinde ilk defa devlet ile bu denli karşı karşıya geliyor. CHP tabanı ilk defa bu derecede devlet kuvvetleri ile karşı karşıya. Bu saldırı bir anlamda CHP için önemli bir sınav. Diğer yandan AKP, bu sürecin kendi iktidarına mal olacağını biliyor. Onun için de CHP'ye saldırıyor. Bu arada CHP'nin içi de karma karışık. Kendini devletin kurucu iradesi olarak görenlerin bakış açıları ile iktidarın bakış açısı kesişiyor. Bu da CHP'nin bütünsel olarak mücadelesinin önünde bir engel teşkil ediyor. Ancak, önümüzdeki günler CHP'ye yönelik operasyon ile ilgili daha net görüş belirtmemizi sağlayacak. Bizlere düşen CHP ile dayanışma içinde olmak, CHP ile DEM Parti arasındaki işbirliğini geliştirmek ve bu rejime son vermektir.

Başa dönersek... Birkaç söz de kendimizle ilgili sarf edelim. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda politik istikameti değiştiren kırılma noktası Türkiye Komünist Partisi kurucu önderleri Mustafa Suphi ve yoldaşlarının katledilmeleridir. Bu anlamda Barış ve Demokratik Toplum süreci komünistler açısından da ayrıca önem taşımaktadır. Komünistler bu sürecin bir tarafıdır. Onun için Mustafa Suphi ve yoldaşlarının katledilmeleri, Türkiye Komünist Partisi'nin yasaklanması, 1920'den itibaren komünistlere karşı uygulanan katliam, suikast, zindan, sürgün ve baskılara karşı mücadele etmek Barış ve Demokratik Toplum Süreci içinde bizzat yer almayı, bu süreci toplumsallaştırmayı gerektiriyor. Biz barış, demokrasi, özgürlük ve sosyalizm güçlerinin tarafındayız.

Mahsumi Şerif'in dediği gibi; "Keser döner, sap döner, gün gelir hesap döner"■

Barış ve Demokratik Toplum Çağrısı: Güncel Politik Gelişmeler ve Öneriler

□ Mehmet Ali ALÇINKAYA

Bugün içinde bulunduğumuz politik atmosfer, yalnızca bölgesel değil küresel düzeyde krizlerle derinleşmektedir. Ortadoğu merkezli savaşlar, ulus-devletlerin dar milliyetçi politikaları, otoriterleşme eğilimleri ve neo-liberal kapitalizmin yarattığı eşitsizlikler, toplumların barışa, demokrasiye ve özgürlüğe olan ihtiyacını her zamankinden daha yakıcı hale getirmiştir. Türkiye özelinde Kürt sorununun çözümsüz bırakılması, siyasal alanın daraltılması ve demokratik muhalefete yönelik baskılar, toplumsal barışın önündeki en temel engeller olarak durmaktadır.

Bu tablo, barış ve demokratik toplumun yalnızca bir talep değil, yaşamsal bir zorunluluk olduğunu ortaya koymaktadır. Demokratik bir toplumun inşası; farklı kimliklerin, inançların, kültürlerin eşit yurttaşlık temelinde bir arada yaşayabilmesi, özgürlükçü bir hukuk düzeninin kurulması ve toplumun kendi örgütlenme iradesini geliştirmesiyle mümkündür.

1. Barışın Toplumsallaşması

Barış, yalnızca devletler arası ya da silahlı güçler arasındaki bir ateşkes olarak değil, halkların gündelik yaşamına yayılan bir toplumsal sözleşme olarak ele alınmalıdır. Bunun için:

Barış dilinin medya, eğitim ve sivil toplumda güçlendirilmesi,

Barış anneleri, insan hakları savunucuları, demokratik kitle örgütleri gibi toplumsal aktörlerin sürece katılımı,

Gençlerin, kadınların ve işçi sınıfının barış mücadelesinde özneleşmesi, zorunludur.

2. Demokratik Toplumun İnşası

Demokratik toplum, yalnızca sandık demokrasisine indirgenemez. Özyönetim, yerel demokrasi, kadın özgürlüğü, ekolojik duyarlılık ve halkların kardeşliği üzerine kurulu bir toplumsal örgütlenme esastır. Bu çerçevede:

Yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ve kayyum uygulamalarının sona erdirilmesi,

Kadınların eşit temsiliyeti ve toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının kökleştirilmesi,

Ekolojik yaşamın korunması ve doğanın tahribatına karşı toplumsal denetimin artırılması, temel adımlar arasında yer almaktadır.

3. Örgütlenme ve Dayanışma

Toplumun barış ve demokrasi yönündeki taleplerini güçlü kılacak olan şey örgütlü mücadeledir. Bugün en acil ihtiyaç, halkın kendi öz örgütlülüklerini yaratması ve mevcut demokratik plat-

formların güçlendirilmesidir.

Emek ve Demokrasi Platformlarının, sendikaların, meslek örgütlerinin daha geniş bir cephede buluşması,

Kürt sorununun demokratik çözümü ekseninde tüm toplumsal kesimlerin ortak irade geliştirmesi,

Sivil toplumun devlet baskısına karşı dayanışma ağları kurması, önümüzdeki dönemde kritik önem taşımaktadır.

4. Güncel Politik Gelişmeler Işığında Öneriler

Sayın Abdullah Öcalan'ın fiziki özgürlüğü ve İmralı'daki tecridin kaldırılması, barış sürecinin yeniden başlaması için tarihsel bir zorunluluktur.

Mevcut siyasal iktidarın baskı ve kutuplaştırma politikalarına karşı, demokratik muhalefet güçlerinin ortak bir mücadele hattı kurması gerekmektedir.

Türkiye'nin çok kimlikli, çok kültürlü yapısı anayasal güvence altına alınmalı; eşit yurttaşlık ilkesi toplumsal mutabakatın temeli olmalıdır.

5. Mustafa Suphi Vakfı, Politika Gazetesi ve Komünistlerin Katkısı

Barışın toplumsallaşması ve demokratik toplumun inşasında, Mustafa Suphi Vakfı, Politika Gazetesi ve komünistlerin özel bir misyonu bulunmaktadır. Bu kurum ve güçler, tarihsel miraslarından gelen devrimci birikimle, sürecin ruhuna uygun örgütlenme ve politik çalışmaları pratikte hayata geçirme kararlılığına sahiptir.

Söylem ve eylemin bütünlüğü, yalnızca teorik düzeyde değil, günlük yaşamda da karşılığını bulmalıdır.

Komünistlerin, işçi sınıfı mücadelesini barış ve demokrasi perspektifiyle birleştirmesi, toplumsal barışın kalıcılışmasında önemli bir katkı sağlayacaktır.

Mustafa Suphi'nin mirası, yalnızca bir tarihsel hatırlatma değil, bugün için örgütlü, kolektif ve kararlı bir mücadele çağrısıdır.

Bugün barış ve demokratik toplum mücadelesi, sadece bir siyasal tercih değil, toplumun geleceğini belirleyecek tarihsel bir görevidir. Halkların kardeşliği, kadın özgürlüğü, ekolojik yaşam ve demokratik sosyalizmin ilkeleri etrafında örgütlenen bir toplumsal barış, krizler çağında gerçek bir çıkış yoludur.

Barış hemen şimdi! Demokratik toplumun inşası için örgütlenelim, dayanışalım ve mücadeleyi toplumsallaştıralım. Mustafa Suphi'nin mirası, Politika Gazetesi'nin birikimi ve komünistlerin kararlılığı bu sürecin en önemli güvencelerindendir. ■

Demokrasi ve Sosyalizm Mücadelesinde Tarih Bilinci Üzerine...

□ Mehmet TOSUN

Politika Gazetesi yayın hayatına başladığından bu yana işçi sınıfı, ezgi ve bas-
kıya uğrayan bütün katmanların kapitalist
emperyalizme karşı mücadelede, alanında
önemli bir işlev üstlendi...

Türkiye Komünist Partisi'nin kurulu-
şu, Genel Başkanı Mustafa Suphi ve 14
yoldaşın katledilmesinin üzerinden 105
yıl geçti. Onların mücadele geleneği, dü-
şünceleri, ülke ve bölgemizde emperyalist
hegemonyanın küresel dünya düzenine
uygun yeniden tasarımı karşısında, barış
yanlısı güçlerin önünde hala yol gösteri-
yor. Politika Gazetesi, Suphilerin izinden
bir milim sapmadan, işçi sınıfı ve halk-
ların özgürleşme mücadelesinin başarıları
için, birleşik bir mücadele hattının oluş-
turulması yönünde ikirciksiz bir tavır gös-
terdi, gösteriyor...

Emperyalist kapitalizmin daha yet-
mişli yılların sonunda kabuk değiştirme
ihtiyacıyla başlayan, reel sosyalizmin yı-
kılışıyla hız alan, ulusal ve bölgesel paza-
rı tasfiye ve tek kutuplu bir dünya arayışı
süreciyle yeniden paylaşım dönemi başla-
tıldı. Ülkemizde ise 24 Ocak kararları ile
ekonomik alt yapısı hazırlanan ve siyasal
olarak 12 Eylül faşist diktatörlüğü ile bu
sürece eklenmenin yolu açıldı.

Emperyalizmin küreselleşme dönemi
olarak adlandırılan yeni sermaye birikim
modeli; küresel planda siyasal olarak
faşizan eğilimli otoriter tekçi yönetim-
leri zorunlu kıldı. Bu tercih yoksullaştır-
ma, krizler, kapitalizmin yeni dönemine
uyumlulaşma sorunu yaşayan bütün böl-
gelerde savaş ve vekalet savaşlarını kö-
rükleyerek dünya yeniden dizayn edilme
süreciyle devam ediyor. Bu durum sadece
küresel kapitalizmin ekonomik ve terör-
baskı yöntemlerini kullanarak yol almadı.
Sınıf savaşında, sosyalist sistemin yenil-
gisiyle oluşan ortamın yarattığı atalet, gü-
vensizlik ve koşula uyan direnç odakları-
nın yaratılamayışı ile oluşan geri çekilme,
işçi sınıfı ve emek hareketinde dağılma ve
örgütsüzlüğü getirdi. Bu durum ideolojik

planda da işçi sınıfı hareketine burjuva
kaynaklı hastalıklı düşüncelerin sızmasına
açık alan yarattı.

Genel olarak enternasyonal emek ha-
reketinde az veya çok olumsuz etkileri ya-
şanan kapitalizmin bu sürecinin sonuçları
ülkemizde temel olarak iki alandan sınıf
mücadelesinin yönünü değiştirmeyi de-
nedi: **İlki** sinsi ve ince motiflerle liberal
kaynakların etkisi. **İkincisi** burjuva mil-
liyetçiliğinin, sınıfın bilimine etkisi... Her
başlık kendi başına üzerinde çalışılması
gereken konular olması gerektiği görüşü-
mü belirterek, baktığım yerden demokra-
tik kamuoyunun egemen güdümler kay-
naklı güncel bazı yanlışlarına değinmeye
çalışacağım.

Küreselleşmenin yarattığı yeni toplum
durumunun sonuçlarını, sosyalist örgüt-
lenmelerin toplumun bütün kesimlerine
ulaşamama sorunlarını tartışılırken, sıkça
dile getirilen 'eskimiş yöntem' değerklen-
dirmeleri sosyalist söyleme nasıl bir kul-
var açıyor! Burada sınıflar mücadelesinin
yüzyılları aşan deneyimi ve işçi sınıfı bi-
liminin temel referanslarından çok, yeniyi
oluşturma adına post kaynaklara yöneli-
min genel olarak yeterince çözümlemesi
yapılamadı. Liberal kaynakların çokça
etkisinin görüldüğü bu alan mantıki süre-
cinde diyalektik olarak geliştirici nokta-
dan, Marksist Leninist örgüt ve mücadele
yöntemlerini oluşturmak yerine, başka bi-
çimlere dönüşüyor. Küresel kapitalist dö-
nemin, sınıf mücadelesi ve yeni bir dünya
savaşı koşullarını ortadan kaldırdığından
tutun, sistemin içinde reform ve demok-
ratik dönüşümler zorlaması üzerinden
parlamentar ve açık çalışmalar mutlaklaştı-
rılıp, her renkten düşüncenin aynı torba-
ya atılarak sınıf partisi örgütlenme, sistem
içinde lokal iradenin inisiyatifıyla uzun
sürece dayanan demokratik adımlarla ka-
pitalizmin aşılabileceği teorisi yapılıyor.
Ülkemizde bu yönelimin çokça örnekleri-
ni görmek mümkün. Sınıf mücadelesi hala
bu süreci aşabilmiş değil...

Rusya'da sosyalist devrim ve sonrası
başlayan kuruculuk dönemi Emperyalist-

lerin uykularını kaçırmıştı. 1918 yılı son-
larında sosyalist devleti -beşiğinde yok
etme- amacıyla W.Churchill Sovyetleri 14
ülkenin savaş cephesi ilan etmişti. Sovyet-
ler altı savaş cephesiyle çevrelenmişti. Bir
yanda sosyalist kuruculuğun sorunları, aç-
lık; öte yandan iç savaş koşullarında ülke
ve komünistler çok zor koşullar yaşıyordu.
Bu durumdan çıkış yolları aramak RKP-B
için ölüm kalım savaşı, en acil görevdi.
Lenin, Menşevik ve çeşitli burjuva etki-
siyle çıkış önerenlerini mahkûm ederek,
Marks ve Engels'i, sınıflar mücadelesin-
deki birikimi tekrar tekrar inceliyor, İşçi
sınıfı bilimi ve deneyimi içinden yaratıcı
bir biçimde çıkış-çözüm yolları arıyordu.
Tarih Lenin'i haklı çıkardı. Sınıfın bili-
mine yaratıcı katkılarıyla döneminin zor-
lu sorunlarını aşmada, geçen uzun yıllara
rağmen günümüzde de yol gösteren çö-
zümler üretti... Bugün dünya ve ülkemiz-
de komünistler, kapitalizme karşı verdiği
mücadeleyi liberal öykünmeler ve reddiye
üzerinden değil, işçi sınıfı mücadelesinin
kendi bilimsel devamlılığı içinden günü-
müzü tekrar çözümleyiyor, güncel mücade-
le çizgisini inşa ediyor... İstenilen noktada
olmasa da yakın tarihimiz bu yönde önem-
li deneyimler biriktirdi. Kimi zaman öbek
olma durumunu aşamayan bu girişimler,
ders alınacak izler bırakarak komünist
zeminin temel prensiplerinde örgütlü ol-
manın zorunluluğunu kanıtladı. Bugün
Politika Gazetesi ve çevresi uzun yıllara
dayanan, turnaklarıyla kazıyarak ülkemiz
komünist çizgi ve örgütlenme konusunda
gelenen süreci tartışıyor. Sınıf mücadele-
sini ana mecrasına eklemleyerek, küresel
dünya olgusunu, kapitalist emperyaliz-
min günümüz koşullarını tanımlamada
etkin işlev üstleniyor. Likidasyonu, sis-
temle bütünleşen kurgulanmış güdümlü
sahtekârlıkları parçalayarak umut verici
çabaları görüyor, bu sürecin tartışmaları-
na katılıyor, katkı sunuyor. Bunu, yüreği
özgür ve aydınlık yarınlar için atan bütün
kesimlere ulaştırma sorumluluğuyla mü-
cadele alanını genişletiyor.

Gazetemiz önceki yazılarında 'demok-
rasi mücadelesinin sınıfla ilişkilenmesi'

konusunu işlemiştik. Buraya şunu ekle-
mek mümkün: Sınanmış, bilimsel veri ola-
rak temel ilkesellik noktasına yükselmiş
belirlemelerle oynama pratik sürecinde
kendini reddederek başka biçime dönü-
şecektir. Sınıf mücadelesinin dayandığı
Marksizm-Leninizm'in temel prensiple-
rini taşıyıcı sütun, bir yol gösterici olarak
ele alamayan, şakülü de doğru tutamaz...
Leninizm işçi sınıfının politik bilincinin
geliştirilmesi zorunluluğundan söz eder.
Fakat burada "bu nasıl yapılacak ve buna
ulaşmak için ne gerekli?" sorusunu da so-
rar. Demokrasi mücadelesi kitlelere ulaş-
manın, mücadeleye içerik ve politik bir
nitelik kazandırmanın aracı olarak sosya-
list yazında önemli bir yer kaplar. Burjuva
devrimlerinin çözmesi gereken ama çözü-
lememiş sorunları, küresel ve o ülkenin
koşulları nedeniyle yeni sosyo-ekonomik
yapılanmanın içine taşınması komünistle-
rin önüne demokrasi mücadelesini koyar.
Geç kapitalistleşen ve bu süreçte dış dina-
miklerin etkin olduğu bu tip ülkelerde ulu-
sal sorun, inanç sisteminin örgütlenmesi,
pre-kapitalist ilişkiler ve demokratik gele-
neğin cılızlığı vb. konular sınıf mücade-
lesinin önünde atlanmaması gereken konu-
lar olarak durur. Süreci bu şekilde yaşayan
ülkelerde bu problemleri sınıf mücade-
lesinin konusu yapmadan sosyalist devrime
ulaşamaz. Marksizm-Leninizm bizlere
sınıf mücadelesi, evrensel dayanışması,
demokrasi ve ittifaklar, sosyalizmin inşa-
sı konularını tanımlarken, bu temel ilkeler
üzerinden değişen koşulları dikkate almak
gerektiğini öncelikle vurgular...

Bugün, sosyalist ceniahta 'demokratik
toplum' bir örnek model olarak tartışılır-
ken sınıf biliminin bu temel belirlemeleri
gözden kaçırılmamalıdır... Genel olarak
legal sosyalist solda ulusal sorun ve de-
mokrasi mücadelesi konusu üzerinden
yapılan değerlendirmelerde bir şakül kay-
masını görmek mümkün. Taşıyıcı sütunu
yadsıyarak ortaya çıkan kaymalar, dev-
rimci mücadelenin her aşamada bedel-
ler ödeten sonuçlar doğurduğunu yakın
tarihimizde yaşadık, yaşıyoruz. Ulusal
sorunun mihengi 'Ulusların kendi kader-
lerini ayrılma hakkını da içeren özgürce

belirleme' ve demokrasinin kazanılması ise, şakütlü tutan eller, bu hak için mücadele sürecinde bir kayma ile karşılaşmayacak... Ulusal sorunun çözümü ve barış ve demokratik toplum konusunda yapılan değerlendirmelerdeki yanılırları da burada aramak gerekiyor. Bu Leninist yaklaşımın günümüzde geçerliliğini yitirdiği üzerinden yeni arayışlara yönelmek demokrasi ve sosyal mücadelenin önemli bileşeni olan Kürtleri yok saymak, ezgi ve baskıya uğrayan kesimleri demokrasi mücadelesinden dışlama sonucunu üretecektir. Ulusal hak eşitliği ve demokratik talepleri atlayarak doğrudan sosyalizm hedefi üzerinden yaklaşım, yüz yılı aşkın özgürleşme mücadelesi veren bir halkın sınıf mücadelesine çekinceli bir durum ve güven sorunu yaratabileceğini görmek gerekiyor... Komünistlerin İrlanda, Polonya ve diğer benzer ülkelerdeki yaklaşımı ezilen halklarının mücadelesini desteklemek üzerine günümüze deneyimler aktardı. Savaşsız, sömürsüz, eşitliğe dayalı sınırsız bir dünya hedefi olan komünistlerin; demokrasi, ulusal hak ve özgürlük kavgası veren bir halkla nasıl ilişkileneceği ve destek vereceği konusunda görüşlerini ayan beyan netleştiremezse, o halkın işçileri ile de ilişkilenebilir. Ülkemizde barış ve demokrasi sürecinin yönünü bu noktadan doğru ve ısrarlı bir mücadele belirleyecektir. Sınıf mücadelesinin ulusal soruna yaklaşımındaki temel burasıdır ve sorunun yaşandığı ülkenin özgünlüğünde buradan yön bulacaktır.

Politika Gazetesi'nde yayımlanan yazılarda nüansta bazı yaratıcı özgünlükler şüphesiz var. Özgün üretimlerin temel yaklaşımlarda, senkronize bir davranış biçimini büyüterek güçlendirdiği bilimsel bir veri... Günümüzü anlama, yorumlama, işçi sınıfı ve baskıya uğrayan bütün kesimlerin koşula uyan ısrarcı ve sonuç alıcı mücadele çizgisini yalpalamadan oluşturma süreçlerinde özgün yaklaşımların, yaratıcı reflekslerin olması bu anlamda doğal ve gerekli. Nedenleri bir yana belirli sayıda basımı yapılan yayınlar elbette kısıtlı bir çevreye ulaşıyor. Bu nedenle kitlelere ulaşmanın yollarından bir tanesi de sanal medya kanalı. Bu iki alanı kullanırken muhtemel sorunları da görmek gerekiyor. İlki ulaşılan kişiler gazeteyi takip ediyor mu? İşlenen konular takip eden çevrenin gündelik ve düşünsel ihtiyaçlara cevap veriyor mu? Bu sorular başlı başına bir sorumluluk alanını daha ortaya çıkarıyor. O da okuyucu ilişkileri ve mümkünse okuyucu sohbet toplantıları. Bu alandaki

Bugün dünya ve ülkemizde komünistler, kapitalizme karşı verdiği mücadeleyi liberal öykünmeler ve reddiye üzerinden değil, işçi sınıfı mücadelesinin kendi bilimsel devamlılığı üzerinden günümüzü tekrar çözümlüyor, güncel mücadele çizgisini inşa ediyor... İstenilen noktada olmasa da yakın tarihimiz bu yönde önemli deneyimler biriktirdi. Kimi zaman öbek olma durumunu aşamayan bu girişimler, ders alınacak izler bırakarak komünist zeminin temel prensiplerinde örgütlü olmanın zorunluluğunu kanıtladı. Bugün Politika Gazetesi ve çevresi uzun yıllara dayanan, turnaklarıyla kazıyarak ülkemiz komünist çizgi ve örgütlenme konusunda geline süreci tartışıyor.

başarı, geri dönüşleri ve halkın içinden ihtiyaç duydukları konuların işlenmesiyle yığın ilişkilerinde bir olanak sağlayacağı gibi, gazetenin ufkunu geliştirici, teori pratik ilişkisinin yeniden üretimde bir işlev görebilecektir.

Sınıf mücadelesinde koşullardan kaynaklı geçici dağınıklık ve örgütlenme zorluklarının yaşandığı dönemlerinde, burjuva sızmalardan söz ederken, milliyetçilik başlığı yüz yılı aşan sosyalist mücadele içinde hep sorun olageldi. İdeolojik ve pratik planda bu gün bu etki daha da görünür halde. Vatan, millet yaklaşımı üzerinden tekçi ve saldırgan egemen politikaya eklemlenen bu anlayışların günlük çabalarımız içinde yer tuttuğunu izliyoruz. Bu nedenle, demokratikleşme mücadelesinin önünde en önemli başlıklardan olan Kürt sorununa ilişkin tespitlerde, komünistlerin çabaları teorik ve pratik planda kapsayıcı çalışmalara ve sıradan insanın anlayabileceği söyleme muhtaç. Uluslar sorunu ve sosyalizme açılan süreçlerin tanımlaması sadece Kürt halkının özgürleşme mücadelesinin pratik sürecinin izlenmesinin ötesinde komünistlerin geliştirici-aktif ve özgün yaklaşımlarına ihtiyaç var. Bu yapılamazsa, ezilen halkların özgürleşme mücadelesini destekleyen komünistlerin sürece yardımı ve daha ileriye taşınması noktasında çabalarını eksik bırakacaktır. Ülke gündeminin koşula damgasını vuran çözüm dayatan konularda komünist tespitlerin anlaşılır, özgün üretimlerinin kendi mührünü taşıyan çözümlemeler yapılıyor; ama bu yeterli değil. Bu konulardaki çalışmaları geniş kesimlere ulaştırma ve halkı dönüştürücü etkiden henüz uzak. Böyle olunca bilgisizlik ve önyargıya dayalı olarak, sıradan demokratik duyarlılığı olan kitlelerde isim hırsız sahte 'komünistlerle!' ve zaafli kesimlerle ayrımın

yapılamaması durumunu besliyor. Kitle çalışmalarında milliyetçiliği kullanan kanalin geriletilmesi için, demokratik hak ve halkların eşitliği noktasında yerel-gündelik çabalar, vatan düşmanlığı ve bölücülük demagojisinin kalın zırhına çarpıyor. Sanal zeminde de benzer durumu görmek mümkün. Kapitalist bir devletin sınırları içine hapsedilmiş bir halkın mücadelesini, ulusalcılığın en kirli yöntemleriyle dışmanlaştırmak komünist sözcüğüne bulaştırılan en ağır lekedir. Sağduyulu, egemen ideolojinin etkisinde kalan emekçi halk kesimleri içinde bu milliyetçi etkilenmeleri kırarak olan, sahte ve gerçek komünistlerin ayrımında kendilerini yaratıcı bir biçimde anlatması ile ilgili... İnsanların, kendini içinde bulacak bir anlatım biçimiyle ancak önyargılar kırılabilir. Özünde bilgilenmeden, bir şartlanmanın sonucu oluşan tutumlar karşısında; ajitasyon-propaganda çalışmalarının bir parçası olarak da, yayın okur geri dönüş, okur ilişkileri ve yüz yüze aydınlatma konusunda bir çalışma biçiminin ihtiyacı ortaya çıkıyor.

'Geçmişin denenmiş, kendini yenisinden üretmeyen yaklaşımları üzerinden günümüzün yaratılamayacağı' doğruluk içeren yaklaşımı, kimi kesimlerin sınıfın bilimsel dünya görüşünün önemli normlarının eskidiği ve aşıldığı teziyle sinsi bir saldırıya dönüşebiliyor. Sınıfın bilimine yabancı absürt, pratikten beslenmeyen, daha çok kurgusal düşünce biçimleri bu tez üzerinden, gündemi tam olarak kavrayamamış yığınlara daha kolay ulaşıyor. Düşünsel ve örgütsel sorumlulukları yadsıyan böylesi yöntemlerin nasıl bir kapıya vardığını tarihten biliyoruz... Devrimci bir yayın organının görevi koşullar ne olursa olsun egemen ideolojiden kopuşun bilimsel temellerini çekincesiz tartışmaya

açabilmesidir. Özgür, eşit ve sınıfsız bir dünya hedeflemesi en bunalımlı dönemlerinde bile yatağına bu zeminden akabilir. Bilimsel bilgi temeli üzerinden, gününün koşullarını doğru özümsemiş bir yayın organını "boğucu bir odada pencereyi sonuna kadar açmış, içeriye aydınlık saçan güneş ışınlarının taze ve serin havası gibi etki yaratacağı" biçiminde tanımlamıştı Lenin... Ayrıca siyasal ajitasyon ve örgütlenme açısından yayın organının görevlerinin karakteri ve ana içeriğini vurgularken "yalnızca kolektif bir propaganda ve kolektif bir ajitasyon aracı değil, aynı zamanda kolektif örgütleyici güçtür" demişti... Komünistler uzun yılların zor süreçlerden geçti. 12 Eylül faşist darbesi sonrası kurumlaşan gerici dönemlerinde oluşan yeni koşulları anlama ve tanımlama görevi yanında, işçi sınıfı partisinin tarihten gelen devamlılığı mücadelesinde başarı; zor koşulları aşma, ülkemiz ve bölgemizde savaş, yağma ve gericiğin karanlık yüzünü yırtıp atmada belirleyici olacak...

"Sabır, ısrarcılık, hazır olmak, kararlılık ve yüz defa deneme, yüz defa düzeltilebilir ve ne pahasına olursa olsun hedefe ulaşma" ancak bilimsel bilginin yaratıcı bir üretkenlikle takibi ve yeniden üretimi üzerinden mümkün olacaktır. Mustafa Suphi ve 14 yoldaşı canları pahasına bu yolu açmıştır. Gelecek bu yol üzerinden günün koşuluna uygun yaratıcı bir şekilde yeniden inşa ediliyor...

Yaşanan bunca sıkıntılar ve yıkıma rağmen komünist olduğu iddiasını sürdürenlerin vicdanı bu süreçte ya kapkara bir balçığa dönüşecek, ya da kıvılcık bir karanfil gibi açacaktır...

"..." Turnak içine alınan satırlar V.İ.Lenin'den alıntıdır.

Türkiye Komünistlerinin Platformu, Mustafa Suphi Vakfı'nda yaptığı basın toplantısı ile kuruluşunu ilan etti. Çağrıcılar arasında **Halit Erdem** (DİSK T. Maden-İş eski Genel Sekreteri ve TKP MK eski üyesi), **Turhan Ata** (DİSK eski GYK ve Bank-Sen eski MYK üyesi), **Mahmut Mengüllüoğlu** (İGD Kurucularından ve MYK eski üyesi), **Kemal Atakan** (Mustafa Suphi Vakfı Başkanı), **Armağan Barışgöl** (Politika Gazetesi Sorumlu Yazışmaları Müdürü) gibi isimlerin olduğu basın açıklamasında açıklamayı Mustafa Suphi Vakfı başkanı Kemal Atakan okudu.

Kemal Atakan, salonda *Tekirdağ, Kocaeli, Bursa, Ankara, Eskişehir, İzmir, Antalya, Mersin, Antep, Hatay, Samsun, Artvin*'den yoldaşlarının katılabildiğini belirterek, *“Diyarbakır, Mardin, Batman, Adıyaman, Van, Adana, Trabzon, Rize, Konya, Yalova, Düzce, Bartın, Zonguldak, Adapazarı, Almanya, İsviçre, Avusturya, Fransa, Hollanda, Danimarka, İsveç, Rusya, Kazakistan, Avustralya, Kanada*’dan katılamayıp da başarı dileklerini ileten yoldaşlarımıza teşekkür ediyoruz” diyerek **Türkiye Komünistlerinin Platformu** kuruluş açıklamasını okudu.

“TKP’nin 105. Kuruluş Yıldönümü Üzerine Sözümüz, Barış ve Demokratik Toplum Süreci Hakkında Görüş ve Yaklaşımlarımız, Türkiye Komünistlerinin Platformu” başlıklı 3 bölümden oluşan basın açıklamasında “Türkiye Komünistlerinin Platformu, görüş ve düşüncelerimizin yaşama geçirilmesi için faaliyetlerine başlayacak bir girişimdir. Bir parti değildir. Basın Toplantısına davet eden sembolik olarak temsil niteliğindeki arkadaşlarımızdan, yoldaşlarımızdan ibaret değildir. Bu Platformu sadece TKP geleneğinden gelen yoldaşlar ile sınırlamadan, TKP geleneğinden gelmesine rağmen bugün farklı değerlendirmeleri olan, Marksizm-Leninizm’i teorik olarak bir dünya görüşü olarak kabul eden dostlarımız, arkadaşlarımız ve yoldaşlarımız ile birlikte yürütmek ve geliştirmeyi amaçlıyoruz.” dendi.

“Türkiye Komünistlerinin Platformu kendi görüş ve politikalarını bir Bildirge niteliğinde kaleme almak durumundadır. Ancak bizler çağrıcılar olarak böyle bir dökümanı ortaya koyup “buyrun kabul ediyorsanız gelin katılın” demiyoruz. Bu Bildirgeyi birlikte hazırlayalım görüşünü savunuyoruz.” denilen basın açıklamasının tamamı şu şekilde:

Değerli Basın Emekçileri,
Değerli Misafirlerimiz,
Değerli Yoldaşlar, Dostlar.

Hepinize hoş geldiniz der sizleri saygıyla selamlarız. Basın toplantımız için çağrıda bulunan yoldaşlarımızı ayrıca selamlıyoruz. Yurtdışında ve Şehir dışında oldukları için bugün aramızda olmayan Ömer Ağın ve Bahattin Seven yoldaşların selamlarını iletiyoruz.

Aramızda Tekirdağ, Kocaeli, Bursa, Ankara, Eskişehir, İzmir, Antalya, Mersin, Antep, Hatay, Samsun, Artvin’den yoldaşlarımız var. Kendilerini selamlıyoruz. Diyarbakır, Mardin, Batman, Adıyaman, Van, Adana, Trabzon, Rize, Konya, Yalova, Düzce, Bartın, Zonguldak, Adapazarı, Almanya, İsviçre, Avusturya, Fransa, Hollanda, Danimarka, İsveç, Rusya, Kazakistan, Avustralya, Kanada’den katılamayıp da başarı dileklerini ileten yoldaşlarımıza teşekkür ediyoruz.

Bize bu etkinlik için salonu kullanıma açan Mustafa Suphi Vakfı Yönetim Kurulu’na teşekkür

kür ediyoruz. Bu organizasyonun hazırlanmasında emeği geçen tüm yoldaşlarımıza özellikle teşekkür ediyoruz.

Değerli Dostlar. Üç bölümlük bir basın açıklamamız olacak.

1. TKP'NİN 105. KURULUŞ YILDÖNÜMÜ ÜZERİNE SÖZÜMÜZ:

Bugün 10 Eylül 2025. Bundan tam 105 yıl önce bugün Türkiye Komünist Partisi Bakü’de yapılan ve üç gün süren Kuruluş Kongresi sonucunda 10 Eylül 1920’de kuruldu.

TKP Kuruluş Kongresi öncesi aynı salonda 1-7 Eylül 1920 tarihleri arasında Doğu Halkları I. Kongresi gerçekleştirilmişti.

Başlarken kısaca 105 sene geriye gidelim. Kuruluş Kongresinde onaylanan TKP I. Programı’nda partinin Türkiye için yönetim şekli şöyle tarif edilir;

1- Monarşik yönetimlerde işçi halk despot hükümdar ve memurların zulmü altında ezildiği gibi demokratik denilen meşrutî hükümetlerde de idare ve parlamentarizm ve halkçılık adı altında ayrıcalıklı tabakalar, yine vali ve hanların temsil ettikleri zenginler elinde tekel haline giriyor. İşçi ve köylü sınıfları, ayrıcalıklı sermayedarlar sınıfının çıkarlarına alet oluyorlar.

2- İşçi ve Köylü şuralar cumhuriyeti ise, emek sarf etmeksizin yaşayan asalak sınıflar hariç olmak üzere halkın çoğunluğunu etrafında toplayarak işçilerin işleticiler tarafından soyulmasına nihayet verecek her türlü çareyi temin eder. Şûrâlar cumhuriyeti hükümet ve kızıl ordu teşkilâtıyla kapitalizm ve emperyalizmin proletarya sınıflarıyla mazlum milletleri saran esaret zincirlerini kırarak dışarda milletler arasındaki kardeşliği genişletmeye, içerde ise bütün varlığıyla yoksul ve işçi halk arasında medenî ve hayatî yeni bir devir açmağa liyakat ve iktidar gösteren, sınıfları ortadan kaldırarak her türlü savaş ve katliam felaketlerini ortadan kaldıran, aydınlık ve mutlu bir geleceğe doğru götüren, kapitalizm ile komünizm arasındaki geçiş dönemine ait, geçici bir hükümet şeklidir.

3- Parti, halkçılığın en yüksek bir şekli olan işçi ve köylü şûrâlar cumhuriyetinin kuruluşu yolunda yorulmaksızın çalışmak ve bunun için her şeyden önce basın ve yayını, ezilen sınıfların egemenliğini temsil eden bu hükümet şeklini kendilerine sevdirmeye görev bilir.

4- Sırf dinsel mahiyetteki eğitim, öğretim ve ibadet meselelerini her milletin seçimine bağlı bir cemaat işi olarak algılar ve böylece “vicdan özgürlüğü” nün kesin şekilde teminini ve hiç kimsenin inancından dolayı baskı görmemesini

hareket noktası kabul eder eder.

5- T.K.P. sermayedarlığın üzerindeki zulüm ve baskısını yıkarak sermayedarlık ilişkilerinden doğan her türlü savaş ve katliama son vermek ve bu suretle insanlık âlemini barış ve esenliğe erdirmek maksadını takip ettiğinden, dinlerin ve milliyetlerin insanlar arasında karşılıklı nefret ve düşmanlık doğuran hurafelerine karşı mücadele-yi bir görev bilir.

6- T.K.P. sermayedarlara ve bilumum egemen sınıflara nüfuz ve kuvvet veren ve muhtelif milletleri temsil davasında bulunan dinsel kurumların hükümetten ayrılarak cemaat teşkilâtı halinde bırakılmasını zorunlu kılar.

7- T.K.P. muhtelif milletlere mensup devrimci işçi ve köylü sınıfları arasındaki eski düşmanlıkları kaldırmak için aşağıdaki kesin çözümlere girişir:

(elif) Dil ve kültür açısından her milletin tam hürriyetini temin eder ve bu itibarla bir veya diğer millete ait olan her türlü ayrıcalığı ortadan kaldırır.

(be) T.K.P. hükümet teşkilâtında muhtelif milletlere mensup işçi ve köylü şûrâlar cumhuriyeti oluşturulmasını kabul ve “özgür milletlerin özgür birliği” esasında olmak üzere federasyon usulünü tercih eder.

(pe) Parti işçi ve köylü sınıfları da tamamen ayrı ve bağımsız yaşamak cereyanlarına kapılmış olan milletlerin arasında kanlı çatışmalar çıkmasına yer vermemek için bu gibi meselelerin “plebisit” usulüyle: Genel oya baş vurarak çözülmesine işaret eder.

Özet olarak amaçlanan şudur:

1. İşçi – Köylü Şuraları Cumhuriyeti
2. Federasyon
3. Din ve Devlet işlerinin ayrılması
4. Ulusal sorunun çözümü ve gerekirse referandum.

105 yıl sonra bugün aynı sorunları tartışıyoruz. Çünkü bu sorunların hiçbiri çözülmedi. Burada bir virgül koyarak TKP’nin 1920’den sonra hangi koşullar altında mücadele ettiğine kısaca değinelim.

TKP’nin kurucu ilk Başkanı Mustafa Suphi, ilk Genel Sekreteri Ethem Nejat toplam 15 yoldaş, 28/29 Ocak 1921 gecesi Trabzon Sürmene’de Karadeniz’in karanlık derin sularında katledildiler. Yoldaşlarımızın mezarları toprak değil Karadeniz’dir... Neden katledildiler? Bunun yanıtını I. Meclis’in Gizli Oturum Tutanaklarında Mustafa Kemal’in ağzından okumamız mümkün. Halbuki Onbeşler Ulusal Kurtuluş Savaşı’na ve Yeni Türkiye’nin kuruluşuna

katılmak için Ankara’ya geliyorlardı. Bizim görüşümüze göre Onbeşlerin katli Cumhuriyetin kuruluşu sürecinde ilk kırılma noktasıdır. Ondan sonra tüm gidişat yön değiştirmiştir. Daha sonra Çerkes Ethem TKP ile bağlantılı olduğu savıyla katledilmiştir, Yeşil Ordu TKP ile bağlı olduğu gerekçesi ile lağvedilmiştir, 1. Meclis’te 2 gün Dahiliye Nazırlığı yapabilen Nazım Resmor TKP ile bağlı olduğu için aforoz edilmiştir... 1920’den günümüze binlerce TKP’li komünist katledilmiş, işkencelere uğramış, zindanlara atılmış, sürgün edilmişlerdir. TKP MK üyesi Nazım Hikmet, Sabahattin Ali, Orhan Kemal gibi büyük sanatçılar sadece TKP’li oldukları için zindanlara atılmış, Sabahattin Ali örneğinde olduğu gibi katledilmişlerdir. TKP MK Genel Sekreterleri Yakup Demir (Zeki Baştumar) ve İsmail Bilen sürgünde can vermişlerdir. Kamuoyunda TİP Genel Başkanı olarak tanınan aslen TKP’li olan Behice Boran sürgünde yaşamını yitirmiştir. TKP MK üyesi Mustafa Hayrullahoğlu 12 Eylül askersel faşist diktatörlüğünün işkencehanelerinde katledilmiştir. Aynı şekilde TKP Bursa İl Komitesi üyesi Ahmet Hilmi Feyzioğlu Emniyet’te camdan atılarak katledilmiştir. DİSK’in efsane Başkanı büyük işçi önderi Kemal Türkler, TÖB-DER Genel Başkanı öğretmen Talip Öztürk TKP’li oldukları için sivil-resmi faşist çeteler tarafından katledilmişlerdir. Meryem Karakız, Sinan Hepşen, Hüseyin Güzel, Nevzat Bulut, Mehmet Çakmak, Enver Kurt, Hürriyet Er, Levent Taşçıoğlu, Aytekin Taş, Fevzi Kuruçay, Ahmet Doksanbir, Efraim Elvan... ve bu arkadaşlarımıza adlarını sayarak bitiremeyeceğimiz yüzlerce katledilen TKP’li genç, kadın ve işçiyi de eklemek gerekir. En son 10 Ekim 2015 Ankara Gar Katliamında yeni nesil TKP MK üyesi Tayfun Benol katledilenler arasındaydı.

TKP 70’li yıllarda işçilerin DGM Direnişi ile Hükümeti dize getirirken, 1976’da DİSK öncülüğünde 1 Mayıs üzerindeki yasağı kırarken ve 1977, 78,79 yıllarında milyonluk 1 Mayıs kutlamalarına imza atarken, 1979’da MESS’e karşı Genel Grev örgütlerken ve daha bir dizi yığınsal işçi, emekçi, köylü eyleminde bu kayıpları vererek mücadelesini yükseltti. 12 Eylül’den sonra ise binlerce yoldaşımızın yargılandığı TKP Davaları da bu mücadeleye karşı işbirlikçi oligarşinin intikamıydı. 800.000 üyeli DİSK, 1,5 milyon üyeli Köy-Koop, 60.000 üyeli İGD, 40.000 üyeli İKD, 30.000 üyeli İLD, onbinlerce üyeyi kapsayan, her mahallede örgütlenen Halk-Koop tüketim kooperatifleri, onbinlerce üyeyi kapsayan Köy-Der’ler, Çırak-Der’ler, İlerici Mimarlar Dernekleri ve bir dizi mesleki demokratik kitle örgütü bu fedakarlıklar ve verilen canlar ile yaratıldı.

TKP işçi sınıfının örgütlenmesinde belirleyici bir rol oynadı. Bugün “TKP” adını taşıyan icazetli sahte parti işte bu geleneği yok etmek için yeminli TKP düşmanı bir grup küçük burjuva aydına kurdurulmuştur. Onlar bugün burunları kanamadan ve hiçbir bedel ödmeden efendilerinin gölgesinde rol kapmaya çalışmaktadırlar. Ancak artık buna bir nokta koymak gerekmektedir.

... Şimdi virgül koyduğumuz yere dönelim. 1920’lerde TKP’nin uğruna kurulduğu ve mücadele ettiği amaçlar bugün yine gündemimizde. Böylece ikinci konuya geçebiliriz.

2. BARIŞ VE DEMOKRATİK TOPLUM SÜRECİ HAKKINDA GÖRÜŞ VE YAKLAŞIMLARIMIZ:

22 Ekim 2024’te Devlet Bahçeli’nin MHP Meclis Grup Toplantısında yaptığı konuşma ile

başlayan ve 27 Şubat 2025'te Abdullah Öcalan'ın çağrısı ile karşılık bulan Barış ve Demokratik Toplum Süreci bizce Türkiye açısından yaşamsal önemde bir süreçtir. Birinci bölümde değindiğimiz ve 102 yıldır çözülmeyen Türkiye'nin idari sorunları birike birike bugünlere geldi. 15 Ağustos 1984'de Eruh-Şemdinli Baskını ile başlayan silahlı çatışma dönemi 41 yıl süren bir savaşa dönüştü. İki taraftan onbinlerce genç toprağa düştü, ülkenin ekonomik kaynakları savaşa kanallize edildi, köyler yakıldı, siviller öldürüldü, yerleşim alanları boşaltıldı, halk zorunlu sürgün edildi. İki savaşıran taraf arasında barış için müzakerelere başladığına göre bu savaşın savaş anlamında kazanımı olmadığı sonucunu çıkarabiliriz. Kuşkusuz Kürt siyasal hareketi, kendini fesih ettiğini açıklayan PKK, Kürt halkı arasında ulusal bilinç yaratma, örgütlenme ve Türkiye genelinde hem devlet hem de kamuoyu nezdinde Kürt halkının ulus olarak varlığının kabul edilmesini sağladı. “Türkiye’de Kürt yoktur, dağlarda kara basarken kart kurt sesi çıkaran Türkler vardır” söyleminden “Kürt kardeşlerimiz” söylemine geçiş yapılmıştır. Cumhuriyetin kuruluşundan sonra Kürt illerini ve bölgeyi “Mahrumiyet Bölgesi” olarak adlanarak değersizleştirilen ve yok sayan siyasal zihniyet ile 12 Eylül’den sonra sınır çizerek “Olağanüstü Hal Bölge Valiliği” ilan eden zihniyet aynı zihniyettir. Bu gerçekleri değerlendiren aklımıza acaba “Bölücü” kim sorusu gelmesi kadar doğal bir durum olamaz.

Ekonomik, kültürel ve sosyal olarak onyıllarca yatırım yapılmayan Kürt illeri çatışma ortamı gelişince ve halk ulusal bilincine sahip olunca strateji değişikliğine gidilerek bölge dikkate alınmaya başlanmıştır. Bu yolla Kürt siyasal hareketi halkın nezdinde soyutlanmak istenmiş ama devlet bu taktiği ile de başarılı olamamış, kuşkusuz ki yatırıma hayır demeyen halk siyasal tercihini Kürt siyasal hareketinden yana kullanmıştır. Devlet bu sefer de defalarca halkın iradesi ile seçilen belediyelere kayyumlar atayarak anti-demokratik politikalarını uygulamaya devam etmiştir. Ancak bu “önlemlerin” hiçbirisi devlet açısından arzulanan sonucu yaratmamıştır. Tüm inkarcı, asimilasyona dayalı, baskı ve zor kullanarak umulan çözüm önlemleri etkisiz kalmıştır. Bu yaptırımların ve pratiğin tümü savaşın sebebi olmuştur. Kısacası savaş sebep değil bir sonuçtur.

Şimdi bu yanlıştan dönülmeye çalışılıyor. Tüm yaşananlar, kayıplar ve yaratılan hafızaya rağmen barış en küçük çatışma ve savaştan daha iyidir. Kazanımı olmayan bir savaş akla zıyandır.

Halbuki Erzurum ve Sivas Kongreleri ile başlayan tüm Anadolu ve Rumeli halklarının birlikte sürdürdükleri bağımsızlık ve özgürlüğü hedefleyen Ulusal Kurtuluş Savaşı ne denli kıymetli başlanmıştı. Siyasal anlamda komünistlerin tasfiyesine rağmen komünistlerin de içinde olduğu mücadele baştan varılan mutabakat temelinde 23 Nisan 1920’de Birinci Meclis’in kuruluşu ile taçlandı. 1921 yılında Birinci Anayasa kabul edildi. Ulusal Kurtuluş Savaşı’nı birlikte yürüten güçler, komünistlerin büyük kayıplarına rağmen Birinci Meclis çatısı altında toplanabildi. Sonra Londra Konferansı, Lozan Anlaşması derken 29 Ekim 1923’te yeniden bambaşka bir Cumhuriyet kuruldu. “Egemenlik kayıtsız şartsız Türk Milletinin” oldu. Herkes Türk kabul edildi. Birinci Anayasa’da Kürtlerin sahip olduğu Muhtariyet, Lazların sahip olduğu Lazistan Sancağının üstü çizildi. Rumlar, Ermeniler tekrar sürüldü, sıra Alevilere ve Kürtlere geldi. Katliamlar, idamlar, zorla göçler yaşandı.

Bize göre şimdi tüm zorluklarına rağmen sürdürülmeye çalışılan Barış süreci Demokratik Toplum perspektifi ile birleşirse 102 yıldır süren hatanın düzeltilmesi için ilk ciddi adımlar atılmış olacak. Kuşkusuz ki komünistler açısından bu ideal bir çözüm değildir. Biz daha fazlası için, sosyalizm için mücadele ediyoruz ve etmeye devam edeceğiz. Ancak bunu toplumsal ilerleme ve siyasal düzenin demokratikleşmesi açısından bir kazanım olarak değerlendiriyoruz. Onun için de tüm samimiyetimiz ve bilincimiz ile bu süreci destekliyoruz. Ülkenin demokratikleşmesi yönünde atılacak her adımın işçi sınıfı ve ezilen yoksul emekçi katmanların örgütlenmesi, mücadelesi, siyasal ve ekonomik açıdan yeni kazanımları elde etmesi için daha uygun koşullar yaratacağını ön görüyoruz. Sınıfsal ve ulusal sorunların çözülmesi için varılacak mutabakatın yeni bir Anayasa’ya yansıtılması ve bu uğurda bu süreci ilerletmek için üstümüze düşeni yapmayı bir görev olarak görüyoruz. Müzakere sürecinde Kürt Siyasal Hareketi adına baş müzakereci olan ve sürecin başarıyla sonuçlanması için kendi tarafında cesur ve kararlı adımlar atan Abdullah Öcalan’ın tutukluluk ve çalışma koşullarının sürecin ihtiyaçlarına uygun olarak düzenlenmesi gerektiğini savunuyoruz.

Bu nedenle, TBMM çatısı altında kurulan “**Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu**”na değer veriyor, bunun tek başına yeterli olamayacağını, Barış ve Demokrasi mücadelesinin toplumsallaşması için bıkmadan, yorulmadan faaliyet yürütmeyi gündemimize alıyoruz.

Burada süreci olumsuz yönde etkileyebilecek ve ülkenin tüm dengelerine etki edebilecek bir konuya değinmekte yarar görüyoruz. İktidar CHP’ye savaş açmış durumda. Belediyelere atanan kayyumlar, görevden almalar, baskı ve tutuklamalar CHP’nin alışıktı olmadığı durumlarla karşı karşıya kalmasını getirdi. Bunun nedeni kuşkusuz CHP’nin elde ettiği seçim başarılarıdır. CHP’nin DEM Parti ile girdiği “Kent Uzlaşısı” niteliğindeki seçim ittifakı ayrıca AKP’yi rahatlatıyor. Onun için hem CHP’yi zayıflatmak, gerekirse bölmek için elinden geleni yaparken, diğer yandan CHP ile DEM Parti’nin arasını bozmaya çalışıyor. Bu senaryo da yürüten süreç için bir tehlike arz ediyor. CHP’ye karşı yürütülen bu imha operasyonuna kesin olarak karşı çıkıyor, CHP ile dayanışmamızı ifade etmek istiyoruz. Tarihi boyunca devlet şiddeti ile bu denli karşı karşıya kalmamış olan CHP açısından zorluğunu ayrıca anlıyor, CHP’nin 102 yıllık tarihi süresince ortak olduğu haksızlıklar ile ilgili yüzleşme ve özeleştirinin ise ülke siyaseti ve genel anlamda demokratikleşmeye olumlu etkisi olacağını da düşünmekten kendimizi alamıyoruz. Ancak şimdi

bu konuyu bir kenara bırakıp anti-demokratik uygulamalara karşı CHP ve kitlesi ile dayanışma içinde olduğumuzu açıklıyoruz. CHP şimdi DEM Parti ve Türkiye’nin tüm devrimci, sosyalist güçleri ile ortak mücadeleyi güçlendirerek bu provokasyonu boşa çıkarabilir. CHP’nin yoğunlaşacağı böyle bir birliktelik ülkede barış ve demokrasi mücadelesini birkaç adım ileri götürür.

3. TÜRKİYE KOMÜNİSTLERİNİN PLATFORMU:

Türkiye Komünistlerinin Platformu buraya kadar sıraladığımız görüş ve düşüncelerimizin yaşama geçirilmesi için faaliyetlerine başlayacak bir girişimdir. Bir parti değildir. Basın Toplantısına davet eden sembolik olarak temsil niteliğindeki arkadaşlarımızdan, yoldaşlarımızdan ibaret değildir. Bu Platformu sadece TKP geleneğinden gelen yoldaşlar ile sınırlamadan, TKP geleneğinden gelmesine rağmen bugün farklı değerlendirmeleri olan, Marksizm-Leninizm’i teorik olarak bir dünya görüşü olarak kabul eden dostlarımız, arkadaşlarımız ve yoldaşlarımız ile birlikte yürütmek ve geliştirmeyi amaçlıyoruz.

Marx ve Engels’in Komünist Partisi Manifestosu’nu ve Das Kapital’i temel kabul eden, Lenin’in yaratıcı olarak teorik ve pratik açıdan geliştirdiği kurama bağlı olan, Mustafa Suphilerin TKP’sinin kuruluş felsefesini ve programını rehber edinen, 105 yıllık mücadele geleneğine bağlılığını ifade eden tüm dostlarımıza, yoldaşlarımızla birlikte şekillendirmeyi hedefliyoruz. Büyük Ekim Devriminin yarattığı niteliksel değişiklikleri, Reel Sosyalizmin pratiğini, bu pratiğin 1991 yılında karşı-devrim ile akamete uğramasının nedenlerini irdeleyen, sonuçlar çıkaran ve bu doğrultuda kendi görüş, program ve politikalarını oluşturacak olan bir Platform oluşturuyoruz. Geçmiş ele alacağız ama yönümüzü ileriye çeviriyoruz.

“Süreklilik içinde Yenilenme” belgisi Marksizm-Leninizmin dünyanın, bölgenin ve ülkenin koşullarına göre yaratıcı bir şekilde uygulanması, geçmiş deneylerden ders ve sonuçlar çıkarılması, günümüz gelişmelerine koşut çözümlemeler ve mücadeleler geliştirilmesi açısından bir niteliği tarif etmektedir. Geçmiş inkar etmeden, saptırmadan, gerçekçi bir analiz ile temel teorik görüşleri günümüze ve ülke koşullarına uyarlayarak ülkenin geleceğini belirleyecek politik gelişmeler komünistler olarak müdahil olacağız.

İnsanın insanı sömürmediği, katletmediği, savaşı ve sömürsüz bir Türkiye ve dünya hedefini bir an bile gözardı etmeden güncel olarak barış ve demokrasi mücadelesini hem düşünsel hem de pratikte geliştireceğiz. Savaşı ve sömürsüz bir düzen Sosyalizm demektir. Ancak

bu hedefe ulaşmak bugünden yaşama geçirilmesi şart olan çalışmalar ile mümkündür. Onun için mahallelerde, semtlerde, fabrika ve bürolarda, tersane ve madenlerde, köylerde ve kırlarda işçi, emekçi, köylüler, kadınlar, gençler, işsiz ve emekliler arasında yaratıcı çalışmalar gerçekleştireceğiz. Demokratik kadın, ekoloji, gençlik ve LGBTİ+ hareketlerine özel bir önem vereceğiz. Demokratik Halk Meclisleri, İşçi Konseyleri temelinde sıraladığımız işçi sınıfı ve katmanların güncel sorunları ve öz deneyimleri temelinde siyasallaşmalarını sağlayacağız. Sınıfsal ve ulusal anlamda çifte sömürü altında olan Kürt halkının eşit anayasal haklarının kazanılması için Kürt ulusal sorununun adil, demokratik ve barışçıl çözümü mücadelesini vereceğiz. Tüm din, mezhep ve kültürlerin özgür ve eşit koşullarda gelişmelerini sağlayacak anayasal teminatları sağlamak için çalışacağız.

Türkiye Komünistlerinin Platformu kendi görüş ve politikalarını bir Bildirge niteliğinde kaleme almak durumundadır. Ancak bizler çağrıcılar olarak böyle bir dökümanı ortaya koyup “buyrun kabul ediyorsanız gelin katılın” demiyoruz. Bu Bildirgeyi birlikte hazırlayalım görüşünü savunuyoruz.

Tahmin ediyoruz ki karşılaşıcağımız önemli sorulardan biri “Parti kuracak mısınız?” olacak. Buna yanıtımız ise “Buna Platform karar verir” biçimindedir. Parti kurmanın alt yapısı oluşturulabilir, ortak irade bu yönde olur, kurulacak parti birbirine benzer veya benzemez otuz partiden biri olmayacaksa... Kurulabilecek parti bir ihtiyaca yanıt verecekse ve toplumsal siyasal mücadelede, sınıf savaşımını büyütecek, ilerletecek bir nitelikte olacaksa, politik yaşama müdahil olabilecekse, böyle bir partiye ihtiyaç vardır ve olması gerekir deriz.

Sorumluluğumuzun farkındayız ve ona uygun çalışmak, mücadele etmek için yola koyuluyoruz.

Rastgele...

Basın temsilcilerinden soru varsa alabiliriz...

Hepinize katıldığınız için teşekkür ediyoruz. Sağolun, varolun.

Türkiye Komünistlerinin Platformu” ■

Politika Haber Merkezi

DİSK Yönetim Kurulu eski üyelerinden Turhan Ata ile yeni yayınladığı **DİSK NEREDEN NEREYE?** kitabı üzerine söyleştik:

“Taban Tekrar Söz ve Karar Sahibi Olacak, Tek Çözüm Bu!”

Politika: *Kapitalist Emperyalist sermaye sözcüleri 1970’de “DİSK’in çanına ot tıkayacağız” demişler ancak bu lafta kalmıştı. O tarihlerde bunu isteyenlerden birisi dönemin Türk-İş yöneticilerinden olan Abdullah Baştürk idi. Bu gelişmelerin içinde CHP’nin rolü neydi?*

Turhan Ata: DİSK’in 13 Şubat 1967’de kurulması ve giderek güçlenmesi, Türk-İş’ten yığınlar halinde işçilerin DİSK’e geçmesi, Türk-İş’ten büyük panik yaratmış, sermayenin sözcüleri ile birlikte Erzurum’da 11-16 Mayıs 1970’te yapılan genel kurullarında Çalışma Bakanı Seyfi Öztürk yaptığı konuşmada yeni yasaların çıkarılacağını söyleyerek “DİSK’in çanına ot tıkayacağız” demiştir.

DİSK kurulduğu tarihten itibaren işçi sınıfı ve emekçilerin güvenini kazanarak onların sözcüsü ve öncüsü durumuna gelmiş, “**Hak verilmez alınır**” sözünün hakkını vererek grev ve direnişlerle bunu kamuoyuna da kabul ettirmiştir.

Bu gelişmeler içinde Adalet Partisi (AP) yönetimi ve Türk-İş yönetimi bir uzlaşma içine girerek DİSK’e karşı nasıl bir yöntem uygulayacakları konusunu görüşmüş, yasal düzenlemeler yapılarak DİSK’in büyümesini önlemek üzere anlaşmıştır. Bu gelişmeleri CHP’li bir grup milletvekili de desteklemiş, TBMM’de bir komisyon kurulmuş, bu komisyonda CHP milletvekili olan Abdullah Baştürk’te yer almış, sendikalar yasasında, grev ve toplu sözleşme yasalarında değişiklik yapılarak DİSK’in henüz örgütlenmesini tamamlayamadığı iş kollarında toplu sözleşme yapamaz duruma gelmesi için yeni düzenlemeler gündeme getirilmiştir.

Bu gelişmelere karşı DİSK yönetimi, Genel Başkanları Kemal Türkler öncülüğünde işçilerle toplantılar yapmış, DİSK Temsilciler Meclisi’ni toplayarak bilgilendirmiş, sermaye sahiplerinin ve Türk-İş yönetiminin yapmak istediği yasal değişikliklerle DİSK’in iş yapamaz duruma getirilmek istendiğini anlatmışlardır.

Bu yasal değişikliklere karşı DİSK yönetimi TBMM’de gurubu olan partilerle görüşmeler yapmış, getirilmek istenen yasalara karşı DİSK’in haklarını koruyacaklarını anlatmış, kamuoyunu bilgilendirmiş, ayrıca demokratik kitle örgütleri ile de iletişime geçerek onlardan dayanışma yapmalarını istemiştir.

Bütün bu çabalar bir sonuç veremince DİSK, direnişe geçeceğini ve bu yasanın karşısında olduklarını bildirmiş, DİSK yönetimi 15-16 Haziran 1970’te Büyük İşçi Direnişi’ni başlatmıştır.

TTB, TMMOB, TÖB-DER ve bir çok demokratik kitle örgütü bu direnişi desteklemiş, Türkiye’de iki gün fabrikaların bir çoğu çalışmamış, bir çok üniversite ve okul kapanmış, yaşam durmuştur.

İşçi sınıfımız ve emekçiler bu yasanın karşısında duvar örmüşler, çıkarılan yasanın uygulanmasını engellemişlerdir.

15-16 Haziran 1970 Büyük İşçi Direnişi, işçi sınıfımızın kendi gücünün ne olduğunu dosta düşmana gösterdiği bir direniş olmuş, tekeller, küçük burjuva aydınları, partiler ve kamuoyu, işçi sınıfımızın varlığını ve gücünü sınıfsal olarak da kabul etmek zorunda kalmışlardır.

Politika: *DİSK’in 6. Genel Kurulu 22-27 Aralık 1977 tarihleri arasında gerçekleşti. Bu Genel Kurulda CHP istediğini elde etti mi, TİP, TSİP, DEV-YOL ve başka “sol” gruplar bu genel kurulda nasıl bir rol oynadılar?*

Turhan Ata: Türkiye’de sendikaların bağımsız bir çalışma içinde olması DİSK’in kuruluşundan itibaren en önemli ilkelerinden birisi olmuştur.

Türk-İş yönetimi ise her kademesinde kuruluşundan itibaren sendikal eğitimini ABD’de yapılan seminerlere katılarak almıştır. Bu anlayış, sermaye çevreleri ile uzlaşma içinde işçi sınıfının hak ve çıkarlarını kısıtlamak, sermayenin sözcüsü partilerle de sıkı bir işbirliği içinde çalışma yaparak işçi ve emekçileri ilgilendiren sendikalarla ilgili yasalardaki olumsuz değişiklikleri kabul ederek gerçek çirkin

yüzlerini bir çok kez göstermişlerdir.

Yukarıda anılan DİSK 6. Kongresi döneminde CHP Yönetimi, uzun yıllardır uğraş verdiği Türk-İş yönetimini ele geçirememiş, Türk-İş içindeki sosyal demokrat nitelikli sendikalar bütün çabalarına rağmen Türk-İş üst yönetiminde söz sahibi olamamışlardır.

Bu gelişmeler sonucunda CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit’in Başbakan olduğu dönemde, bazı Türk-İş’e üye sendikaların DİSK’e katılması, DİSK yönetiminde olan CHP’li sendikacılarla işbirliği içinde DİSK yönetimini ele geçirme planı yapıldığı görülmüş, ayrıca bu kongrede Türk-İş’te yapıldığı gözlenen delege oyunları ile Abdullah Baştürk DİSK Genel Başkanı olmuş, yönetim ise ağırlıklı olarak CHP’lilerin eline geçmiştir.

Ancak büyük işçi önderi ve DİSK’in kurucu Genel Başkanı Kemal Türkler’in DİSK Genel Başkanlığına seçilememesi yeni yönetimin sorunlarını çözmemiş, yeni yönetim DİSK’in ağırlığını taşıyamamış, genel temsilciler toplantılarında, 1 Mayıs’larda Baştürk konuşturulmaya sürekli protesto edilmiştir.

Yeni yönetim büyük bir yanlışla daha imza atarak DİSK’in omurgasını temsil eden Maden-İş, Bank-Sen, Bay-Sen sendikalarını Onur Kurulu kararı ile DİSK’in dışına çıkarmaya çalışmış, bu uygulama ise DİSK’i tamamen güçsüz ve kendi iç sorunları ile baş başa bırakan bir konuma getirmiştir.

6. Kongrede TİP, TSİP, DEV-YOL ve dönemin bazı Maoist guruplarının desteği ile seçilen Baştürk, kendilerine “sol” damgası vuran partilerin TKP’nin

Türkiye’de büyük bir güç haline gelmesi, DİSK’in yaptığı Ulusal Demokratik Cephe (UDC) çağrısının TKP tarafından sahiplenilmesi ne karşı bir davranış olarak açıklanabilir.

Halbuki bir süre önce TİP genel yönetimi tarafından 23 Ekim 1976’da yapılan açıklama ile büyük bir çelişki içinde oldukları da açıkça görülmektedir.

“İşçi sınıfımızın bugün DİSK’te somutlaşan ilerici sendikal hareketinin, Milliyetçi Cephe (MC) iktidarının DİSK’e tahammül edemediği, bunların açtığı kampanyalarla sendikal hareketin geriletilemeyeceği, bütün bu olaylar dizisi TİP’lilerin, sosyalistlerin, demokratik ilerici sağlam unsurların DİSK’i kuruluş ilkeleri çizgisinde tutmak ve geliştirmek, sendikaların ve DİSK’in en alt birimlerinden en üst yönetimine kadar tüm görevlere sağlam, bilinçli, güvenilir unsurları getirmek, ve oralarda tutmak için verdikleri mücadelenin ne kadar

haklı olduğunu bir kez daha açık olarak kanıtlamaktadır.”

DİSK'in 22 Aralık 1977'de yapılan 6. Genel Kurulu'nda sosyal demokrat ağırlıklı sendikacıların DİSK'i ele geçirmek için TİP, TSİP, DEV-YOL ve Maoist gruplarla işbirliği yaptığı bir sır değil. Bu ittifak Abdullah Baştürk'ün seçilmesine yardım etmiş, DİSK'in kurucu önderi Kemal Türkler'in karşısında oy kullanmışlardır.

DİSK'i Baştürk'e teslim edenlerden TSİP merkez yöneticilerinden Tektaş Ağaoğlu bir yıl sonra, 27.11.1978 tarihinde partisinin Burdur İl Kongresi'nde yaptığı konuşmada sosyal demokrat partileri eleştirerek aşağıdaki konuşmayı yapabilmıştır. “CHP'nin hükümet olmasıyla birlikte, geçmişte bu partiye atfedilen pek çok şeyin gerçek olmadığının açığa çıktığını, sosyal demokrasinin umut olmadığını, yaşayarak gören yığınlar, artık sosyalizmin önderlik etmesi gerektiğini, bunun için de sosyalistlerin bugün her zamankinden daha çok birliğe ihtiyaçları olduğunu, birliği her daim savunan partisinin önümüzdeki günlerde bu konuda yeni girişimlerde bulunmaya hazırlandığını, birlik doğrultusunda dışımızdan gelecek her olumlu adımı sevinçle karşılamaya, bize uzatılacak ellere içtenlikle el vermeye hazırız” demiştir.

Bu demagogik açıklama iki yüzlülüğünü DİSK'in, Ulusal Demokratik Cephe (UDC) çağrısında da göstermiş, basit ve

yoğlaşmış bir sebeple buna karşı çıktıklarını, kendilerine önceden haber verilmediği için ve de böyle çağrılarının partiler tarafından yapılması gerektiğini söyleyerek Genel Başkanları Ahmet Kaçmaz'ın yaptığı açıklama ile göstermişlerdir. Ancak kendilerinin şimdiye kadar neden böyle bir girişimde bulunmadıkları konusunda bir açıklama olmamıştır.

Bu partilerin DİSK 6. Kongresinde neden Baştürk'ü destekledikleri sorusuna gelince, DİSK'in gelişme ve güçlenmesinde DİSK'te görev alan uzmanların TKP'li olarak lanse edilmeleri, bu uzmanların işçi sınıfının gelişip güçlenmesine büyük katkı yapmalarının da bir sebep olduğu gösterilebilmektedir.

TKP'nin yurt içinde ve yurt dışında büyük bir aşama yapması, miting ve gösterilerde meydanları doldurması, işçi sınıfının grev ve direnişlerinin içinde olması, yönlendirmesi, bu partileri telaşlandırmış, TKP'yi durdurmak içinde DİSK'in ele geçirilmesi gibi bir niyet taşımalarına sebep olmuştur.

Sonuç olarak; CHP yönetimi DİSK'i ele geçirmiş, yönetime oturmuş ancak hiçbir zaman iktidar olamamıştır. Başbakan Bülent Ecevit Ankara'da Stad Otel'de DİSK Genel Başkanı olduğu dönemde Kemal Türkler'le görüşerek, DİSK Genel Başkanlığını bırakmasını söylemiş, ayrıca DİSK'deki uzmanların da işine son verilmesini istemiştir. Aksi durumda olacakları kendisinin de önlemeyeceğini söylemiştir.

Kemal Türkler ise Ecevit'e verdiği yanıtta, DİSK'in özgür ve bağımsız bir konfederasyon olduğunu, DİSK'in mücadelesini onurlu bir şekilde devam ettireceğini, kendisinin canı pahasına da olsa bu görevini sürdüreceğini söyleyerek oradan ayrılmıştır.

Politika: Sendikal hareketin bugününü nasıl değerlendiriyorsunuz? Bugünkü DİSK yönetiminin çalışmaları ve politikası için neler söylersiniz?

Turhan Ata: Bugünlerde Türkiye'de sendikal haklar ve özgürlükler büyük bir baskı altındadır. Kapitalist emperyalist sistem, dolayısıyla sermaye sahipleri, işçi ve emekçilerin hak ve çıkarlarını göz ardı ederek kısıtlamakta, sendikal haklarını kullanmak isteyen işçileri hiçbir engelle karşılaşmadan işten atabilmektedirler.

Haklarını almak için mücadele eden işçi ve emekçilerin yasal başvuruları, zamanında ele alınmadan uzun sürelerle

yayılmakta, haklarını arayan işçiler açlığa mahkum edilmektedir.

Türk-İş yönetimi iktidarla el ele işçi hak ve çıkarlarını görmezden gelerek, kendi koltuklarını koruma telaşı içindedirler.

DİSK yönetimi ise, 12 Eylül 1980 darbesindeki CHP yapılaşması içinde bağımlı bir çalışma yaparak, eski güçlü DİSK imajından çok uzakta, bir görüntü içindedir. DİSK yönetimi çizgisi belirsiz bir politika izleyerek, sağ siyasi yapılanmalara yaranarak işçi kitlelerinden kopuk bir çalışma yürütmektedirler. CHP'den milletvekili olma amaçları bazı başkanların en önemli hedefleridir ve ona uygun bir çalışma içindedirler.

Bu yönetim DİSK'in kuruluş ilkelelerinden doğan mücadele anlayışından çok uzaktadır. DİSK'in en önemli ilkelerinden birisi olan “Tabanın söz ve karar sahibi olması” kağıt üzerinde kalmış, yönetim CHP politikalarının savunucusu olarak, DİSK'in bağımsız sınıfsal çizgisi rafa kaldırmıştır.

Bu yapılaşma içinde olan DİSK, genel kurullarında, DİSK içinde en güçlü konumda olan Genel-İş'in yasal olmayan delege oluşturma anlayışının uygulanması ile tüm delegelerin yarından bir fazlasını getirerek genel kurulların hakimiyeti altında geçmesini sağlamakta ve oldu bittiye getirmektedir.

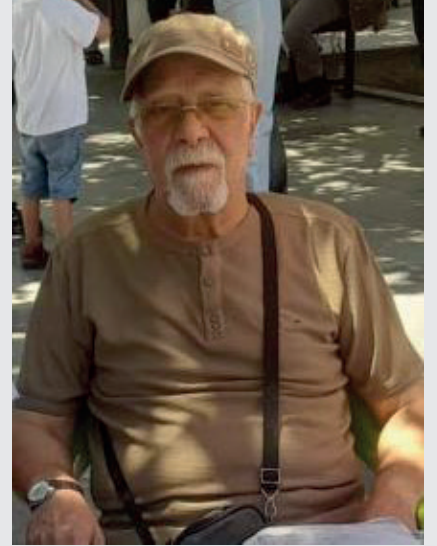
Bu oluşum sonucunda DİSK üyesi sendikaların ve işçilerin seçme seçilme hakları ortadan kaldırılmakta, genel kurullar anti-demokratik bir biçimde sonlanmaktadır. DİSK üyesi 21 sendikanın toplam 280 bin üyesi görünüyor Çalışma Bakanlığı 2025 Ocak ayı verilerine göre. Bunun 171.348'i Genel-İş üyesi. Diğer 20 sendikanın üye toplamı 109 bin...

Bu durumdaki delegelerin olduğu bir yapının DİSK içinde olması, Maden-İş sendikasının mirasını geleceğe taşıma mücadelesi veren Birleşik Metal-İş Sendikasının, bu oluşuma muhalefet edebilecek bir çalışması da engellenmiş olmaktadır.

Türkiye'deki bilinçli işçi sınıfımız ve emekçi halklarımız, bütün bu faşizan baskılara karşı süreç içinde eskiden olduğu gibi zincirlerini kırarak mücadelesini mutlaka sınıf çizgisinde büyüterek sürdürecektir. Bunu hiçbir güç engellemeyecektir. ■

Söyleşi: Orhan DEMİRBAĞ

TKP MK Açıklaması Faruk Özkılınç (Ali Çavdar) Yoldaşı Kaybettik

Faruk Özkılınç (Ali Çavdar) Yoldaş 70'li yıllarda “Gençliğin Yolu İşçi Sınıfının yoludur!” belgisini kendisine rehber edinen ve İGD saflarında aktif militan bir kadro olarak yer aldı. Faruk yoldaş, 12 Eylül faşizmi koşullarında ise mücadelesini bir partili olarak sürdürdü. Çeşitli baskı, gözaltı ve tutuklamalardan yılmadan bir partili olarak konspiratif örgütlü faaliyetlerini hiç bir zaman aksatmadı.

Faruk yoldaş, Antep devrimci kamuyunda yakından bilinen ve mücadelesine saygı duyulan bir yoldaşıymızdı. Likidasyon sonrası partimizin yeniden örgütlenmesi çalışmalarında aktif yer aldı, görevlerini hiç bir zaman aksatmadı.

Ali Çavdar yoldaş, illegal görevler de üstlenirken, Faruk Özkılınç yoldaş legal alanda birden fazla kurumda görevler üstlendi. Politika Gazetesi Antep temsilciliği yanısıra, SYKP İl Yürütme Kurulu, HDP ve DEM partide aktif üyelik, İHD ve Emekliler sendikalarında yöneticilik gibi birden fazla görevi aktif olarak yürüttü.

Son nefesine kadar mücadelenin içinde olan yoldaşıımız dün emekliler için basın toplantısı eyleminde aktif rol üstlendi, bugün de yeni bir emekli eylemine hazırlık yaparken kalp krizi sonucunda yaşamını yitirdi.

Partimiz değerli bir kadrosunu kaybetti. Başta ailesi olmak üzere tüm dost, yoldaş ve arkadaşlarının başı sağ olsun.

Faruk yoldaşın anısını mücadelemizin içinde yaşatacağız.

**Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
25 Haziran 2025**

(www.turkiyekomunistpartisi.org sitesinden alınmıştır)

Göç, Emek ve Toplum

□ A. Evren ÖZBAŞ

Her devirde olduğu gibi günümüzde de dünya genelinde sömürü rejimlerinin yayılma ve kapitali elinde tutma arzusu aşıkardır. Bu arzu savaşlara, despot yönetimlere, halkın zulme uğramasına, emeğin sömürüsüne, yoksulluğa ve sınıf ayrımına sebep olur. Keyfi şiddet düzeyinin, emperyalist politikaların uygulandığı, emeği ve insanı hiçe sayan yerlerde halk için hayat zorlaşır, emeğin karşılığı giderek azalır. Adalet arayışından hala ümidini kesmemiş, ekonomik refah arzulayan ya da sadece canını kurtarmak isteyen halklar tarafından sözde gelişmiş yerlere doğru sürekli bir göç hareketi olur. Yoksulluktan, savaşlardan, beklentisizlikten kaçan milyonlar ‘modern’ dünyada umut yolculuğuna çıkarlar.

Göçmenler, yeni yerleşimlerine varınca öncelikli kaygıları beslenme ve barınmadır. Bu kaygılarına bağlı olarak da ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri bir iş, uğraş bulma çabası içerisine girerler. Bu isteğin farkında olan sermaye sahibi egemen sınıflar ise ucuz emek ve kazanç gözüyle baktığı topluluklara gözünü dikmiştir. Göçmen emekçiler kapital sahipleri tarafından yerleşik toplumdan daha ucuza çalıştırılacak emek gözüyle görülür ve sömürü düzenine dahil edilmeye çalışılır. Yasal dayanakları olmadan çalıştırılan birçokları bu düzenin en kolay vazgeçilebilir parçası haline getirilir. Hayatta kalmak, hayata tutunmak için emeğini insani seviyelerin üzerinde çabalamak suretiyle satışa çıkartmak zorunda kalan göçmenler, korku ve baskı rejimlerinin yarattığı ve desteklediği kapital sahipleri tarafından sömürülür. Göçmen emeğini yalnızca ucuz iş gücü olarak değerlendirmek ya da ucuz emek için farklı ülkelerde üretim yaptırılması günümüzde sistematik sömürü düzeninin göz ardı edilemeyecek yapı taşlarıdır.

Göçmenlerin, faşist iktidarlar ve halk nezdinde, fiziksel ve/veya psikolojik şiddete maruz bırakılmasının dışında sadece kimliğinden dolayı dahi nefret unsuru olabildiği görülür. Farklı kimliklere, kültürlere ve çalışma tarzlarına sahip olsalar dahi, benzer vasıftaki emekçilerin emek gücü farklı değerlendirilmemelidir. Göç-

men emekçilerin kimlikleri bir politika aracı olarak kullanılmamalı, kullananların da karşısında olunmalıdır. Ancak günümüzde faşist düşüncedeki ya da faşizm aracılığıyla kazanç elde edeceğini uman siyasetçiler, işçiler arasındaki ırk ve kimlik farkını politik bir malzeme haline getirmiş ve ağızlarına sakız etmişlerdir. İnsani değerleri önemseyen ve savunan tüm dünya vatandaşlarına yani bizlere düşen ise bu söylemlere karşı işçinin ve emekçinin yanında durup, kimsesizlerin de vatansızların da sesi olmaktır.

Göçmen emekçiler kapital sahipleri tarafından yerleşik toplumdan daha ucuza çalıştırılacak emek gözüyle görülür ve sömürü düzenine dahil edilmeye çalışılır. Yasal dayanakları olmadan çalıştırılan birçokları bu düzenin en kolay vazgeçilebilir parçası haline getirilir. Hayatta kalmak, hayata tutunmak için emeğini insani seviyelerin üzerinde çabalamak suretiyle satışa çıkartmak zorunda kalan göçmenler, korku ve baskı rejimlerinin yarattığı ve desteklediği kapital sahipleri tarafından sömürülür. Göçmen emeğini yalnızca ucuz iş gücü olarak değerlendirmek ya da ucuz emek için farklı ülkelerde üretim yaptırılması günümüzde sistematik sömürü düzeninin göz ardı edilemeyecek yapı taşlarıdır.

Hali hazırda toplumsal konumu ve beklentileri zayıflamış, toplum dışına itilmiş, en dipte olduğunu düşünen, -emek veya iş gücü olarak bile katkısı bulunmayan- topluluk için göçmenlerin varlığı, bu tabakanın üstün olabileceği bir sınıfın ortaya çıktığını fark edip, mevcut siyasi ve toplumsal ortamda görünürlik kazanmaları açısından bir fırsat olarak değerlendirilir. Bu fırsat aslında ırkçı veya nefret kaynaklı sebeplerden değil, üstün olmanın verdiği arzu ve tatmin gibi kişisel hislerden doğar. Ancak göçmenlere ve yabancılara yönelen düşmanlık, milliyetçi ve ırkçı politikalarla harlanır. Kendinden daha kötü durumda olan birini görüp bundan kendine fayda çıkartmak en hafif tabirle aşağılık bir bakış açısidir. Bu bakış açısı kendi kendine doğmadığı gibi, ırkçı ve nefret dolu politikalarla sürekli körüklenir.

Yandaş medya aracılığıyla göçmenlerin ucuz iş gücü olarak çalıştırılması sık sık vurgulanır ve bu durumun yerli işçiyi işinden edebileceği korkusu hızla yayılır. İşverene karşı birlik olunmasının

da bu şekilde kolayca önüne geçilir. Yerli işçi ile göçmen işçinin arasında sistemli bir şekilde nefret politikası uygulanarak çalışma sahalalarında huzur ortamı oluşması engellenir. Bu politika hem yerli hem de göçmen emekçilerde çeşitli kaygılara ve huzursuzluğa sebep olur. Sermaye sahipleri göçmen emeğinden faydalanarak hem ücretlerin düşmesini hem de daha fazla kazanç elde etmeyi hedefler. Bu hedef doğrultusunda da göçmenleri sömürürken, aynı zamanda faşist politikalarla yurttaş emekçilerin milli-

yetçi reflekslerini harekete geçirirler. Bu adaletsiz sistemin çarklarını elinde tutan işverenler ile hükümetler, kendilerini bu işten sıyırmak için ellerinden geleni yaparlar. Bu durumun müsebbibi kendileri değil de göçmen işçiler gibi bir algı yaratarak kazançlarına kazanç katarlar. Ancak emeğin sömürüsünün derinleşmesi ve emekçinin haklarını yavaş yavaş yitirmesinin neticede tüm emekçiyi olumsuz olarak etkileyeceği unutulmaması gereken noktadır. Emekçinin yoksullaşmasına sebep olanın, ırklardan bağımsız olarak bir diğer emekçi olamayacağı ve sebebinin kapitalist işverenler olduğunu hatırlamalıyız. Sistemli bir şekilde halkı, emekçiyi yoksullaştırmak kapitalizmin temel gayelerindendir. Ucuz emek ve daha fazla kar elde etme prensibi ile halk daha da yoksulluğa itilir. Yoksul toplumlar yaratmak, sermaye sahipleri için bir sorundan ziyade, daha ucuza çalıştırabilecekleri işçi sınıfı demektir.

Toplumsal düzeni ve güven ortamını sağlamanın önemini sık sık dile getiren

hükümetler, global ve yerel medya kaynakları, bu güvenli ve emniyetli toplumu oluşturmada önündeki en büyük engelin göçmenler olduğundan yakınırlar ve halklarına göçmenleri açık hedef gösterirler. Sözde modern topluluklar güvenliklerini bir kaygı, hatta takıntı haline getirmiş ve kendilerini göçmenlerin içinde bulunduğu topluluktan soyutlamak için harcamalar yapmaya ve politikalar yaratmaya başlamışlardır. Bu güvensizlik hissi ve bunun için göçmenleri suçlamak evrensel bir alışkanlık haline gelmeye başlamış, hemen hemen her toplulukta hakir görülen, güven ortamına engel olduğu düşünülen göçmen toplulukları dışlanmaya başlamıştır. Göçmenlerin emeklerinden yararlanma konusunda tereddüte düşmeyen bu topluluklar, göçmenleri sokaklarda görmeye ise tahammül dahi edemez hale gelmişlerdir. Bu ikiyüzlülük hem yerleşik halkı hem de göçmen toplulukları ayırmaya iter ve neticede örgütlü bir topluluk oluşmasını engeller. İnsanlar bireysel olarak güvenliklerini ve geride bırakmak istemedikleri materyalist hayatlarını günden güne daha da önemserler ve insana gösterilen değer maalesef azalır.

Bu bireyselleşme, sözde modern dünyanın en önemli sorunu ve örgütlü toplulukların en büyük engelidir. Çoğumuzun yaşam alanı olan, örgütlenmenin başlangıç noktası olması gereken şehirler giderek birbirinden korkan ve ayrıran insanlarla dolmaktadır. Bu korkunun yaratılması, çıkar elde eden hükümetlerin ve bu korkudan para kazananların işidir. Şehrin dokusundan ve iletişimden uzak yaşamayı insanlar arzular hale getirilmiş durumdadır. Bu yaşam tarzına toplumu iten birçok sebep vardır ancak günümüzde ön plana çıkarılan unsur maalesef yine göçmenlerden doğan güvensizlik ve korkudur. Korkulacak bir durum olmadığı anlamamız ise zorlaşmaktadır çünkü ötekileştirilen göçmen toplulukları ile iletişim dahi kurulamayacak hale gelmekteyiz. Birlik ihtiyacımızın bilincine varıp, korku ve kaygılardan arınmak için saygılı, anlayışlı ve iletişime önem veren topluluklara dönüşebiliriz. İşte o zaman korkması gereken hükümetler ve bu düzenden ekonomik olarak nemalananlar olacaklardır.

Öte yandan göçün insan psikolojisine tesiri yadsınamayacak seviyededir ancak yönlendirilen kitlelerin psikolojileri ile tırmanan faşizm, göçün topluma yansımalarını etkilemekte ve toplumun göçmenlere ve psikolojilerine bakışını sınırlamaktadır. Dünya artık kozmopolit bir yapıdadır. Bu yapının ve evrenselleşmenin birçok yönünü kendi çıkarları için kullanan halklar, bu evrenselleşmenin getirdiği bilinci, yaşantılarıyla doğru orantılı geliştirememişlerdir. Evrensel erişilebilirliğin artışı ve sınırların geçirgenliğine rağmen milliyetçi politikalar ve hükümetlerden medet uman toplumu, göçmen psikolojisi ve emeği hakkında bilinçlendirmek için çaba sarfedip, insanı insandan ayırmayan bir noktaya getirmek ise sosyalistlerin, emeğin ve emekçinin birliğine inananların boynunun borcudur.

Toplumsal birliği sağlamak, göçmenleri topluma kazandırmak ve maddeye değil insana değer verilen bir ortam oluşturmak için çaba göstermeliyiz. Birlik ve beraberlik olmadan devrim yapılamayacağı su götürmez bir gerçektir. Barış ve demokrasi ortamını evrensel olarak sağlamaya giden yolda, ülke bazında iç barış ve huzuru sağlamak için göç eden halkla olan ilişkiler kilit rol oynar. Karşılıklı anlayış, saygı ve aslında insanın insandan farklı olmadığı bilincini aşılardan ve emek kavramının evrenselliği halk bazında genel kabul gören bir olgu haline gelmeden maalesef ne barış ne de demokrasi gerçek manada uygulanabilir olamaz. Emekçinin ırkının ve kimliğinin çalışma ortamında bir sömürü unsuruna dönüşmemesi konusunda sesimizi çıkartarak, bundan faydalanmaya çalışan bir toplum bilinci yaratılmasına elimizden geldiğince karşı durmalıyız.

Toplumsal anlamda göç ve göçmenler ile ilgili yaşanan sorunların çözümü olarak, yargılamadan önce gözlemlerimizi, araştırmalarımızı yapıp; medyanın, yanlış kaynakların, kulaktan dolma bilgilerin tesiri altında kalmaya meydan okuyarak, toplumsal vicdanın ve insanîyetin ön planda olduğu bir bakışa erişmeyi önemsemeliyiz. Toplumsal adalet ve eşitlik kavramını ön plana çıkartarak herkesin barış içerisinde, insanca ve hakça yaşamalarını hedeflemeliyiz. Evrensel anlamda adaletin sağlandığı, sınıf ayrımının ve emperyalist savaşların son bulduğu bir ortama giden yolda, toplumsal çabalarımızın katacağı değeri göz ardı etmemeliyiz. Unutmamak gerekir ki toprak kimsenin malı olmadığı gibi ölüm de tek gerçektir. ■

“Süreç”in İşçi ve Emekçilere Yansıması Üzerine

□ Armağan BARIŞGÜL

Kürt sorunun çözümü, ülkenin demokratikleşmesi ve barışın sağlanması için başlatılan “Süreç” bütün halklarda ve toplumsal katmanlarda olduğu gibi işçi ve emekçi kitlelerin nezdinde de ilişkilerle birlikte olumlu ve umut dolu bir havanın esmesine yol açmış bulunuyor. Coğrafyamızda özellikle bir asırdan beri günbegün artarak süregelen asimilasyon, inkâr, sömürü, talan eşitsizlik, adaletsizlik, ayrımcılık, kadın düşmanlığı ve savaş çığırtkanlığına kırımızı ışık yakılarak “dur” demenin sinyalleri çalıyor. Türkiye çok ciddi anlamda bir kavşağa girmiş bulunuyor. Bu giriş halk çoğunluğunun güçlü desteğini almış olmakla beraber savaş baronlarının, silah ve uyuşturucu tacirlerinin de uykusunu kaçırmış durumdadır. Onun için insanlıktan nasibini alamamış olan bu ülke ve halk düşmanlarının çığırtanlığı giderek artıyor. Kuyruğuna basılmış kuduz bir köpek misali ağızlarından zehirli salyalar akıyor. Ya “süreç” başarıya ulaşacak, ülke aydınlığa çıkacak ve halk esenliğe girecek ya da bu güzelim ülke daha da kapkaranlığın dehlizlerine yuvarlanacak ve sonuç kan, acı, gözyaşı olacak!

İşçiler, emekçiler ve ezilenler yaşamsal çıkarları gereği hiçbir zaman ve hiçbir yerde savaşlardan, çatışmalardan, ayrımcılıktan ve bölünmekten yana olmamıştır, olmayı düşünmemiştir. Çünkü savaşlar, çatışmalar ve ırk ayrımcılığı onların emeğinin, değerlerinin ve geleceğinin bir numaralı düşmanıdır. Savaşlarda ve çatışmalarda ölenler her zaman yoksullar ve emekçiler oldu. Ölümden öte köy yoktur. İnsanın ve bütün canlıların en değerli varlığı yaşama hakkıdır. Can gittikten sonra dünyayı verseler ne fayda! Ülkemizde çatışmalarda ve savaşta ölenleri kim geri getirebilir? Otuz yılını zindanda geçirmiş biri bize neyi hatırlatır? Düşünün ki on sekizinde hapse giren bir genç otuz yıl yattıktan sonra çıktığında ne yapabilir ki? İnsanın en verimli dönemi taş çatlasa on sekiz ile elli yaş arasındır. Onun öncesi çocukluk, sonrası durağanlık dönemidir. Genel olarak elliye geçmiş birinin önüne çok uzun bir hedef koyduğuna pek rastlanmıyor, istisnalar hariç. Ya hastalıklar başlıyor ya da rahavet!

“Süreç”in başarısı politik artistliklerden daha çok geniş halk yığınlarını tavrına bağlıdır. İşçiler emekçiler dünden daha fazla sesini yükselterek, “Savaş istemiyoruz. Barış hemen şimdi!” diye ayağa kalkmalıdır. Ekmek için, eşitlik için, adalet için ve kardeşlik için buna ekmek ve su kadar ihtiyaç var! Bugün milyonlarca işçi karın tokluğuna çalışıyorsa, emekliler gülünç bir aylık alıyorsa, gençlerin güvenilir bir geleceği yoksa ve her gün sokak ortasında bir kadın katlediliyorsa nedeni burada aranmalıdır başka bir yerde değil. Bahar ve yaz mevsimleri boyunca tarlada, bağ bahçede çalışan kır emekçileri ürünleri için ya pazar bulamamakta ya da çok ucuza satmaktadır. Kimi yerde ürünler tarlada bırakılarak çürümektedir. Demokratik bir toplumda üreticiler devlet tarafından desteklenir ve ürünleri değerinde satılır. Bugün çalışmakta olan bir emeklinin emekli maaşı ile işyerindeki maaşının toplamı gerçek anlamda asgari ihtiyaçları karşılamamanın çok uzağındadır. Bu çok vahim bir durumdur. İşçinin insanca geçinebilecek bir ücret alabilmesi ve emeklinin artık çalışmak zorunda kalmaması için “gerçek” bir maaş alabilmesi için silah ve savaş harcamalarına son verilmesi ve ırkçılık düşüncesi sönümlemelidir. Bu kaos, bu karanlık, bu çıkmaz sona erince yığınlar en başta da işçi emekçi yığınları derin bir nefes alacak, bambaşka bir ülkenin ve bir dünyanın mümkün olacağına inanacak. İnanç umudu, umut hareketliliği, hareket mücadeleli ve mücadele devrimci dönüşümü getirecektir.

Ülkede eğitim ve sağlık bir çıkmazın içindedir. Gıdalara yeterince ulaşılmıyor. Çocuklar ve gençler iyi bir eğitim öğretim görememektedir. Sağlık sorunları için hastane kapılarında günlerce beklendiği gibi çoğu zaman randevu bile alınmıyor. Randevular bile yeterince işlev görmüyor, doktorun, uzmanın ve ekipman eksikliğinden. Devlet hastanelerinin yetersizliğinden özel hastanelere giderek muayene ve tedavi olanlardan katbekat ücret alınmıyor. Sağlık, bir barış ve demokratikleşme sorunudur.

Bu süreç mutlaka ve mutlaka ezilen Kürt halkının, işçilerin ve emekçilerin lehine sonuçlanmalıdır. Kürt halkının kimliği tanınmalı, işçilerin ve emekçilerin ekonomik, demokratik ve politik kazanımları olmalıdır. Bu da demokratik bir anayasa ile ancak mümkün olabilir ve sürekli kılınabilir. Aylardan beri “İmralı”ya gidip gelinmesine, çok söz söylenmeye ve bol vaatler ileri sürülmeye karşın Trakya, Anadolu ve Mezopotamya’da değişen bir şey yok. Dahası Komisyon dinlemeye davet ettiği Kürt analarının Kürtçe konuşmasına izin vermiyor. Gerçekten eğer bu ülkede barış olarsa, Türk-Kürt halklarının kardeşliği sağlanacaksa Kürtçe özgür olmalıdır. Barış için barışın tohumları ekilmelidir. Barış ve demokrasiden yana olan kişilerin, kuruluşların ve güçlerin sesine kulak verilmelidir, savaş isteyen, çatışmalardan yana olan ve ayrımcılığı körükleyenlerin değil. Lafla peynir gemisi yürümez. Belirleyici olan “icraat”tır. Be mealde ele avuca alınacak henüz bir zırnık yok. İşin garip yanı işçi ve emekçilerin sürecin akışını etkileyecek, yeri göğü sarsacak bir politik örgütlülüğü yok. En çok düşündüren düşünmesi gereken nokta da burası! Toplumsal hareketler kitlelerin niteliğine göre bir seyir izler. Mücadelenin Kürt ayağı dıpdırı ayakta ve özgürlük rüzgârı esiyor. Mücadelenin işçi-emekçi ayağı ise zayıftır ve var olandan daha çok güç toplamaya ve birleşik gücünü örmeye ihtiyaç var. Bu “ihtiyaç” ne zaman, nasıl ve kimin tarafından giderilir? Birbirinden çok farklı cevap verilebilir ama önemli ve geçerli olan pratiktir.

Devlet ve AKP-MHP iktidarı sürecin demokratik adımlarla yürüterek ilerlemesinden yanaysa eğer bir an önce adım atmalı ve emekçilerin işçilerin haklı beklentilerine cevap vermelidir. Süre giden belirsizlik ve kafalardaki kuşku dolu soru işaretleri bir an önce giderilmelidir. Bu topraklarda yaşayan halkların binlerce yıllık gerçekliği kabul edilerek eşitlik temelinde kardeşliği ve özgürlüğü sağlanmalıdır. Bu istek ve özlem en başta ezilenlerin, sömürülenlerin, kadınların ve gençlerindir. Bu anlamda “Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu”na büyük iş düşmektedir. Umarız ki halkların yaşamsal temel isteği gerçekleşir ve özlemi sona erer. Coğrafyamızı yepyeni bir hava sarar ve bu güzelim ülke dünyada hak ettiği yeri alır, göğsümüz kabarı ve Türkiye yurttaşı olmaktan onur duyarız.

Günümüzde işçilerin emekçilerin güncel sorunu insanca yaşanabilir bir ücret, iş güvenliği, örgütlenme, sendikal demokratik haklar ve emekliliktir. Onun için öncelikle iş güvencesini baltalayan taşeron sistemi kaldırılmalıdır. Grev ve toplu sözleşme yasası yeniden düzenlenerek demokratik bir içeriğe kavuşturulmalıdır. Grev olan bir işyerinde hiçbir işçi çalışmamalı ve çalışmaya zorlanmamalıdır.

İşçiler emekçiler aktif olarak “Süreç”te yer almalı, değişimin devrimci dönüşümün lokomotif olmalıdır. Barış ve demokratik bir yaşam onu isteyenlerin avuçlarında büyür. O da mücadele etmeden, bedel ödemedenden ve zaferi elde edecek bir özne, bir önderlik olmadan olmaz. ■

Sinan Dervişoğlu:

Yeni Olgular ve Bilgiler Marksizm Açısından Yeni Problemler ve Yeni Fırsatlar Yaratıyor

Mustafa Suphi Vakfı kurucularından ve halen TİP PM üyesi Sinan Dervişoğlu'nun Sovyet Deneyi ve Yarının Sosyalizmi adlı İki ciltlik eseri, Canut Yayınevi tarafından yayınlandı. Dervişoğlu, "Sovyet Deneyine Yeni Bir Bakış" başlıklı birinci ciltte, Sovyet Birliği daha geniş olmak üzere Çin, Küba, Vietnam örnekleri üzerinden reel sosyalizm deneyimlerindeki temel sorunları, bu konuda yapılan yeni çalışmaları referans alarak tartışıyor. "Bugünün ve Yarının Sosyalizmi" başlıklı ikinci ciltte ise, deneyimler ışığında ne/nasıl yapılması gerektiğine eğiliyor. Dervişoğlu'nun araştırmasının temel başlıkları devlet (proletarya diktatörlüğü), hukuk, parti, enternasyonalizm ve sosyalist ekonomi oluşturuyor.

Kapitalizmin çok yönlü krizini ancak yeni bir savaş dalgası ile aşmaya çalıştığı ve Gazze'de olduğu gibi soykırım, katliam, ambargolar ile halkların tepesine çöküldüğü bir dönemde "sosyalizmin sorunları"nı tartışmaya açmak her zamankinden daha farklı bir anlam taşıyor. Şimdi zamanı mı diye düşünenler olabilir ama "sosyalizmin sorunları"nı çözümler geliştirmeden halkların nezdinde sosyalizmin itibarını yeniden yukarılara yükseltmeyeceğimizi düşünebiliriz.

Sinan Dervişoğlu ile bu önemli çalışmasında tartışılmasında yarar gördüğümüz bazı konuları ele almaya çalıştık.

Politika: Sovyetler Birliği tarihi üzerine yeni araştırmalar ne düzeyde? 72 gün süren Komün, 70 yıl süren SSCB. Bu tarihin hala kör noktaları var mı? Sosyalizm tarihi açısından çalışılması gereken konu başlıkları nelerdir?

S. Dervişoğlu: Öncelikle karşı karşıya olduğumuz ilginç bir durumu belirtmek

istiyorum. Marksist teori bilimsellik iddiasına sahiptir ve öyledir, bu nedenle de tüm yeni olgularla hesaplaşmak ve bunlarla kendisi arasında rasyonel bir bağ kurmak zorundadır. Hayat sürekli önümüze yeni şeyler çıkarıyor. Fakat bu yeni olgular, bilgiler sadece günümüz ve gelecekle ilgili değil; geçmiş de bir anlamda "yenileniyor". Elbette geçmişte olanlar değişmiyor, ama geçmişe ilişkin bilgilerimiz sürekli zenginleşiyor. Bu da Marksizm açısından yeni fırsatlar ve yeni problemler yaratıyor (örneğin Göbeklitepe kalıntılarının sunduğu yeni bilgilerle insanlık tarihi de yeni boyutlar kazanıyor).

Sosyalist tarihimiz bakımında da son 20-30 yılda birçok yeni bilgi, belge ortaya çıktı. Bu kitabı 25 yıl önce yazsaydım çok farklı şeyler yazardım. Özellikle Sovyet arşivlerinin açılması ile yeni birçok araştırma gerçekleştirildi. Özellikle herhangi bir önyargıdan azade batılı araştırmacılar, ki bunların çoğu Marksist ya da komünist de değillerdir, cesurca önemli yayınlar yaptılar. Bu

araştırmalardan sonra "Soğuk Savaş" dönemindeki iddialarla Batı dünyasında hiç de öyle "bakın gördünüz mü, sosyalizm ne kadar kötüydü" gibi zafer çığlıkları yükselmedi. Mesela Grover Furr bazı yayınlar yaptı ve farklı tepkilerle karşılandı. Benim çalışmalarından yararlandığım iki temel kitap var, Kaliforniya Üniversitesi'nden John Archibald Getty bunlardan biri ve bu araştırma ekibinin fon sağlayıcısı Brzezinski'dir. Yani komünizm ile hiçbir ilgisi olmayan biri. Getty, 90'ların ezberlerini bozan bir dizi konuda arşivlere dayalı yeni bilgiler paylaştı. Örneğin 1937-8 yıllarındaki Bolşevik Parti içindeki tasfiyelerin niçin o kadar dramatik boyutlara vardığını, bunun sadece bir kişinin despotizminden kaynaklanmadığı, partinin yapısının ne kadar sağlıklı olduğu, özellikle Stalin'in –gene birçok insanı şaşırtan şekilde– parti-devlet özdeşliğine son verme girişimi, milletvekili seçimlerde bağımsız adaylara izin verilmesi gibi çabalarının ve bunların nasıl akamete uğradığına dair birçok yeni bilgi ortaya çıktı. Bunlar Sovyetler

Birliği'nin tarihini daha iyi anlamamızı sağlayacak yeni bilgiler.

Engels'in de belirttiği gibi, gerçek bir çizgi ise bizim ona yaklaşmamız asimptotiktir, sürekli ona doğru yaklaşıyoruz. Bugün de yeni araştırmalarla sosyalizm tarihi hakkında daha fazla bilgi sahibiyiz. Ama hala aydınlatılması gereken konular var elbette. Rusçam yeterli olmadığı için kaynakları inceleyemedim ama SBKP'nin 19. Kongresi hakkında hala yeterince bilgi yoktur. Sadece Kruşçev ve Malenkov'un raporları yayınlandı ama tartışma tutanakları yayınlanmadı. Arapça yazılmış ikincil bir kaynakta bu kongrede çok önemli tartışmaları yaşandığını öğreniyoruz. Stalin, partide ciddi fikir ayrılıklarının olduğunu, partiyi gençleştirmek gerektiğini savunuyor bu kongrede.

Politika: Sovyetler ve diğer sosyalist ülkelerdeki çözülme/çürümenin temel nedeni olarak devlet ve hukuk olgusu üzerine duruyorsunuz. Parti-Devlet-Sovyet özdeşliği olması nedeniyle devleti denetleyecek bir güç kalmadığını savunuyorsunuz. Bu temelde çözüm olarak da devlet-parti(ler)-sivil toplum (Sovyetler, konseyler, halk meclisleri) biçiminde bir yönetim mimarisi öneriyorsunuz. Bu özdeşleşme sorununun sosyalizm açısından önemi nedir? Önerdiğiniz bu üçlü iktidar modeli yine Sovyetlerde olduğu gibi devletin daha da güçlenmesini engelleyecek nasıl bir rol oynayabilir? Ve ayrıca üçlü iktidar modeli devletin ilelebet sürmemesini ve "devletin sönmümlenmesi" nasıl sağlanacak?

S. Dervişoğlu: Parti-Devlet özdeşleşmesi Sovyetler Birliği'nde 75 yıllık bir sorun. Bu sorun bizzat Lenin, Stalin tarafından da dile getirilmiş ama önlem alınmamış, önlem alınması bizzat parti tarafından engellenmiş bir sorundur. Stalin,

Jdanov’la birlikte bu soruna el atıyor ama bizzat parti Jdanov’un önerisinin sumen altı edilmesini sağlıyor. “Parti her şeyin üstünde olmalı ve her şeyi yönetmelidir” anlayışı sürdürüldü.

Parti ve devlet bütünleştiği zaman parti parti olmaktan, devlet de devlet olmaktan çıkıyor. Feodal, burjuva ya da proleter fark etmeksizin, devlet insanlardan bağımsız kurallar, yasalar, yönetimlikler vb. üzerinde yükselen kurumlar bütünüdür. Parti ise bir idealistler, gönüllüler birliğidir, irade birliğidir. Parti-devlet özdeşliğinde Parti’nin iradesi devletin yasalarını ve kurallarını sık sık ve rahatça delebiliyor. SSCB’de 1960 sonrası polis bir parti üyesini tutuklamak için partiden izin almak zorundadır; zira suçlanan şahıs partili, suçluyu tutuklayacak olan polis partili, yargılayacak olan yargıç partili vs. Yani hukuksal deyimle ciddi bir çıkar çatışması (“conflict of interest”) söz konusu. Bu da bir çifte standart yaratıyor. Bu nedenle birçok yolsuzluk örtbas ediliyor. Bu devlet tarafı. Parti tarafında ise fikir ve ideal birliği hızla aşınıyor, Parti üyeliği bürokraside yükselmek için bir araç haline geliyor, parti üyeliği imtiyazlar elde etmenin bir aracı haline geliyor ve partiye üye kaydının ticareti yapılr hale geliyor. Kitapta da aktardığımız örneklerde olduğu gibi yer yer Parti mevkileri para ile satılıyor.

Biz emperyalizm olduğu müddetçe sosyalist bir devletin kaçınılmaz olduğunu savunuyoruz. Yani polisimiz, ordumuz, istihbarat örgütümüz olmak zorunda. Ama parti-devlet özdeşliği olmak zorunda değil. Bunun üstesinden gelmek zorundayız. Birincisi, sorgulanmayan bir otorite her zaman yozlaşmaya neden olur. Bu günümüz partileri için de geçerlidir. MK üyelerinin kararlarını sorgulamazsanız berbat bir şeflik sistemi hâkim olur partide. Parti devrim yapmış olabilir ama parti ilelebet doğru yapacak diye bir yasa yok, parti hata yapabilir. Dolayısıyla partinin sorgulanabilir olması gerekir. Bu sorgulamanın yapılabilmesinin araçları, kuralları, imkanları yasal olarak güvenceye alınmış olması lazım. Sadece bir temenni olarak kalmamalıdır. Jdanov, “eleştiri ve özeleştiri Sovyet toplumunun temel özelliği olmalıdır” diyor ama bu temenniden öteye geçemiyor.

Sosyalizm iktidar üzerinden kurulacaktır ve siyasetin temel sorunu iktidarı ele geçirmektir. Fakat herkesin bildiği gibi mevcut burjuva devlet parçalanmalı ve “devlet olmayan bir devlet” kurulmalıdır. Ama bunun dışında bu devletin

dışındaki siyasal yaşamı da tanımlamak gerekir. Meşru eleştiri, muhalefet nasıl olmalıdır, her türlü eleştirinin ihanetle özdeşleştirilmesini nasıl ayırt edeceğiz, bu soruların açık seçik cevapları olmalıdır. Sovyet tarihinde bir tane işçi protestosu yoktur örneğin. Bir arkadaşım şöyle bir şey söylemişti; eğer 72 yıl boyunca Sovyetlerde iktidara karşı bir “sivil” protesto olsaydı, sosyalizm yıkılırken de ona sahip

Engels’in de belirttiği gibi, gerçek bir çizgi ise bizim ona yaklaşmamız asimptotiktir, sürekli ona doğru yaklaşırız. Bugün de yeni araştırmalarla sosyalizm tarihi hakkında daha fazla bilgi sahibiyiz. Ama hala aydınlatılması gereken konular var elbette. Rusçam yeterli olmadığı için kaynakları inceleyemedim ama SBKP’nin 19. Kongresi hakkında hala yeterince bilgi yoktur. Sadece Kruşçev ve Malenkov’un raporları yayınlandı ama tartışma tutanakları yayınlanmadı. Arapça yazılmış ikincil bir kaynaktan bu kongrede çok önemli tartışmaları yaşandığını öğreniyoruz. Stalin, partide ciddi fikir ayrılıklarının olduğunu, partiyi gençleştirmek gerektiğini savunuyor bu kongrede.

çıkan gösteriler olurdu. Bence de haklı bir tespit bu.

Bu nedenle devlet-dışı inisiyatifleri, organizasyonları tanımlamak ve onların güçlendirilmesinin sağlanması gerekir. Bu organizasyonlar demokratik kitle örgütleri, meclisler, konseylerdir, yerel inisiyatiflerdir. Burada ademi merkeziyetçilik savunusu yapmıyorum, merkezi iktidar kesinlikle gereklidir. Ademi-merkeziyetçilik Yugoslavya’da denendi ve bölgesel eşitsizlikler oluştu ve sonradan da etnik iç savaş boyutuna vardı. Fakat bu yerel, sektörel vb. örgütlenmelerin devlet karşısında, parti karşısında bir yetkisi, gücü olmalıdır. Örneğin Jdanov, kitle örgütlerinin kanun yapma yetkisi olmalıdır fikrini savunuyor. Sendikaların, kadın örgütlerinin, meslek odalarının, yerel birliklerin, kooperatiflerin, yerel konseylerin devlet yönetimine, politikaya katkı yapmasının araç ve biçimleri yasal olarak tanımlanmalıdır.

Merkezi devletin sönmelenmesine gelince, iktidarda ya da devlette toplanmış olan yetkilerin yerel inisiyatiflere devri ile olacak bir şeydir. Ama bunun için dünyada emperyalist müdahale durumunun ortadan kalkması gerekir. Fakat bunu beklemeden de bazı adımlar atabiliriz. Bugün ABD’de ya da başka ülkelerde valiler, polis şefleri halk tarafından seçiliyor. Bunlar popülizme neden olabilir ama bunları gerekçe göstererek halkın inisiyatifinin önü kesilemez. Halkın bilgisinin,

kapasitesinin, zamanının “kendi kendini yönetme”ye imkân verecek düzeye getirilmesi gerekir. Bu partinin işidir. Parti beş yıllık planla değil, demir çelik üretmekle uğraşmak yerine, kitlelerin devlete karşı uyanıklığının, devletin fonksiyonlarının halka geçmesinin mücadelesini vermeli, bunun moderatörlüğünü yapmalıdır. Bu da farklı bir parti örgütlenmesi modeli gerektiriyor. Sovyetlerde bütün devlet

organları parti üyelerinden, partinin yönetici organları da devlet bürokratlarından oluşuyor neredeyse. Örneğin Partinin en üst organı olan Politbüro, devlet başkanı, istihbarat başkanı, savunma bakanı vb. gibi kişilerden oluşuyor. Böyle bir parti devletle bire bir bütünleşmiş demektir ve devleti sönmelenme görevini üstlenmesi mümkün değildir. Stalin’in de 1945 sonrası bir ara vurgulamaya çalıştığı gibi, parti yönetiminde devlet bürokratlarından çok, sivil güçlü önder kadrolar, siyasi liderler ağırlık taşınmalıdır. Parti komünizmi hedefliyorsa yapması gereken budur.

Politika: Çalışmanızın temelinde devlet hukuk konusu var. Marx’tan Lenin’e ve devamcılarında ağırlıklı olarak devletin burjuva egemenliğinin bir aracı olarak kabul edildiğini, Lenin’in ise proletarya diktatörlüğünü “hiçbir hukukla kendini sınırlamayan bir iktidar” olarak tanımladığını ve bunların yetersiz ve yanlış bir yaklaşım olduğunu savunuyorsunuz. Hukuk konusu aslında başlı başına bir sorun zaten. Marksist hukuk çalışmalarının ne kadar yetersiz olduğuna işaret ediyorsunuz siz de. Sosyalist ülkelerdeki çürüme ve çözülmeye hukuk nasıl belirleyici oldu? Bir de hukukun altyapıya dahil bir faktör olduğunu savunuyorsunuz? Bu sav, altyapı-üstü yapı ilişkileri bakımından ilk bakışta ters geliyor, bu tezinizi biraz açıkla mısınız?

S.Dervişoğlu: Lenin bu sözü daha

iç savaşın ön günlerinde söyledi. Ama en kanlı iç savaşın bile hukuku vardır, çocuklara dokunmamak, işkence yapmamak gibi. Aynı Lenin, 1921’de başka bir şey söylüyor; “herkes hukuk bilen Sovyet yurttaşı olmalıdır.” Yani hukuk çerçevesinde hakkını arayan, koruyan yurttaşlar olmalıdır.

Sovyetlerde elbette hukuk vardı. Stalin döneminde hazırlanan 1936 SSCB Anayasası dünyanın en ileri ve emekten yana anayasasıdır. Bu anayasanın yazımı sürecinde halktan bir milyondan fazla öneri gelmiştir. Bu bakımdan da demokratiktir. Hatta Anayasa komisyonunun başında da Stalin’den farklı fikirleri olan Buharin vardır. Fakat buna rağmen hukuk teorisi ve bir kurumsal mekanizma olarak hukuk tam oturtulamadı. Kitabımda bahsettiğim Paçukanis, partideki “Sol Muhalefete” mensuptur kendisi, o hukukun sönmelenmesine çok aceleci yaklaşmıştır. Paçukanis, yansıma kuramını kaba bir şekilde hukuka uygulayarak, “sosyalizmde sınıflar yoktur, devlet yoktur, dolayısıyla hukuk da sönmelenmelidir” dedi. Kolektivizasyon sürecinde İçişleri Bakanlığına yargılama ve infaz yetkisi verilmiş, Paçukanis de bunu “hukukun sönmelenmesi” diye selamlamıştır. Bu acı bir durum, zira kendi ensesine incek bıçağı kendisi bileylemiş oluyor. Nitekim acı bir şekilde Paçukanis, 1937-38 sürecinde yargılanmadan infaz edilmiştir. Bu çok acı bir şey.

İç savaş, kolektivizasyon gibi sosyalizmin kuruluş sürecindeki sert çatışmalar devletin baskı aygıtlarının güçlenip mükemmelleşmesine neden oldu. Fakat bu bir sorundu ve buna bir tedbir alınmadı. Bu tedbir aslında çok açık olarak bu aygıtların keyfiliğini engelleyecek hukuksal bir bilincin ve işleyişin topluma ve devlete egemen kılınması idi. Kulaklar temizlendikten sonra da bu aygıtlar daha da güçlenmeye devam etti ve 37-38 yargılamalarında iş zıvanadan çıktı. Yargısız infazlar, toplu infazlar... Kırgızistan’da 130 kişiyi kurşuna dizmişler, bir taş ocağında gizlice yapılmış, mahkeme, yargılama olmadan. Dolayısıyla burada yapılan işlemin savunulacak hiçbir tarafı yoktur.

Çok iyi Sovyet hukukçuları da var ama bu güçler dengesi içinde partinin üst iradesi hukuku bypass etti. Kruşçev döneminden sonra “yeniden hukuk devleti olacağız” söylemi öne çıktı ama partinin gücü gene ve yeniden hukukun üstünde

olduğu için hukuk gene büyük ölçüde işlevsiz kaldı.

Hukukun Marksist teorideki yerine dair bir kaynak araştırması yaptım. Bizim teorimizin çıkış noktasının hukukun bir sihirli güç olduğu yönündeki burjuva illüzyonları yenmek olduğunu söyleyebiliriz. Yani burjuva toplumdaki “hukukun üstünlüğü” ve “herkesin hukukun önünde eşit olduğu” gibi, “hukuk devleti” gibi yanılsamaları tersyüz etmek. “Kanunların ruhu, mülkiyettir” demiştir Marx. Bu temelde de hukuk sadece üstyapının bir unsuru olarak ele alınmaya başlanmıştır. Ama üstyapı altyapıdan izole, etkisiz bir yapı değildir. Altyapı ile üstyapının birbiri üzerindeki etkilerini görmeden toplum analizi yanlış olur. Hukuk altyapının işleyişinde etkili bir güçtür. Burjuva toplumda da hukuk güçler dengesinin yansıması mıdır? Yoksa hukukun bir gücü var mıdır? Fransız bir Marksist hukukçu, organizasyon hukuku ile tahakküm hukuku arasında ayrım yapar. Tahakküm hukuku, egemen sınıfın diğer sınıflarla (temelde işçi sınıfı ile) ilişkileri düzenlerken, organizasyon hukuku egemen sınıfın iç ilişkilerini düzenliyor. Tahakküm hukuku, iş kanunu, grev, sendika kanunu ve benzeridir. Bunlar güçler dengesinin yansımasıdır. Ama organizasyon hukuku farklı bir şeydir. Borçlar kanunu, bankacılık kanunu, vergi kanunları, rekabet kanunları vb. organizasyon hukukunu oluşturuyor. Bunlar ekonominin ve devletin işleyişinin düzenlenmesini sağlar. Bunlar insanların iradelerinin dışında içselleştirilmiş hukuktur. Yani burjuvalar da vergi ödemek istemez ama ödemediklerinde sistemin işlemez hale geleceklerini bildikleri halde vergi öderler vs. Bizim de sosyalizmde bir organizasyon hukukuna ihtiyacımız var. Zaten bir “tahakküm hukuku”muz olacak ama organizasyon hukukunu da geliştirmek zorundayız.

Politika: Birçok yerde devletin bir özne olduğunu ileri sürüyorsunuz. Bunu biraz açabilir misiniz? Devlet nasıl bir öznedir? Burjuva devleti tanımlarken burjuvazinin “ekonomik bilinç”i, devletin “siyasi bilinç”i temsil ettiği ayrımına gidiyorsunuz? Burjuvalar sadece kısa vadeli ekonomik çıkarları peşinde koşan tipler midir? Kapitalizme yön veren fikirler (örneğin Keynesçilik, neoliberalizm, vb.) devlet ya da siyasetçilerden değil, burjuva bilim insanlarından, iktisatçılardan çıkan fikirler değil midir? Ekonomik bilinç-siyasal bilinç arasındaki ayrım işçi sınıfının kendiliğinden bilinci ve hareketi ile parti

ilişkisi bakımından da önemli bir konu olduğu için burada biraz daha açabilir misiniz? Devlet ile sınıf ilişkisi nasıl bir ilişkidir?

S. Dervişoğlu: Devletin tanımında mevcut araçsal (enstrümental) yaklaşım bizi her yönlü sınırlıyor. Engels’in tanımı ile Lenin’in devlet tanımı arasındaki farklılığa vurgu yaptım. Engels, “devletin rolü sınıf mücadeleleri sonucu toplumsal yaşamın dağılıp parçalanmasını engelle-yecek tedbirler almaktır” derken, Lenin, devletin baskı aygıtı rolüne vurgu yapar. Devlet sınıfsal bir doğaya sahiptir çünkü korumaya çalıştığı sistem, düzen, sınıfsal çelişiklere bölünmüş ve bir sınıfın diğer sınıfı sömürdüğü bir sistemdir. Bu sistemden kim en fazla yararlanıyorsa devlet de mevcut düzeni korurken fiilen o sınıfı korumuş olmaktadır. Diğer taraftan sömürüye karşı gelişen hareketler sistemi yıkıma uğratarak devleti de yıkıma uğratacağı için devlet kendini savunmak için de bunlarla savaşıyor. Yani devletin sınıfsallığı, sanayi odasından emir almak değil, sanayi odasının (ve genel olarak burjuvazinin) “asıl kazanan” olduğu bir toplumsal sistemi ayakta tutma iradesinde somutlaşır.

Araçsal tanımda mantıksal bir hata da vardır. Devlete “araç” dediğimizde onun belli bir bilinçten, akıldan yoksun olduğunu da ima etmiş oluruz. Kalem gibi, araba gibi. Bunlar gerçekten araçtır ve hiçbir “akla” sahip değildir. Halbuki biz “devlet aklı”ndan bahsediyoruz. Devlet bir araç ise bu aklı kim üretmektedir? Verilebilecek tek cevap “burjuvazi” olmaktadır. Ama tek tek patronlar ya da onların mesleki örgütleri bir sınıf olarak ekonomik çıkarlarının temsilcisidir ve bir “siyaset üreticisi” değildir. Bu nedenle devleti burjuvaların ekonomik çıkarları doğrultusunda yönlendirdikleri basit bir araç olarak görmek yanlıştır. TÜSİAD 12 Eylül darbesinin en büyük destekçisidir ama aynı kurumun Kürt raporu devletten büyük tepki aldı. TÜSİAD’ın ekono-

mik aklı ile devletin siyasi aklı başka programlar savundu. Sizin değindiğiniz Keynesçilik örneğinde de, Roosevelt, Keynes’in ekonomi teorisini benimsedi ama iş dünyası bundan pek memnun olmadı, onlara rağmen uygulandı. O dönem Amerikan burjuvazisinin tercihinin Mc Arthur gibi bir askeri diktatörlük olduğunu biliyoruz. Roosevelt, bir anlamda Amerikan burjuvazisine “rağmen” (ya da onları zorlayarak) kapitalizmi kurtardı.

Marx’ın Engels’in de çalışmalarında da İngiliz devletin çıkarıldığı bazı kanunların, yönetmeliklerin burjuvaların muhalefetine rağmen çıkarıldığını belirtirler. Çalışma kanunları, iş saatleri gibi kanunlar. İngiliz devleti bu kanunları çıkarmasa Fransız devrimi türü bir isyanla karşı karşıya kalacaklarını düşünüyor, hissediyor. Çartistleri kurşuna dizen, ama bu çalışma kanunlarını çıkaran şey devlet aklı dediğimiz şey. Devlet böyle bir öznedir. Yani dizilerdeki gibi bir “Baronlar Toplantısı” tarafından yönetilen bir devlet değil kastettiğimiz. Devlet aklı ise devleti oluşturan kurumların güç ve eğilimlerinin bir bileşkesidir. Askeriye, yargı ve sivil bürokrasi, hükümet, parlamento, dış işleri bakanlığı, istihbarat vb. Bunlar arasındaki güç dengesi de stabil değil sürekli olarak devingendir.

Bu tartışmada sosyalist devletin de bir yabancılaşma olduğunu görmemiz gerekir. Devletin yönetiminde işçiler olsa da bir süre sonra birer bürokrata dönüşmektedirler. Bunu engelleyecek mekanizmalar nelerdir, cevabını aramamız gereken soru budur.

Politika: Kitapta genel olarak herkesin kendi meşrebince yaptığı dönemlendirmelerin doğru olmadığını söylüyorsunuz. Komünist harekette genellikle Stalin sonrası revizyonizm, Troçkistler açısından da Lenin sonrası “karşı devrim” vs. olarak görülüyor. 70 yıllık Sovyetler Birliğinin bütün dönemlerini sosyalizm olarak ele almanın bir maddi temeli var mı? Örneğin Kruşçev

ya da Gorbaçov dönemini hala sosyalist olarak görmenin maddi temeli nedir?

S. Dervişoğlu: Sonuçta bütün üretimin halk yararına, tüm ekonominin ihtiyaçlara göre planlandığı bir sistemden bahsediyoruz ve bu anlamda bir süreklilik var. Brejnev, Gorbaçov dönemlerinde bile hala eğitim, sağlık ve konut ücretsiz, işçilerin birçok hakkı var, vs. Emekliye ayrılmış biri geçinmek bir tarafa, torunlarını bile tek başına büyütebiliyordu. Esas olarak üretilen zenginliklerin hepsi “kâr için” değil halkın ihtiyaçlarını karşılamak için üretiliyordu ve halka ulaşıyordu. Yegâne istisna bürokratların yolsuzluk yaparak ceplerine attıkları üç-beş kuruş ve kalitesiz ya da kötü yönetim dolayısıyla halka ulaşmayan tüketim ürünleri idi. Bunları o dönem eleştiren bazı arkadaşlar bu çarpıklıklara “kapitalizm” yaftasını yapıyorlardı, ama “kapitalizmin” gerçekte ne olduğunu yıkımdan sonra gördük. Sovyetlerde o dönemlerdeki yolsuzluklar ile bugünkü oligarkları ya da ultra zenginleri karşılaştıramayız bile. Brezinski bile, halk tabakalarına yükselme olanaklarını sunma bakımından Sovyet toplumun batı toplumundan kat be kat üstün olduğunu 1970’lerde kabul eder. Kömür işçisi Kruşçev başbakan olmuştur. Uzaya giden ilk kadın astronot bir tekstil işçisidir. Büyük besteciler halk çocuklarıydı. Her dört Sovyet işçisinden bir üniversite mezunuydu. Sosyalizmde yozlaşmanın artık son demlerinin yaşandığı yıllarda Çernobil’de itfaiye işçileri öleceklerini bile bile “sıfır noktası”nda çalıştılar, halk için hayatlarını feda ettiler. Sonuçta problemli ve çarpıklıklar içeren bir yapı vardı, ama sosyalizmin temel ekonomik ve ideolojik değerleri son dakikaya kadar şu ya da bu ölçüde varlığını korudu.

Politika: Siz, hem çok partili sosyalizmi savunuyorsunuz hem de bugün kapitalizme karşı mücadele eden birçok özne olduğunu dolayısıyla devrime ancak “çok özneli öncülük” olabileceğini savunuyorsunuz. Bu teziniz, örneğin Lenin’in ve Gramsci’nin hegemonya tezinden farkı nedir? Devlet ve parti olgusunu tartışırken, tarihte zorun rolü üzerine pek durulmadığı izlenimine kapıldım. Öncülük, devrim, siyasi iktidarın ele geçirilmesi, burjuva devletin dağıtılması zor olmadan gerçekleşmeyeceği bütün devrim deneyimlerinin sabiti. Ve bu “çok özneli öncülük” zora (ve gizliliğe) dayalı devrim tezi açısından nasıl formüle edilebilir?

Hukukun Marksist teorideki yerine dair bir kaynak araştırması yaptım. Bizim teorimizin çıkış noktasının hukukun bir sihirli güç olduğu yönündeki burjuva illüzyonları yenmek olduğunu söyleyebiliriz. Yani burjuva toplumdaki “hukukun üstünlüğü” ve “herkesin hukukun önünde eşit olduğu” gibi, “hukuk devleti” gibi yanılsamaları tersyüz etmek. “Kanunların ruhu, mülkiyettir” demiştir Marx. Bu temelde de hukuk sadece üstyapının bir unsuru olarak ele alınmaya başlanmıştır. Ama üstyapı altyapıdan izole, etkisiz bir yapı değildir. Altyapı ile üstyapının birbiri üzerindeki etkilerini görmeden toplum analizi yanlış olur.

S. Dervişoğlu: Buradaki “çok partite parti” tartışmasını mutlaklaştırmamak, her ülkenin somutunda değerlendirmek lazım. Örneğin Küba’da tek parti vardır ama Castro’nun dediği gibi “Küba’da şu anda kurulacak herhangi bir ikinci parti ABD’nin partisi olacaktır”. Çok partili olmayı parti sayısı olarak değil de, çok sesliliğin sağlanması, eleştiri-özeleştir mekanizmalarının hukukun güvencesi altına alınmış olmasını, yani devleti ve partiyi denetlemeyi sağlayacak kurumlar, pratikler bakımından düşünülmesi gereken bir seçenek olarak görmek gerekir. Tek partili olabilir; ama o zaman o parti kendi içinde çok sesliliği garanti altına almalıdır.

Klasik devrim anlayışımız işçi sınıfı ve onun tek partisi üzerinden gelişen bir varsayımlara dayanıyor. Sovyetlerde devrim üç partinin ittifakı ile gerçekleşti. Ama bu ittifak sürdürülemedi, Bolşevik parti dışındaki partiler bir şekilde yasaklandı. Günümüzde kapitalizme karşı mücadeleyi sadece biz komünistler yürütmüyoruz. Kadın hareketi, ulusal hareketler, yerliler, çevreci hareketler, vb. Dolayısıyla bunlarla birlikte devrimci süreci örmek görevi ile karşı karşıyayız. Yani bu hareketleri sadece bir partinin katı hegemonyası altına almak değil, devrimci bir konsensüs üzerinden önderlik etmek gerekir. Öncülük sürekli hak edilmesi, her süreçte üretilmesi gereken bir şeydir. Doğu Avrupa’daki 1945 sonrası halk iktidarlara başlangıçta halkın büyük desteğini aldılar (bu anlamda gerçekten öncüydüler) ama bir süre sonra izlenen yanlış politikalar sonucu halk desteğini yitirmelerine rağmen salt devlet gücüne dayanarak hüküm sürdüler, bunu da “öncülük” sanmaya ya da öyle sunmaya devam ettiler. Bu, kaçınmamız gereken bir illüzyondur.

Artık tek başına iktidara gelmek pek mümkün değil. Bu kadar örgüt, parti, hareket çeşitliliğini içermeyen, onlarla şimdiden anlamlı ve devrimci ortaklıklar kurmadan iktidara gelmek çok zor, hatta tercih de edilmemeli. Birlikte bir mücadele ve iktidar olma tercih edilmeli.

Devrim illa ki zoru gerektirir. İngiltere’de bile bu kaçınılmazdır. Parti bu zoru en iyi örgütleyen odak olarak kendini konumlandırabilir, ama bunda bile diğer müttefiklerin onayını, rızasını almak gerekir. “Tüm güç bende, ben yaptım oldu”cu bir yaklaşım önderlik tarzı olarak reddedilmelidir. Önderlik, emekçi ve devrimci özneler arasında konsensüsü

1949 yılında Sovyetler Birliği ziyaretinde Mao Zedong Stalin ile birlikte.

esas alan bir tarzı hâkim hale getirilerek uygulanması gerekir.

Politika: Gerek SSCB, gerekse de bugünkü Çin, Küba ve Vietnam gibi ülkeleri değerlendirirken, ekonomik gelişme bakımından piyasanın kilit bir rol oynadığını, ürün kalitesi, çeşitliliği yaratmak vb. için piyasanın ve küçük işletmeler, kooperatifler vb. arasında rekabetin örgütlenmesi gerektiği tezi ve sosyalist bir ekonomide piyasanın bu rolüne izin vermek gerektiğini söylüyor-sunuz. Bu teziniz “piyasa sosyalizmi” tezlerinden farkı nedir? Piyasa olmadan kalite olmuyor, kalkınma olmuyor demek, sosyalist bir ekonominin imkânsız olduğu anlamına gelmez mi?

S. Dervişoğlu: Örnek olarak baktığımız ülkelerin tarihine bakarak bu soruya somut olarak cevap vermek lazım. Örneğin Çin’de komünistler çok geri kalmış bir ülkede iktidarı aldılar, klasik sosyalist ekonomik ilkeleri uygulamaya çalıştılar, ama açlık sorununu dahi çözemediler. Sonra da üretici güçler gelişsin diye kontrollü bir piyasaya izin verdiler. Bu aslında bir mücadele. Çin, ekonomide piyasanın (dolayısıyla yeni zenginlerin) önünü açtı, ama siyasette hiçbir hak tanımadılar. ÇKP’de bu kesimlerden üye sayısı neredeyse sifıra yakın. “Zenginlerin” de bir kısmı, bizzat parti görevlendirmesi ile ticarete atılmış genç kadrolar ve Parti’nin mutlak denetimi altındalar. Çin’de “serbest piyasa” değil, kontrollü bir piyasa var. Örneğin bir şirket ya da yatırımcı istediği yerde ve istediği sektöre yatırım yapamaz, devlet organları tarafından bölgenin ihtiyaçlarına göre yönlendirilir. Öte yandan para tümüyle devletin tekelinde (finans kapital yok). Örneğin Amazon’un

rakibi Alibaba bir finans şirketi kurmaya çalıştı. Bu Çin’in kırmızı çizgisi olduğu için Alibaba’nın sahibi Jack Ma yönetimin hışmına uğradı ve geri çekildi. Keza ideoloji, medya alanında da bu şirketlerin bağımsız bir güç sahibi olmasına izin verilmiyor.

Bu Çin’e özgü bir şey. Bunu bir model olarak göremeyiz. Stalin’in 1929 kalkınma hamlesi, 20. yüzyılın mucizesi sayılır. Japon “mucizesi” bile bunun yanında basit kalır. SSCB, beş yılda çelik üretiminde İngiltere’yi geçti. Mao’nun bu kalkınmaya getirdiği bir eleştiri var, Mao diyor ki, SSCB ağır sanayi alanında büyük başarılar elde etti ama tarım ve hizmet/tüketim alanında başarısız kaldılar. Üç ayak üzerinde yürümeleri gerekirken tek ayak üzerinde yürüdüler. Buradaki sorun nereden kaynaklanıyordu? Bence bu iki alan, yani tarım ve hizmet/tüketim alanı geleneksel ve rijit planlama yöntemleri ile yönetilmesi zor alanlardır. Ağır sanayide planlama çok daha kolaydır. Kalem ve işlem sayısı sınırlıdır, hedefler, kalite kriterlerinin ölçülmesi, hesaplanması kolaydır. Ama tüketim alanında böyle bir sınırlılık mümkün değildir. Yüzbinlerce kalem var, bunların kalitesi, gerçekten halkın ihtiyaçlarını karşılıyor mu, kaliteli mi vb. Bu soruların cevabını bulmak, bunları ölçmek, merkezden planlamak kolay değildir. Bunun en kestirme yolu, üreticiler arasında piyasada rekabet örgütlemek, birer tüketici olarak emekçilere seçim şansı sunmak. Piyasada en çok beğenilen ürün satılacaktır. Tüketim sektöründe rekabetin iyileştirici bir rolü var. Elbette bunun alternatifi olarak “sosyalist bilince ve idealizme sahip üreticiler, ürünlerin de en kalitelisini üreteceklerdir”

şeklinde bir iddiada bulunulabilir; ancak bu en fazlasından bir tahmin olabilir. Çünkü her üretici çok iyi sosyalist bilince sahip olmayabilir. Diğer taraftan “önce sosyalist insanı yetiştireceğiz sonra sosyalist ekonomiyi inşa edeceğiz” de diyemeyiz. Çünkü iktidarı ele geçirdiğinden itibaren halkın en temel ihtiyaçlarını karşılamak görevi üzerinizdedir. Kaldı ki sosyalist insanın yetişmesi çok uzun bir süreçtir, ekonominin başarısı ya da işçiliği buna indekslenemez. Sovyet ekonomisinin kanayan yarısı üretilen ürünlerin kalitesiz, hatta bozuk üretilmesidir.

Diğer taraftan sosyalizm devletçilik ve planlama değildir sadece. Sosyalizm, fabrikaların işçiler tarafından yönetilmesidir. İşçiler kendilerinde bu inisiyatifi görmediklerinde, fabrikanın başına bir memur atayıp üretimi sürdürdüğünüzde yabancılaşma devam ediyor demektir. Lenin döneminde, bir zorunluluk gereği, böyle yapıldı. Burjuva uzmanlar üretimin yönetimine getirildi. Bu uzun süre devam etti. Ama fabrikanın yönetiminin kolektifleşmesi sağlanmadı. Uzmanların yönetimi devam etti. Dolayısıyla yöneticinin, uzmanın işçi kökenli ya da burjuva kökenli olmasının önemi kalmadı, çok iyi eğitilmiş bir komünist de olsa, uzmanların yetkisine dayalı yönetim modeli, işçilerin yönetimden uzaklaştırılması ile sonuçlanarak, bürokrasi, yozlaşma, yabancılaşma üretmeye devam etti.

Uzaya astronot gönderen, çok büyük bilim adamlarını yetiştiren SSCB, tıraş bıçağı üretemeyecek kadar hizmet alanında başarısız kalıyor, penye iç çamaşırı 1980’lerde bile bilmiyorlar, bu inanılmaz bir durum. Ayrıca bir de dışa kapalılık söz konusu. Böyle bir durumda, pratik olarak, devletin ürettiği ile küçük üreticilerin, ya da emekçi kooperatiflerinin ürettikleri arasında bir rekabetin sağlanması, kendiliğinden bir kalite kontrolü sağlayabilir. Türkiye’de bugün 200.000 civarında küçük işletme var, bunların devrimden sonra direkt devletleştirilmesi söz konusu olmamalı. Vergisini ödediği, işçi hakları başta olmak üzere sosyalizmin kanunlarına saygı gösterdiği müddetçe üretmeye devam edebilirler.

Burada asıl hedef, devletleştirme değil, işçilerin fabrika yönetimine talip olması ve bizzat onlar tarafından yönetilmesidir. Devletleştirdiğimiz işyerlerinde burjuva uzmanlar yerine sosyalist uzmanları getirmemiz yönetim biçimini değiştirmiş olmuyor. Bütün çalışanların üretim sürecinin üzerinde söz, yetki, karar

sahibi olmasını sağlamamız lazım. Bu söylendiği kadar kolay bir iş değildir; ciddi bir zaman alacaktır, ama bu süreci örgütlemek de komünist siyasi öznenin (ya da öznelerin) misyonu olmalıdır. Bunu sağlayana kadar üretimde rekabeti kontrollü bir şekilde bizzat örgütlemek zorundayız. Yani bir piyasa anarşisine neden olmamak lazım. Finansın devlet elinde olduğu koşullarda yapılabilir bu.

Ekonomiyi yönetmek için de tek yol da planlama ile işyerlerine komut verme değildir. Finansal yöntemlerle, vergilerle, ihracat-ithalat politikası, teşvikler, kredi düzenlemeleri ile de ekonomiyi yönlendirmek ve planlamanın hedeflerine ulaşmak mümkündür.

Politika: SSCB tarihi açısından olduğu kadar uluslararası komünist hareket açısından kritik tartışmalardan biri, “Tek Ülkede Sosyalizm” tezi. Aslında bu tezden önce gelen bir başka tez de, Lenin’in emperyalizm teorisine bağlı olarak devrimin merkezinin Avrupa’dan Doğu’ya kaydığı tezi var. Bu tezlerin yeterli ampirik ve teorik araştırmaya dayanarak değil de Almanya devriminin gerçekleşmemesinin getirdiği inkisar-ı hayalle mecburen geliştirilen tezler olduğunu anladım kitabınızdan. Bugün açısından yeni sosyalizm tartışması için bu tezler ne kadar önemli, belirleyici?

S. Dervişoğlu: Tek ülkede sosyalizm kaçınılmaz bir şeydi. Kapitalizmin ege-men olduğu bir dünyada tek bir ülkede sınıfsız (komünist) bir toplum elbette yaratılamaz, ama bu sürecin başlangıcı olarak sosyalizmin inşasına tek ülkede başlamak mümkündür, gereklidir. Bunu savunmaya devam etmemiz gerekir. SSCB’de sorun, bu yaklaşım sonucu kendi kendine yeten bir ekonomi/toplum yaratma hedefiyle tam bir kapalı topluma dönüşmüş olmasıdır. Yanlış buradadır. SSCB kendi dışındaki dünya ile değil rekabete, canlı bir ekonomik ilişkiye dahi girmedi. Buna ek olarak radyo, televizyon yasaklarını ekledi. Dışa kapalı bir toplum büyük bir risktir ve keyfiliğe, yozlaşmaya son derece açıktır.

Sosyalist bir Türkiye’nin siyasi, ideolojik alanda elbette gerektiğinde sert tedbirleri olacaktır ama başka ülkelerle, kapitalist ülkelerle ekonomik bağlarını tamamen kesmesi mümkün değildir, gerekli değildir. Önemli olan bunları yönetebilmektir.

Devrimin doğuya kayması sorunu ise, basit bir yer değiştirme değildir. 1917 sonrası Marksist-Leninist fikirler önce en gelişmiş kapitalist ülkelerin taşrası, “ge-

cekondusu” sayılabilecek Orta Avrupa, Balkanlar, İber yarımadası gibi ülkelerde, sonra da Güney Amerika, Çin, Uzak Asya gibi dünyanın “köyleri” arasında büyük karşılık buldu. Güçlü işçi hareketlerinin olduğu merkez ülkelerde sosyal demokras-i güçlü çıktı ve komünist partiler bu işçi sınıfı içinde etkili bir güce erişemedi, bir iki istisnai durum dışında. Bunun üzerine düşünmemiz lazım.

Günümüzde dört bir kıtada anti-kapitalist, sosyalizme doğru birçok hareket var. Er ya da geç bunlar sosyalist bir devrimi doğuracaktır. Fakat şu soruyu sormamız gerekiyor: Sovyetler Birliği’nde kurduğumuz sosyalizm ileri kapitalist ülkelerin işçi sınıfı içinde niye karşılık bulmadı (hala da bulmuyor)? Bunun üzerine düşünmeliyiz. Burada iki temel şeye dikkat çekmek lazım. Birincisi, Rosa Luxemburg’un da sakıncalarına dikkat çektiği gibi, Rusya’da belli koşullarda başarılı olmuş bir parti model ve kültürünü, Bolşevik çerçeveyi, tüm dünya devrimci işçi hareketine model olarak sunmak ve empoze etmek doğru muydu? İkincisi, Rusya’daki kurduğumuz sosyalizmin – bütün başarılarına rağmen- Avrupa’daki dürüst bir sosyalist işçiyi cezbetmemesinin nedeni, sadece reformist şeflerin karşı propagandası mıydı? Burada özellikle basın özgürlüğü, ifade ve toplanma hakları, tartışma ve fikir özgürlüğü gibi kavramların bizim literatürümüzde algılandığı gibi “burjuva” kavramlar değil, bizzat Avrupa işçi hareketinin mücadelesi ile hayata geçmiş ve ete kemiğe bürünmüş kavramlar olduğunu görmemiz lazım. Birinci ve İkinci Enternasyonallerde örgütlenmiş Avrupa işçi sınıfının en önemli mücadele gündemleri genel oy hakkı, kadın hakları, sansüre karşı mücadele, basın özgürlüğü, dernek ve parti kurma özgürlüğü gibi kalemelerdi ve bugün Avrupa’nın toplumsal yaşamına değer katan bütün bu unsurlar işçi sınıfının dışı ve turnağıyla verdiği mücadelenin kazanımları oldular. Bu hedefler için hem mücadele etmiş olan, hem de onlara değer veren bir işçi hareketinin bu hakların “devrimin çıkarları” adına (ne yazık ki geçici değil sürekli olarak) budandığı ve sınırlandığı bir toplumsal yapıyı benimsemesi söz konusu olamadı. Bugün de 21.yüzyılda kurulacak sosyalist iktidarlar, burjuvazinin direncini kırmak için ne denli sert tedbirler alacak olursa olsunlar (ki muhtemelen alacaklardır) belli bir süre sonra mutlaka emeğin değerleri temelinde ve dünyadaki her işçiye cazip gelecek bir fikir ve ifade özgürlüğünü inşa etmek zorundadır.

Politika: Sosyalizm deneyimleri-

ne dair ampirik tartışmaların dışında tarihsel materyalizm açısından temel önemde olan geçiş sorununa kitabınızda pek değinmemişsiniz. Bir toplumsal formasyondan bir diğerine geçişin koşulları, biçimi vb. nasıldır konusu... Marksist iktisatçılar arasında bir dönem bu geçiş sorunu tartışılmış ama sonuca da bağlanmadan kaldı. Feodalizmden kapitalizme geçişteki yasallıkların kapitalizmden komünizme geçiş sürecinde geçerli olmadığı, bu geçişin yukarıdan (siyasi iktidar eliyle) aşağıya doğru örgütlenmesi gerektiği tezi, devlet ya da proletarya diktatörlüğü, parti, iradecilik, öncülük ve hegemonya ve daha bir dizi tartışmanın zemini. Bu tartışma hakkın-da ne düşünüyorsunuz?

S. Dervişoğlu: Burada teorimizdeki geleneksel yaklaşım malumdur: Feodalizmden kapitalizme geçişte yeni toplumun üretim ilişkileri bizzat eski toplumun bağrında doğar, gelişir, olgunlaşır. Sonunda da bu ilişkiler kendilerine uyan bir siyasal iktidar arayışına girerler ve burjuva üretim ilişkilerinin taçlanması olan burjuva siyasal devrimler olur. Sosyalizm için bu söz konusu değildir, sosyalist üretim ilişkileri kapitalizmin bağrında gelişmez. Sosyalist siyasal devrimle iktidar ele geçirilir ve o iktidar üzerinden yeni üretim ilişkileri ve ekonomik altyapı inşa edilir.

Bu yaklaşım çok yanlış olmamakla birlikte geliştirilmeye muhtaçtır. Temel sorun gelecekteki sosyalizme ait tüm kazanımları siyasal iktidara ve güce endekslemiş olmasıdır, öbür 2 düzey olan ekonominin ve ideolojinin (ideolojik hegemonyanın) özgüllüğünü ve bu alanlara özgü görevleri göz ardı etmesidir.

Ekonomiden başlarsak, kapitalist toplumun bağrında Owen’vari sosyalist adacıklar, ya da Proudhon’un öngördüğü, iktidardan bağımsız bir sosyalist ekonomi mümkün olmamakla birlikte Marx’ın bir tespitini hatırlamak gerekir: Marx 19.yüzyıl İngiltere’sinde işçiler tarafından yönetilen işletmeleri (Rochdale örneği) çok olumlu bulmuş ve bunları (kapitalizmi tümüyle aşmış olmamakla birlikte) “mevcut toplum içinde gelecek toplumun müjdecileri, filizleri” olarak selamlamıştır. Aynı şekilde Birinci ve İkinci Enternasyonal dönemlerinde bu işçi kooperatifleri (hem tüketim, hem de üretim kooperatifleri) oldukça ciddi bir faaliyet alanıydı. Tüm ekonomik inşayı devrim sonrasına ve devlete yönlendiren yukardaki klasik anlayış çerçevesinde 1917 sonrası komünist geleneğimizde kooperatif hareketi asla önemli bir gündem maddesi olmadı.

Ancak bugün yeniden 2 alanda bu “işçiler tarafından yönetilen işletmeler” olgusu karşımıza çıkıyor: Bir yandan ileri Avrupa ülkelerinde, özellikle neoliberal saldırı sonrası kapanma olgusuyla karşı karşıya kalan bazı (sınırlı sayıda) işyerlerinde yönetim işçiler tarafından üstlenildi (İtalya, İspanya ve Fransa’da); öte yandan başka bir coğrafyada, Hindistan’da Hindistan KP (M) yönetimindeki eyaletlerde (Kerala ve Batı Bengal) çok güçlü ve başarılı kooperatif modelleri gelişmeye başladı. Burada gelecek açısından önemli olan, elbette “devrim olmadan bu kooperatifler yoluyla sosyalizme geçmek” gibi bir ütopya değildir. Mühim olan emekçilerde “üretimi bilfiil üstlenme ve yönetme” bilincinin ve iradesinin gelişmesidir ve bu bilinci geliştirmek için devrimi beklemek şart değildir. “Başımızda bir patron olmadan da biz bir işyerini yönetebiliriz, üretim için kâra susamış bir patrona ihtiyaç yok” fikri toplumu da sosyalizm yönünde etkileyecek önemli ve değerli bir fikirdir. Ancak bunun da ötesinde patron tarafından yönetilen iş yerlerinde dahi, örgütlü bir işçi sınıfının fabrika yönetimine katılması, üretim için görüş ve öneri bildirmesi, kısaca üretimi ilerde üstlenmesini sağlayacak bilgi birikimini sağlaması oldukça önemlidir. Bu konuda elde edilecek her birikim, hem sosyalist devrim fikrinin haklılığını güçlendirir, hem de devrim sonrasında sosyalist bir altyapının kurulması sürecini çok daha başarılı ve verimli kılar.

İdeoloji alanı ise bir diğer konudur. Sovyet deneyi, sosyalizmin ideolojik hegemonyasının zayıfladığı koşullarda en güçlü ve sert devlet aygıtlarının dahi devrimin kazanımlarını korumaya yetmediğini göstermiştir. Temel hatamız ise ideolojik hegemonyayı (tıpkı ekonomi gibi) salt devlet iktidarı üzerinden kurmaya çalışmamızdır. Sosyalizm için bu kadar hayati olan ideolojik hegemonya salt devletin propaganda aygıtı ve (ne kadar güzel olurlarsa olsun) marşlar ve afişler ile sağlanamaz. İdeolojik hegemonya, hayatın tüm alanlarında yeni bir ahlakı ve kültürü öne çıkaran, bunun mümkün olduğunu gösteren ve (en önemlisi) her türlü otoriteden bağımsız, hiçbir maddi veya siyasi karşılık beklentisi olmayan ideolojik pratiklerle (Lenin’in bir Cumar-tesi gönüllü bedava çalışma girişimi olan Subbotnik örneği gibi) mümkündür. Bu ideolojik pratikleri geliştirmek ve yaymak da komünist öznenin, Partinin bir diğer hayati görevidir. ■

Söyleşi: Cemil AKSU

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin 10 Eylül 2025 Tarihli Açıklaması:

TKP 105 Yaşında Yeni Mücadelelere Yeni Yöntemler ile Yöneliyor: Demokratik Türkiye, Daha Güçlü TKP!

Partimiz 105 yıl önce bugün kuruldu. 105 yıl kolay geçmedi. Kuruluşundan bir yıl sonra kurucu Başkanı Mustafa Suphi ve yoldaşlarını kaybetti. Burjuvazi TKP'ye karşı kanlı bir savaşı o zaman başlattı. 105 yıllık tarihinin daha başında sınıf düşmanının kim olduğunu, iki sınıfın çarpışmasının ne anlama geldiğini yaşadı. Bu gerçek hiçbir zaman değişmedi. Onun için TKP'nin tarihi boyunca tüm kadroları bu bilinçle yetişti ve mücadele etti. Ne zaman ki sınıf düşmanı hafife alındı ve uyanıklık elden bırakıldı, o zaman TKP darbe yedi.

Komünistler burjuvazinin TKP'den korktuğu kadar her şeylerini partiye verdikleri zamanlarda parti güçlendi, sağlamlaştı ve politik etkisi arttı. Onun için sınıf düşmanı TKP'nin en yiğit, en fedakar kadrolarını her zaman hedefe koydu, mücadelelerini engellemek için zindanlara attı veya imha etti. Bu gerçeği hiçbir zaman aklımızdan çıkarmamamız gerekiyor. 1921, 1927, 1951, 1971, 1981... TKP ne zaman başını kaldırsa en ağır saldırılar ile karşı karşıya kaldı.

Partide her zaman iki damar oldu. Birincisi Mustafa Suphilerin devrimci, Kominternci, Bolşevik, Enternasyonalist damarı, diğeri Şefik Hüsnülerin reformist, uzlaşmacı, Kemalist, ulusalcı damarı.

Reformist damar ne zaman yönetim- de etkili olmuşsa, sonunda hezimet ve likidasyon yaşanmıştır.

1986-1991 likidasyonu da bu anlayışın sonucunda yaşanmıştır. Ve bu uzlaşmacı kanat hiçbir zaman partiyi tekrar ayağa kaldıramamıştır.

Bizler Mustafa Suphilerin Marksist-Leninist, devrimci, Kominternci ve Bolşevik geleneğinin taşıyıcıları ola-

rak partimizi likidasyon bataklığından çıkardık. Geçmiş mücadelelerin zengin deneyimleri ve günümüz gerçekliği temelinde yeni bir yol açıyoruz. Partimizin yenilgileri kadar önemli olan başarıları ilham kaynağımızı oluşturuyor.

Kenarda oturup beklemeyeceğiz. Doğru sözler söylemek adına destanlar yazıp sınıf savaşımını tribünlerden izlemeyeceğiz. Bekle ve gör politikası bizlerin tarzı değil. Biz Mustafa Suphilerden, Bilen yoldaşlardan ne öğrendiysek onları yaşama geçireceğiz. Gerçekçi olacağız. Onların yaptıkları hatalar olduysa onlardan da sonuçlar çıkarıp aynı hataları tekrar etmeyeceğiz. Onların Marksizm-Leninizm'e sıkı bağlılıklarını, sınıfa ve emekçi halklarımıza verdikleri değeri örnek alarak, hiçbir şeyden korkmadan, fedakarca, kendilerini partiye ve sınıf mücadelesine adanmış kadrolar olarak partimizi olması gereken aşamalara taşıyacağız. Bunu yaparken devrimci strateji ile komünist taktiği ustaca birleştireceğiz.

Günümüzde ABD emperyalizmi müttefikleri ile dünyayı savaş alanına çevirdi. Almanya faşizmden ders almamışçasına ve Sovyet Kızıl Ordusuna teslim olmamış gibi yeni maceralara atılıyor. Bölgemiz Ortadoğu yanıyor. Kafkasya ve Balkanlar farklı niteliklerde de olsa istikrarsız durumda. Doğu Akdeniz her an her şeye gebe. Gazze'de 21.yüzyılın en gaddar soykırımı yaşanıyor. ABD ekonomik ve finansal krizleri dünyayı daha fazla sömürerek aşmaya çalışıyor. Almanya, Fransa, İngiltere kendilerine yeni pazarlar açarak kendi sorunlarını çözmeye çalışıyorlar. Sovyetler Birliği ve Sosyalist Sistemin olmadığı koşullarda emperyalizm engelsiz ve ölçsüz, saldırgan bir merkez niteliğinde.

Bazıları, sınıf savaşımının gerilediği koşulları veri alıp teori katına çıkararak sınıf savaşımına elveda diyorlar. Bizler ise bunun tam tersini savunuyor ve uyguluyoruz. Yeni dünya, bölge ve ülke koşullarına koşut olarak, yeni bakış açılarını yaratarak, yeni açılımlarla ataleti kabul etmeden bir devrimci rota izliyoruz. Devrimci rota ve yol süslü sözler söyleyip, en doğrusunu kendi bildiğini sanıp atalet içinde pasif olmak yerine, her olanağı, yeni yöntemi değerlendirerek, yaratıcılıkla, savunma değil saldırı konumunda olmaktadır.

Türkiye'de kırk yılı aşkındır bir savaş yürütülüyor. Tüm ekonomik kaynaklar savaşa akıyor. İşçi sınıfı ve emekçilerin büyük oranı asgari ücretle, işsizler ve emekliler yoksulluk sınırının altında, bir kesimi de açlık sınırında yaşıyor. Tarım ve hayvancılık bitirildi. Kumar, şans oyunları, sanal para spekülasyonları dar gelirlielerin yöneltildiği alanlar oluyor. Nüfusun ezici çoğunluğu karşılığı olmayan krediler ve kredi kartları ile dönmeye çalışıyor. Bütün bunları da sermaye sınıfı teşvik ediyor. Türkiye küçük bir azınlık için spekülasyon, rant ve soygun alanı durumunda.

Ancak bu sistem artık tıkanmış durumda. Devlet bunun için savaşa son vermek, bölgede kendine yeni pazarlar yaratmak peşinde. Onun için de Kürt Siyasal Hareketi ile müzakere yürütmeye zorunluluğuna geldi. Bir yandan bu şekilde çözüm ararken, diğer yandan bölgede yeni fırsatlar peşinde tehlikeli senaryolar yazıyor. Ülkeyi ekonomik ve politik olarak yönetemediğinden, halk yığınlarının tepkilerini başından önlemek için korkunç bir baskı ve terör ortamı yaratıyor. Devleti bu yöntemle yönetme-

ye çalışıyor. 12 Eylül döneminden daha baskıcı bir faşizm uyguluyor. Bunu öyle bir düzeye getirdi ki, daha önce sınıf güçlerinin politik ve sendikal örgütlerine, Kürt halkına, HDP ve DEM Partiye uyguladığı yöntemleri şimdi de CHP'ye karşı uyguluyor. CHP'yi baskı, terör ve tutuklamalar ile imha etmeye çalışıyor.

Partimiz tüm bu durumları analiz ederek, devleti elinde tutan işbirlikçi oligarşinin sorunlarını, iç çelişkilerini, zaafalarını devrimci bir politika ile sınıf mücadelesinin yararına fırsata çevirmeye çalışıyor. Ülkenin en diri politik gücü Kürt siyasal hareketi, sınıfın devrimci ve sosyalist güçleri, en geniş anti-faşist demokrat politik kesimler ile barış ve demokrasi cephesini güçlendirmeye çalışıyor. Bu amaçla toplumsal mücadelelerin bütün alanlarında aktif bir siyasal çalışma içindedir. Barış ve Demokratik Toplum Sürecinin toplumsallaşması için iğne ile kuyu kazar gibi faaliyet yürütüyor.

Önümüzdeki dönem ve 106. savaş yılımız dosta düşmana TKP'nin mücadele yeteneğini, etkinliğinin artmasını ve ülke politikalarına daha fazla müdahil olma gerçeğini gösterecektir. Barış, demokrasi, özgürlük ve sosyalizm mücadelesi Marksizm-Leninizm'in yol göstericiliği ve yaratıcı uygulamaları ile büyüyerek gelişecektir.

Türkiye Komünist Partisi'nin 105. yaş günü tüm komünistlere, işçi sınıfına ve ezilen yoksul emekçi halklara kutlu olsun! Yaşasın TKP! ■

Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
10 Eylül 2005

(www.turkiyekomunistpartisi.org sitesinden alınmıştır.)

Siyasi Davalar ve Türkiye'nin Geleceği

□ Av. İsmail DUYGULU

“ve dilimin ucunda küfre dönüyor her sözcük” A. TELLİ

I. Dönüm Noktasında Türkiye

Türkiye, uzun yıllardır süregelen “hukukun siyasallaşması” tartışmalarının en sert biçimlerini, özellikle siyasal figürlerin yargılanma süreçlerinde deneyimlemektedir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin (AİHM) **Osman Kavala, Selahattin Demirtaş ve Figen Yüksekdağ** kararları; Anayasa Mahkemesi’nin (AYM) **Can Atalay** kararı; yerel mahkemelerin ısrarla yerine getirmedeği tahliye hükümleri; İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı **Ekrem İmamoğlu**’na açılan davalar ve CHP’li belediye başkanlarının tutuklanmaları... Bütün bu dosyalar, tek tek kişisel özgürlükler meselesi olmanın ötesinde, Türkiye’nin demokratikleşme kapasitesini ve siyasal rejimin niteliğini doğrudan tayin eden davalardır.

Hukukun sistematik biçimde araçsallaştırılması, yargının bağımsızlığını aşındırmakla kalmamakta, aynı zamanda siyasal iktidarın stratejik çıkarlarına hizmet eden bir mekanizma haline gelmektedir. Bu tablo, Machiavelli’nin *Prens* adlı eserinde dile getirdiği güç anlayışını hatırlatmaktadır. İktidar, demokratik hukuk devleti ilkelerini meşruiyet aracı olarak kullanmakta; ancak bu ilkeleri gerektiğinde askıya alarak siyasal iktidarını tahkim etmektedir.

Bu yaklaşım, klasik anlamda “Makavelist” bir pragmatizmi yansıtır. Özellikle AİHM kararlarının uygulanması, yargı süreçlerinin siyasal amaçlarla yönlendirilmesi ve güvenlik söyleminin demokratik hakların önüne geçirilmesi, iktidarın amaç-araç ilişkisini hukuk devleti aleyhine kurduğunu göstermektedir. Dolayısıyla, barış ve demokratikleşme

yönünde atılan adımlar da çoğu kez samimi bir demokratikleşme iradesinin ürünü değil, konjonktürel güç hesaplarının parçası olarak ortaya çıkmaktadır.

II. Yargının Siyasallaşması

Türkiye’de son yıllarda görülen siyasal davalar, yalnızca bireysel hak ihlalleri değil; aynı zamanda anayasal düzenin işleyişi ve demokratik temsilin sürdürülebilirliği bakımından da kritik bir eşik oluşturmaktadır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) ve Anayasa Mahkemesi (AYM) içtihatları, farklı dosyalarda aynı yönelimi teyit etmektedir: yargının muhalefeti etkisizleştirme aracı olarak kullanılması.

1. AİHM Kararları

Öcalan/Türkiye (2005, 2014):

Yargılamanın adil olmadığı (m. 6), tutuklamada usulsüzlükler bulunduğu (m. 5) ve şartlı tahliye imkânı bulunmayan

ağırlaştırılmış müebbetin “*umut hakkını*” ihlal ettiği (m. 3) saptandı. Dosya, Kürt meselesinde barışçıl çözüm ihtimaline işaret etmeyi sürdürmektedir.

Kavala/Türkiye (2019, 2022 BD):

Tutuklamanın siyasal saiklerle yapıldığı (m. 5, m. 18), Türkiye’nin kesinleşmiş karara uymadığı ve ihlal prosedürüne tabi tutulduğu belirlendi. Bu, AİHM tarihinde nadir görülen ağır bir ihlaldir.

Demirtaş/Türkiye No. 1 ve No. 2 (2015, 2018, 2020 BD):

Siyasal konuşmaların cezalandırılması ifade özgürlüğünü ihlal etmiş; makul şüphe bulunmaması ve tutuklamaların siyasal amaçlı olması nedeniyle seçilme hakkı ve demokratik çoğulculuk zedelemiştir (m.5, m.10, m.18, Ek Protokol m.3).

Yüksekdağ ve Diğerleri/Türkiye (2022):

Tutuklamanın makul şüpheye dayan-

madığı; ifade özgürlüğü, seçilme hakkı ve siyasal temsilin ihlal edildiği tespit edilmiştir.

Bu örnek içtihatlar, AİHM’in Türkiye’de yargının siyasal amaçlarla kullanıldığına dair sistematik bir değerlendirme geliştirdiğini göstermektedir.

2. Anayasa Mahkemesi Kararları

Can Atalay Kararı (2023):

Seçilme hakkı (AY m. 67), özgürlük ve güvenlik hakkı (AY m. 19) ve yasama dokunulmazlığının (AY m. 83) ihlal edildiğine hükmedildi. Ancak Yargıtay’ın karara uymaması ve AYM üyeleri hakkında suç duyurusunda bulunması, Anayasa’nın 153. maddesindeki bağlayıcılık ilkesini fiilen askıya almış ve açık bir anayasal kriz yaratmıştır.

Önceki Balbay ve Haberal kararlarıyla başlayan “*seçilmiş temsilcilerin korunması*” içtihadı,

Atalay dosyasında somutlaşmıştır. Ancak uygulama direnci, AYM’nin sistem içindeki konumunu zayıflatmıştır.

3. Yerel Yönetimler ve Demokratik Temsil

Öteden beri Kürdistan bölgesinde, şimdi de batı bölgesinde CHP’li belediye başkanlarının görevden alınması veya tutuklanmaları, yalnızca bireysel hakların değil, seçmen iradesinin ihlalidir. AİHM’in Paksas/Litvanya (2011) ve Tănase/Moldova (2010) kararları, temsil hakkına getirilen orantısız sınırlamaların demokratik çoğulculuğu zedelediğini açıkça ortaya koymuştur. Ayrıca Türkiye’nin taraf olduğu Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, seçilmiş yerel yöneticilerin görevlerini güvence altına almaktadır.

İktidarın belediye başkanlarına yönelttiği ‘*ya bize katıl, ya cezaevine gir*’ tehdidi, yalnızca bireysel bir baskı değil, doğrudan seçmen iradesine müdahaledir. Aynı zamanda bu, Chomsky’nin deyişiyle bir ‘*rıza imalatı*’dır: zorla hizaya

... Osman Kavala ve Selahattin Demirtaş hakkında verilen AİHM kararlarının, Can Atalay hakkında verilen AYM kararının uygulanmaması; yalnızca bireysel hak ihlali değil, aynı zamanda cezaevlerinin siyasal davalarla doldurulmasının en çarpıcı örnekleridir.

Bir yanda kapasitesinin çok üzerinde insanla doldurulan cezaevleri, diğer yanda tutuklamanın yargılamanın amacı dışında fiili mahkûmiyet olarak kullanılması... İktidar, işi öylesine şirazesinden çıkarmış durumda ki Türkiye, cezaevi pratiğinde adeta Saddam döneminin Irak’ına benzetilebilir hale gelmiştir. Bu manzara yalnızca insan hakları ihlallerini değil, Türkiye’nin önünde duran büyük bir “sistem krizi”ni de gözler önüne sermektedir.

sokulan muhalefet ve hutbelerle üretilen sessiz onay, aynı stratejinin parçalarıdır. Oysa demokratik temsil, yalnızca seçim sandığında değil; hukukun, seçilmiş iradeyi koruyacak biçimde işletilmesinde anlam kazanır. Hukukun siyasallaştırıldığı yerde seçim, irade beyanı olmaktan çıkar; yalnızca iktidarın meşruiyetini yeniden üretme aracına dönüşür. Türkiye’de demokrasi, bugün hem cami kürsüsünden hem de cezaevi duvarlarından kuşatılmaktadır.

Bugün DEM Partili belediye başkanlarına yönelik kayyum uygulamaları ya da Ekrem İmamoğlu hakkında açılan davalar, seçilmiş iradeye yönelen bu baskının güncel örnekleridir.

Örneğin Diyarbakır’da kayyum atamalarının ardından hutbelerde *‘birlik ve beraberlik’* vurgusunun öne çıkması, siyasal tasfiyenin dini meşruiyet zemininde desteklenişinin tipik örneğidir.

4. Genel Değerlendirme

Tüm bu davalar, farklı kişiler ve bağlamlarda görünse de aynı noktada birleşmektedir:

Tutuklamalar siyasi amaçlıdır; ifade özgürlüğü ve siyasal temsil sistematik olarak sınırlandırılmaktadır; Anayasal bağlayıcılık ilkesi fiilen tartışmalı hale gelmiştir; seçmen iradesi idari ve yargısal müdahalelerle zayıflatılmaktadır.

Dolayısıyla bu dosyalar, birbirinden kopuk bireysel hak ihlalleri değil, ortak bir stratejinin parçalarıdır: yargı yoluyla muhalefeti etkisizleştirme. Bu strateji, yalnızca bireylerin özgürlüğünü değil; Türkiye’nin anayasal düzenini, Avrupa Konseyi üyeliğini ve demokratik geleceğini doğrudan ilgilendiren bir *“sistem krizi”*’ne işaret etmektedir.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin Türkiye hakkında başlattığı ihlal süreci de, bu krizin yalnızca ulusal sınırlarla sınırlı kalmadığını; uluslararası hukuk düzleminde de Türkiye’nin demokratik meşruiyetini tartışmalı hale getirdiğini göstermektedir.

Nitekim Türkiye’nin gri listeye alınma riski, yalnızca hukukun değil, ekonominin de bu krizden bağımsız olmadığını göstermektedir.

III. Dosyaların Ortak Noktası

Bu davaların tümünde ortak biçimde gözlenen husus, *“yargı yoluyla muhalefeti etkisizleştirme”* stratejisidir.

Öcalan dosyası, Kürt meselesinde barışçıl çözüm ihtimalini; Kavala davası, bağımsız sivil toplumun varlığını; Demirtaş ve Yüksekdağ kararları, Kürt siyasal temsilini; İmamoğlu ve diğer belediye başkanları, muhalefetin yerel yönetim gücünü; Can Atalay dosyası ise hem Gezi süreci hem de seçilme hakkı üzerinden toplumsal muhalefetin geniş kesimlerini hedef almaktadır.

Bu örneklerin tamamında yargı, yalnızca hukukun uygulanma aracı olmaktan çıkarak, siyaset mühendisliği işlevi gören ve muhalefetin alanını daraltan bir aktöre dönüşmüştür. Böylece yargı, iktidarın elinde demokratik çoğulculuğu bastırmaya yönelik bir siyasal araç haline gelmiştir.

Dolayısıyla söz konusu davalar, yalnızca bireysel hak ihlalleri olarak görülemez; bunlar, Türkiye’de otoriterleşme sürecinin kurumsal dinamiklerini açığa çıkaran örneklerdir. Geline nokta mesele, artık bireylerin hak ve özgürlüklerinden ibaret değildir. Asıl soru, Türkiye’de demokrasinin mi yoksa otoriterliğin mi kurumsallaşacağıdır.

IV. Cezaevleri

Bugün Türkiye’de cezaevleri, yalnızca suçluların değil; muhalefetin, gazetecilerin, öğrencilerin ve hatta çocukların doldurulduğu mekânlara dönüşmüş durumda. Adalet Bakanlığı verileri çarpıcı:

Öcalan dosyası, Kürt meselesinde barışçıl çözüm ihtimalini; Kavala davası, bağımsız sivil toplumun varlığını; Demirtaş ve Yüksekdağ kararları, Kürt siyasal temsilini; İmamoğlu ve diğer belediye başkanları, muhalefetin yerel yönetim gücünü; Can Atalay dosyası ise hem Gezi süreci hem de seçilme hakkı üzerinden toplumsal muhalefetin geniş kesimlerini hedef almaktadır.

Bu örneklerin tamamında yargı, yalnızca hukukun uygulanma aracı olmaktan çıkarak, siyaset mühendisliği işlevi gören ve muhalefetin alanını daraltan bir aktöre dönüşmüştür. Böylece yargı, iktidarın elinde demokratik çoğulculuğu bastırmaya yönelik bir siyasal araç haline gelmiştir.

2023 Kasım’ında 273 bin olan tutuklu ve hükümlü sayısı, Mart 2025 itibarıyla 398 bin 694’e çıktı. 301 bin kişilik kapasiteye karşın 400 bini aşan nüfusla cezaevleri yaklaşık yüzde 33 oranında kapasite fazlasıyla işliyor. Her dört kişiden biri beton zeminde yatıyor; 3 bin 750 çocuk hâlen tutuklu bulunuyor.

Bu tablo, salt bir adalet sorunu değil, doğrudan demokrasimizin geleceğini tayin eden bir siyasal tercihtir. Zira artışın temel nedeni yalnızca suç oranlarındaki yükseliş değil, tutuklamanın siyasi dosyalarda cezalandırma aracına dönüşmesi ve denetimli serbestlik ile şartlı tahliyelerin keyfi biçimde engellenmesidir. Cezaevleri böylece adaletin değil, siyasal mühendisliğin mekânı haline gelmiştir. Çünkü hukuk, yalnızca bireylerin değil, toplumun da ortak yaşam güvencesidir. Hukukun siyasallaştığı yerde cezaevleri, adaletin değil, siyasal tasfiyenin araçları haline gelir.

Nitekim Osman Kavala ve Selahattin Demirtaş hakkında verilen AİHM kararlarının, Can Atalay hakkında verilen AYM kararının uygulanmaması; yalnızca bireysel hak ihlali değil, aynı zamanda cezaevlerinin siyasal davalarla doldurulmasının en çarpıcı örnekleridir.

Bir yanda kapasitesinin çok üzerinde insanla doldurulan cezaevleri, diğer yanda tutuklamanın yargılamanın amacı dışında fiili mahkûmiyet olarak kullanılması... İktidar, işi öylesine şirazesinden çıkarmış durumda ki Türkiye, cezaevi pratiğinde adeta Saddam döneminin Irak’ına benzetilebilir hale gelmiştir. Bu manzara yalnızca insan hakları ihlallerini değil, Türkiye’nin önünde duran büyük bir *“sistem krizi”*’ni de gözler önüne sermektedir.

Adalet Bakanlığı verilerine göre kapasite fazlası yalnızca istatistiksel bir sorun değil; fiilen sağlık hakkından eğitime kadar temel insani koşulları ortadan kaldıran bir uygulama haline gelmiştir.

V. Demokratikleşme Senaryoları

1. Olumlu Senaryo: Demokratik Açılım

AİHM kararlarının uygulanması, AYM’nin bağlayıcılığının yeniden teyit edilmesi ve tutuklu siyasetçilerin serbest bırakılması, Türkiye’yi yeni bir demokratikleşme dalgasına taşıyabilir. Böyle bir gelişme:

Avrupa Konseyi nezdinde güven tazeler; AB üyelik sürecini yeniden canlandırır; Kürt meselesinde barışçıl çözüm ve müzakere kanallarını açar; Sivil toplumun ve yerel yönetimlerin güçlenmesiyle demokratik meşruiyeti pekiştirir; hukuk güvenliğini tesis ederek hem toplumsal barışa hem de ekonomik istikrara katkı sağlar.

Bu tablo, 2000’li yılların başındaki reform sürecini hatırlatır; ancak bu kez daha geniş bir toplumsal mutabakata ve çok aktörlü siyasal katılıma dayanma potansiyeli taşır.

2. Olumsuz Senaryo: Derinleşen Kriz

AİHM ve AYM kararlarının uygulanmaması halinde ise:

Avrupa Konseyi’nde ihlal prosedürü ve yaptırım riski artar, Türkiye uluslararası alanda yalnızlaşır; yatırım ortamı ve ekonomik istikrar ağır biçimde zedelenir; siyasetin yargı eliyle dizaynı, literatürde *“rekabetçi otoriterlik”* olarak tanımlanan rejim tipinin kurumsallaşmasına yol açar; demokratik kanalların kapanması, toplumsal kutuplaşmayı derinleştirir, genç nüfusta beyin göçünü hızlandırır; siyasal meşruiyetin aşınması kitlesel protestoları ve sivil itaatsizlik biçimlerini yaygınlaştırabilir.

Bu senaryo, yalnızca bireysel hak ihlalleri değil, aynı zamanda Türkiye’nin anayasal düzeni ve uluslararası yükümlülükleri açısından yapısal bir rejim krizi anlamına gelir.

3. Ara Senaryo: Hibritleşme

Türkiye’de geçmiş örneklerde olduğu gibi, üçüncü bir ihtimal de ortaya çıkabilir: Kararların kısmen uygulanması, fakat bütüncül bir demokratikleşme sürecine

girilmemesi. Bu durumda:

Uluslararası baskılar hafifletilir; ancak içeride demokratikleşme yalnızca “*sembolik*” düzeyde kalır; hukuk güvenliği tam olarak tesis edilemez ve siyasal meşruiyet krizi derinleşmeye devam eder.

Bu ihtimal, Türkiye’nin uzun süredir içinde bulunduğu hibrit rejim (ne tam demokrasi ne de açık otoriterlik) dinamiklerini sürdürmesi anlamına gelir.

VI. İmamoğlu Faktörü

İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu’na yöneltilen davalar, yalnızca bir yerel yöneticiye karşı açılmış yargısal süreçler değildir; bu davalar, Türkiye’de muhalefetin gelecekteki siyasal liderliğinin dizayn edilmesi girişimi olarak okunmalıdır.

2019 İstanbul seçimlerinin iptali ve yenilenmesinde ortaya çıkan güçlü toplumsal tepki, Türkiye’de hâlâ canlı olan demokratik reflekslerin en belirgin göstergesidir. Halk, tekrarlanan seçimde daha büyük bir farkla İmamoğlu’nu yeniden

Yerel yönetimler üzerinde kurulan bu yargısal baskı, aynı zamanda muhalefetin ulusal ölçekte alternatif bir liderlik çıkarma kapasitesini sınırlamayı amaçlamaktadır. İmamoğlu’nun şahsında yürütülen davalar, siyasal rekabetin serbest seçimler yoluyla değil, yargısal süreçler eliyle şekillendirilmesinin tipik örneği olarak görülmelidir.

Dolayısıyla bu faktör, yalnızca bireysel bir dava değil; Türkiye’deki demokratikleşme sürecinin geleceğini belirleyecek temel eşiklerden biridir.

seçerek yalnızca bir belediye başkanını değil, aynı zamanda sandığın üstünlüğünü ve seçim meşruiyetini savunmuştur.

İmamoğlu dosyası, diğer siyasal davalarından farklı olarak, doğrudan iktidar-muhalefet dengesi ile ilgilidir. Kayyum uygulamaları ve belediye başkanlarının görevden alınmalarıyla birlikte değerlendirildiğinde, bu dosya yalnızca belirli siyasetçilerin değil, doğrudan halkın

seçme ve seçilme hakkının hedef alındığını göstermektedir. AİHM’in *Paksas/Litvanya* (2011) ve *Tănase/Moldova* (2010) kararlarında vurgulandığı üzere, seçilmiş temsilcilerin idari veya yargısal yollarla siyaset dışına itilmesi, demokratik çoğulculukla bağdaşmamaktadır. Bu bağlamda İmamoğlu davası, Türkiye’nin Avrupa Konseyi yükümlülükleri açısından da kritik bir test niteliği taşımaktadır.

Yerel yönetimler üzerinde kurulan bu yargısal baskı, aynı zamanda muhalefetin ulusal ölçekte alternatif bir liderlik çıkarma kapasitesini sınırlamayı amaçlamaktadır. İmamoğlu’nun şahsında yürütülen davalar, siyasal rekabetin serbest seçimler yoluyla değil, yargısal süreçler eliyle şekillendirilmesinin tipik örneği olarak görülmelidir.

Dolayısıyla bu faktör, yalnızca bireysel bir dava değil; Türkiye’deki demokratikleşme sürecinin geleceğini belirleyecek temel eşiklerden biridir. İmamoğlu’na yönelik davaların seyri, hem ulusal siyasal dengeleri hem de uluslararası düzeyde Türkiye’nin demokratik standartlara bağlılığını doğrudan etkileme potansiyeline sahiptir. Bu nedenle İmamoğlu dosyası, Türkiye’de otoriterleşme ile demokratikleşme arasındaki hattın nerede çizileceğini belirleyecek en kritik siyasal göstergelerden biri haline gelmiştir.

2019 seçimlerinin tekrarında halkın daha büyük bir farkla İmamoğlu’nu yeniden seçmesi, siyasal mühendisliğe karşı sandığın en güçlü itirazı olmuştur.

VII. Bir Eşik Anı

Türkiye, bugün yalnızca bazı siyasetçilerin veya aktivistlerin bireysel özgürlüğünü değil, kendi demokratik geleceğini tartışmaktadır. AİHM ve Anayasa Mahkemesi kararlarının uygulanıp uygulanmaması, yalnızca yargı bağımsızlığı meselesi değil; siyasal rejimin yönünü tayin edecek stratejik bir eşik anıdır.

Sürecin olumlu yönde gelişmesi, Türkiye’ye yeni bir demokratikleşme hikâyesi yazma imkânı sunacaktır. Bu hikâye yalnızca hukuki reformlardan ibaret olmayıp, toplumsal barışın, siyasal katılımın ve demokratik meşruiyetin yeniden güçlenmesi anlamına gelecektir. Buna karşılık, aksi yönde gelişmeler Türkiye’yi uluslararası izolasyona sürükleyebileceği gibi, içeride de otoriterleşme eğilimlerini derinleştirecektir.

Bugün görülmekte olan davalar, “*birkaç kişinin davası*” değil, hepimizin ortak geleceğini ilgilendiren bir anayasal demokrasi davasıdır. Bu nedenle hukuki ve siyasal mücadele, aynı zamanda bir vicdan mücadelesidir. Hukuksuzluğun istisna değil, yapısal bir kurgu haline geldiği koşullarda, farklı toplumsal kesimlerin birleşik mücadelesi, demokratik cumhuriyet idealinin en güçlü teminatıdır.

Anayasal Vizyon

Türkiye’nin demokratik geleceği tartışılırken yalnızca mevcut siyasal davalar değil, aynı zamanda uzun vadeli bir anayasal vizyon da önemlidir. Latin Amerika’da Ekvador (2008) ve Bolivya (2009) anayasalarında yer alan “*ekolojik haklar*” ile Almanya Anayasa Mahkemesi’nin 2021 tarihli iklim kararı, gelecek kuşakların haklarını da güvence altına alan örneklerdir. Benzer şekilde, Türkiye’de demokratik cumhuriyet perspektifinin ekolojik duyarlılık ve çoğulcu yurttaşlık anlayışıyla desteklenmesi, yalnızca bugünün krizlerini değil, yarının toplumsal ihtiyaçlarını da karşılayacak bir dönüşüm anlamına gelecektir.

Barış Hakkı

Türkiye’nin karşı karşıya olduğu temel meselelerden biri de “*barış hakkı*”nın anayasal ve kurumsal düzeyde tanınıp tanınmayacağıdır. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi’nin 2016 tarihli kararında vurgulandığı üzere, barış hakkı, tüm insan haklarının kullanılabilmesi için ön koşuldur. Bu hakkın Türkiye’de güvence altına alınması, yalnızca bireysel özgürlüklerin değil, demokratik cumhuriyetin de sürdürülebilirliğinin teminatı olacaktır. Dolayısıyla AİHM ve AYM kararlarının uygulanması, aynı zamanda barış hakkının fiilen tanınması ve toplumsal barışın anayasal güvenceye kavuşturulması anlamına gelir.

Demokrasi yalnızca cezaevlerinde değil, cami kürsülerinde de sınanmaktadır.

Otorite karşısında, demokrasi için, üzüm gibi ezilmeye karşı direnmeye devam. ■

KEMAL TAYFUN BENOL ANMASI VE FİLM GÖSTERİMİ

Unutmamak, yeniden hatırlamak ve hatırlatmak için...

10.Yılında

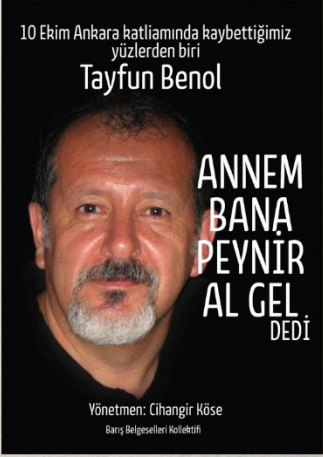
10Ekim

Belgeselleri

İSTANBUL

10 Ekim Ankara katliamında kaybettiğimiz yüzlerden biri

Tayfun Benol

ANNEM BANA PEYNİR AL GEL DEDİ

Yönetmen: Cihangir Köse
Barış Belgeselleri Kolektifi

19 Eylül 2025, Cuma

19:00

**Mustafa Suphi Vakfı Konferans Salonu,
İbrahim Ağa Camii Sk. No. 11/1 Kadıköy**

100'LERDEN BİRİ: KEMAL TAYFUN BENOL

UNUTMAYACAĞIZ!
AFFETMEYECEĞİZ!

Kapitalizmin Yeni Birikim Rejimi ve Ekolojik Savaş

□ Süleyman HACİBEKTAŞOĞLU

Son haftalarda bir sürü tartışmalar yaratan bir yasa; iklim yasası adı altında meclisten geçti. İklim krizi paravanı adı altında sermayenin önünü açacak, yeni birikim modeli yaratacak bir yasa bize gezegeni kurtarmak adına sunuldu.

Şimdiye kadar ekoloji mücadelelerin içinde yer aldım. Sermayenin doğaya nasıl saldırdığına şahit oldum. Tahribatı gördüm, insanlığa ve tüm canlılara, yaşam alanlarına verdiği zararı gördüm. Ne için olduğunu anlayabilmek için bu konuda onlarca kitap ve makale okudum. Pratikte gördüklerim ile okuduklarım arasında oluşturduğum bağı bu yazı ile okurlara anlatmak istedim. Ne oluyor, bir iklim krizi mi var, nedir bu yeşil düzen, yeşil enerji dedikleri şey, bunu gerçekten insanlık adına mı yapıyorlar, Kapitalizmi yaşatmak isteyen sermaye sınıfı insanlık adına olumlu ne yapabilir? İşte bütün bu soruların cevabını aradım hem okuduklarımda hem de mücadele ettiğim alanlarda.

Yeşilin gölgesinde kara bir yalan

21. yüzyılın en büyük aldatmacalarından biri, “yeşil dönüşüm” adı altında sahnelenen yeni sermaye birikim modelidir. Bir zamanlar gezegeni yaşanmaz hale getiren kapitalizm, şimdi kendini bu tahribatın “çözümçüsü” olarak yeniden sahneye sürmektedir. Oysa bu dönüşüm, bir vicdan muhasebesi değil, yeni birikim alanları yaratma ve kapitalist üretim ilişkilerini sürdürülebilirlik maskesiyle yeniden tahkim etme planıdır.

Bu dönüşüm, başta Avrupa Yeşil Mutabakatı ve Küresel Yeşil Yeni Düzen önerileriyle, küresel sermayeyi yeniden yapılandırmaya yöneliktir. “İklim dostu büyüme”, “temiz enerji”, “yeşil işler”, “döngüsel ekonomi” gibi kavramlar üzerinden sermaye sınıfına yeni yatırım alanları açmakta; doğanın kalan parçaları da karbon ticareti, teknoloji yatırımı ve yeşil altyapı adı altında metalaştırılmaktadır.

Aykut Çoban’ın da belirttiği gibi, bu yeni düzende enerji verimliliği, yenilenebilir enerji kaynakları, sürdürülebilir ulaşım, organik tarım gibi politikalar öne çıkarılmakta; ancak aynı zamanda eski sömürü ilişkileri korunmakta ve yeni formlar altında yeniden üretilmektedir. Karbon salımlarını sıfırlamak değil, dengelemek hedeflenmektedir. Ağaçlandırma, karbon tutma, karbon ticareti gibi yollarla sermayeye “çevreci” etiketi kazandırılırken, fosil enerji dışı kaynakların da madencilik, enerji kullanımı ve doğa üzerindeki baskısı göz ardı edilmektedir.

Yeşil dönüşüm, yalnızca ekolojik krize bir çözüm olmaktan uzak değildir; aynı zamanda mevcut toplumsal düzeni koruma stratejisidir. Thomas Friedman’dan Jeremy Corbyn’e, Noam Chomsky’den Avrupa Birliği Yeşilleri’ne kadar farklı çevrelerce savunulan bu politikalar, kapitalist büyümeyi iklim kaygısıyla yeniden inşa etmenin yollarını aramaktadır.

Avrupa Yeşil Mutabakatı, örneğin, büyümeyi sürdürürken iklim değişikliğini durdurmaya hedefler; ama bu hedefin bile altında yatan şey, emek sömürsünü ve doğal kaynakların kullanımını yeni biçimlerde devam ettirmektir.

Yani sorun ne yalnızca karbon salımlımıdır, ne de sadece enerji teknolojileridir. Sorun, krizi doğuran sistemin ta kendisidir. Yeşil dönüşüm adı altında önerilen her şey, kapitalizmin kendi yıkımını ‘temiz enerji’ örtüsüyle yeniden paketleyip pazara sürmesidir. İşte bu yüzden, bu “yeşil yeni düzen” bir devrim değil; planlı ve sistematik bir doğa gaspıdır.

Bunu pazarlarken de en büyük silahlarından biri bu yeşil dönüşümün daha fazla istihdam sağlayacağı yalanlarını da ortaya atmalarıdır. Çünkü ikna etmeleri gereken işçiler vardır. Bunu da “Adil Geçiş” adı altında sunmaktalar.

Yeşil Yeni Düzen, fosil ekonomiden çıkışı ve iklim krizine çözüm iddiasını taşıırken, aslında sermayeye yeni birikim alanları açmakta ve emeği yeniden sömürmenin yollarını döşemektedir. Enerji verimliliği ve “yeşil işler” söylemleriyle, yoksulluğu azaltma ve adil geçiş vaatleri sunulsa da, bu düzen içinde emekçilerin yaşam koşullarında köklü bir iyileşme değil, sermaye düzenine rıza üretimi öne çıkıyor.

Sermaye sınıfının tüketim alışkanlıklarına dokunmadan, işsizlik ve yoksulluğun yükünü emekçilere yıkan bu modelde, sömürü yapısal olarak sürüyor. Kapitalizmin ekolojik sorunları çözmeye değil, yönetmeye çalıştığı bu düzende “adil geçiş”, aslında emeğin sömürülmesinin yeni kefareti olarak işliyor.

Kapitalizmi kurtarmaya çalışan bir iklim yasasının derdi sadece bu tür açılımlarla karşısında direnebilecek güçlere karşı bir rıza üretmeye çalışıyor. Kapitalizmi kurtaran bir yasa bizi ve doğayı feda ediyor demektir.

Bütün bunlara karşı doğayı ve yaşamı savunup bu yeşil yalanlarını ifşa edecek işleri önümüze koymalıyız. Ekoloji mücadelesinin bir tarafında da bu sınıfsal bakış olmalı ve en öne çıkarılmalıdır. Bir sermayenin talanı varsa orada sınıf mücadelesi vardır.

Chomsky’ye göre bunun için bir karşı duruş sergilenmemelidir. Bunun için iklim sorunu aciliyetini ortaya atar. Ona göre gerekli olan şey bu sınıfsal kavganın yerine şimdilik yeşil düzenin arkasında durmaktır. Kapitalizmi sona erdirmek zaman alır oysa acil yapılması gerekli işler ile kapitalizm içinde acil sonuçlar alırız. Yani bizi sermayenin yalanlarına inandırmak istiyor.

Bu yüzden iklim yasaları ya da “adil geçiş” politikaları yalnızca teknik çözümler olarak değil, sınıfsal ve politik araçlar olarak değerlendirilmelidir. Çünkü ortada sadece bir çevre meselesi değil, birikim ve sömürü rejimini yeniden yapılandırma hamlesi vardır. Sermaye sınıfı, doğayı koruma söylemiyle aslında yeni rant alanları yaratmakta, emeği daha fazla esnekleştirerek yeşil sömürünün zeminini hazırlamaktadır.

Bu koşullarda gerçek çözüm, emekçilerin, doğa savunucularının, köylülerin ve yoksul halkların birlikte hareket edeceği bir sınıf ittifakıdır. Bu ittifakın pusulası sadece karbon salımlını değil, sömürü ilişkilerini de hedef almalıdır. Aksi hâlde, sermaye bizi “yeşil” vaatlerle eski düzene ikna ederken, biz ne doğayı ne de emeği koruyabiliriz.

Çünkü sınıfsal sömürünün devam ettiği hiçbir dönüşüm gerçekten adil değildir. Bize düşen görev, hem doğanın hem emeğin savunusunu birlikte ele almak, bu mücadeleyi kapitalizme karşı köklü bir sistem değişikliğiyle birleştirmektir.

Uzatmadan bu yasa ile bize sunulan yalanları açmaya çalışalım.

I. Karbon yalanı: Sorun sadece CO2 mi?

Karbon salımı, iklim değişikliğinin en popüler kavramı haline getirildi. Ancak sorun yalnızca karbon salımı değil, enerjinin nasıl üretildiği, nasıl kullanıldığı ve kim tarafından kontrol edildiğidir.

Düşünün, bir santralde %35 verimlilikle elektrik üretiliyor, geri kalan %65’lik enerji ise “atık ısı” olarak doğaya salınıyor. Okyanuslar ısınıyor, atmosfer ısınıyor. Ama raporlarda bu görünmüyor. Çünkü “resmi hesap” sadece CO2 üzerine kurulmuş. Bu da büyük enerji şirketlerinin işine geliyor.

Örnek: Fransa’da nükleer santraller toplam enerjinin %70’ini üretiyor gibi görünse de, bu santraller aynı zamanda ülkenin en büyük ısı kirliliği kaynakları arasında. Fakat bu, “karbon sıfır” diye pazarlanıyor. Karbon yok ama deniz canlıları da yok.

Doğayı tahrip eden sadece kirli enerji değil; bu enerjiyi kimin kontrol ettiği, kimler için üretildiği ve hangi sınıfın çıkarına kullanıldığıdır.

“Kapitalizm, krizi çözmez; krizi yönetir. İklim krizi de onun için bir çözülecek sorun değil, yeni bir sermaye stratejisidir.”

John Bellamy Foster, Ekolojik Marksizm

Kapitalizmin iklim krizine verdiği yanıt, ilk bakışta teknik ve bilimsel gibi görünür. Atmosfere salınan karbon dioksit (CO2) miktarını azaltmak, karbon ayak izini küçültmek, karbon vergisi koymak, emisyon ticareti kurmak gibi adımlar, sistemin çözüm değil, maskelenme biçimleridir. Bu adımlar, ekolojik yıkımın kökenindeki üretim tarzını sorgulamaz; yalnızca onun sonuçlarıyla “pazarlık” yapar.

Karbon merkezli yaklaşım, sorunu yalnızca teknik bir emisyon problemi gibi gösterir. Sanki doğa ile insan arasındaki ilişki yanlış kurulmuş, sadece “yanlış hesaplanmış” gibidir. Bu, sınıf ilişkilerini ve mülkiyet yapısını görmez kılmanın ideolojik bir biçimidir.

“İklim politikası, mülkiyet politikasıdır. Sera gazlarını kim salıyor? Kim üretiyor?”

Kim tüketiyor? Bunları konuşmadan iklim konuşmak, suçluyu değil gölgeyi tartışmaktır.”

Andreas Malm, Fosil Sermaye

Kapitalizm, iklim krizini sermayenin yeniden yapılanması için bir araca çevirdi. Bu süreçte çevresel sorunların tümü, karbon gibi miktarsal ve ticareti yapılabilir ölçülere indirgenerek “çözülebilir” kılınır. Ama bu çözüm, doğaya değil, büyük finans şirketlerine yarar.

“Karbon borsaları”, “emisyon ticareti sistemleri”, “karbon denkleştirme projeleri” gibi mekanizmalar sayesinde kâr elde edilir. Bu sistemde şirketler havaya daha az karbon saldıkları için ödüllendirilir ya da karbon salma hakkını başka şirketlere satarlar.

Örneğin: Avrupa Birliği Emisyon Ticaret Sistemi (EU ETS), şirketlerin emisyon kotalarını alınıp satılabilir bir metaya dönüştürdü. Hava kirlenme hakkı olanlar kirlenmeye devam eder, temiz üretim yapanlar ise “fazla temizliğini” paraya çevirir. Yani kâr gene kâra gider.

Burada hava bir meta haline gelmiştir. Soluduğumuz hava, artık borsada alınıp satılan bir değer, spekülasyon bir sermaye aracıdır.

Fiziği anlamadan politika yapanlar

CO2, bir sera gazıdır. Evet. Ama ne zaman, nerede ve hangi bağlamda salındığı da önemlidir. Örneğin: Tarımsal üretimdeki metan (CH4) salınımı, küçük çiftçilerin üretiminde öne çıkarılırken; Havacılık, denizcilik, büyük sanayi gibi devasa sektörlerin emisyonları sürekli “gölge alan”da bırakılır.

Ayrıca karbon ölçüm modelleri sadece atmosfere bakar ama atık ısı, doğrudan toprak yığını, biyoçeşitlilik kaybı gibi unsurları dışarıda bırakır. Bu bilimsel değil, sınıfsal bir tercihtir.

“Kapitalist üretim sadece doğayı tüketmez, doğa kavrayışını da çarpıtır.”

Jason W. Moore

Marx, insan ile doğa arasındaki ilişkiyi metabolik bir ilişki olarak tanımlar. Kapitalist üretim tarzı, bu metabolizmayı bozar. Tarımsal üretimde toprağın besin döngüsü bozulur, kent ve kırsal arasındaki enerji-madde dengesi yok olur. İşte bu durum “metabolik yarıklık” olarak adlandırılır.

“Kapitalist üretim, toprağın verimliliğini sürekli olarak tüketir... Toprağın yeniden üretimi için gerekli zaman ve enerjiyi tanımaz.”

Karl Marx

Bugün karbon merkezli iklim politikaları, bu metabolik yarıklık onarmak bir yana, onu gizlemeye yarayan perdedir. Sınıfsal doğasını saklar, doğanın sermayeye tabi kılınmasını meşrulaştırır.

İstanbul’un bir gecekondu mahallesinde yaşayan Ayşe teyze, naylon poşet kullanıyor diye suçlu sayılıyor. Ama onun evi yalıtımlı değil,

ulaşımı toplu değil, pazarı uzak. Günde 3 TL ile geçinmeye çalışan biri neden karbon salıyor diye hedef gösterilir? Çünkü sistem onu değil, onu hedef göstermeyi kârlı buluyor.

Çünkü bireyin ayak izi kolay yönetilir ama şirketin üretim izi, direniş gerektirir.

Bugün karbon anlatısı şunları sağlar:

1. Sistemin kökenindeki üretim ilişkilerini tartışma dışı bırakır.

2. Suçluyu bireysel tercihlere indirger.

3. Finans kapitalin eline yeni pazarlar sunar.

Ve bu nedenle iklim politikalarının merkezine karbonu koyan her çözüm, aslında sermayeyi merkeze koymuştur.

Karbon değil, üretim zinciri sorgulanmalı. Tüm iklim politikaları sınıf ilişkileriyle birlikte ele alınmalı.

Karbon borsası değil, kamusal enerji planlaması esas alınmalı. Kent-kır ilişkisi, Marx’ın metabolizma kavramı çerçevesinde yeniden kurulmalı.

“Kapitalist üretim süreci, yalnızca emek gücünün sömürüsüne değil; doğanın enerjisinin geri dönüşsüz tüketimine dayanır.”

John Bellamy Foster, Marx’s Ecology

II. Atık Isı: Görünmeyen ısı görünmeyen katliamdır

Bugün enerji üretiminde konuşulmayan ama gezegenin kaderini belirleyen büyük bir sorun var: atık ısı. Enerji üretiminin büyük bölümü, kullanılmayan ama doğaya salınan ısı şeklinde kaybedilir. Termik ve nükleer santrallerin çevresinde ölçülen mikroiklim değişimleri, bu tehlikenin boyutunu gösterir. Ama Paris İklim Anlaşması bu konudan hiç bahsetmez. Çünkü uluslararası enerji tekelleri bu “görünmeyen ısı”yı sermaye hesaplarına dahil etmez.

Karbon salımına odaklanmış egemen çevre söylemi, enerji üretiminin termodinamik gerçekliğini görmezden gelir. Oysa santrallerde üretilen enerjinin %60 ila %70’i kullanılmadan doğaya salınan ısıya dönüşür. Bu ısı, ne karbon raporlarında görünür ne de politik söylemlerde yer alır. Görünmez ama ölümcüldür.

Termik ve nükleer santrallerin büyük çoğunluğu, soğutma için su kaynaklarını kullanır. Bu sular tekrar doğaya salındığında, artık sadece sıcak değil, ekosistemi bozan bir ısı yüküdür. Nehirlerin, göllerin, denizlerin sıcaklığı birkaç derece arttığında, balıklar ölür, planktonlar yok olur, tarım alanları etkilenir.

Örnek: Fransa’da Loire Nehri kıyısındaki nükleer santraller, yaz aylarında nehrin sıcaklığını 4-5 derece arttırdığı için çevredeki tarım alanlarında mikroiklim değişiklikleri yaratmıştır. Ama resmi raporlarda bu değişiklik “karbon sıfır” etiketiyle kapatılır.

Bu durumda “yeşil enerji”, sadece görünmeyen bir ısıya değil, görünmeyen bir felakete dönüşür.

Termodinamiğin politik eleştirisi

1. Birinci Yasa: Enerji yoktan var edilemez, vardan yok edilemez.

2. İkinci Yasa (Entropi Yasası): Enerji her dönüşümde bir kısmını işe yaramaz hale getirir; yani ısıya dönüşür.

Kapitalizm bu yasaları ekonomik körlükle

işler. Sadece kullanılan enerjiye (kWh) odaklanır, kaybolan enerjiye bakmaz. Oysa üretim süreci hem emek hem doğa için yıkıcıdır çünkü bu “kaybedilen enerji”, aslında toplum dışına atılan yaşamdır.

“Enerjinin değeri, yalnızca kullanımında değil; toplumsal maliyetinde gizlidir. Kapitalizm bu maliyeti doğaya, halka ve geleceğe yükler.”

Andreas Malm

Küresel ısınma, sadece atmosferin değil, toprağın, suyun ve canlıların ısınmasıdır. Atık ısı, bizzat bu ısınmayı artıran görünmez katildir.

Örneğin: Enerji santrallerde yakıtın yalnızca %30’u elektriğe dönüşür. Geri kalanı ya soğutma faaliyetleri ile deniz suyunu ısıtır, ya da atmosfere “buhar” olarak çıkar. Ama raporlarda bu sadece “karbon sıfır enerji”dir.

Burada Marx’ın şu sözü yeniden anlam kazanır:

“Kapitalist üretim tarzı, yalnızca insan emeğini değil, doğanın kendi üretici güçlerini de sömürür.”

Karl Marx

Trabzon’un yüksek yaylalarında yaşayan Halime Teyze, her bahar sabahı yaylayı örten sisle uyanırdı. Son iki yıldır sis kayboldu. Çünkü yakınlarına bir HES yapıldı. Su artık boruda, ama borunun döşendiği istasyonlar gece boyunca sıcak çalışıyor. Toprak ısındı, sis buharla yer değişti. Arılar artık dağa çıkmıyor. Tohumlar zamanında çimlenmiyor.

Hiç karbon salımı yoktu, ama doğa öldü. İşte atık ısı böyle bir şeydir: görünmez ama dokunduğu her şeyi yakan sınıfsal bir alev.

Türkiye’de resmi enerji raporlarında santrallerin ısı verimlilik oranları nadiren açıklanır. Çünkü bu oranlar genelde düşüktür ve kapitalist yatırımcıya zarar verir. Aynı zamanda: Termik santrallerin çevresindeki ısı farkları halk sağlığını etkiler. Tarımda mikroiklim değişiklikleri olur. Göçmen kuş rotaları bozulur. Ama Enerji Bakanlığı raporlarında bunlar istatistik bile değildir. Çünkü bu veri “piyasa değeri” taşımaz. Doğa, yalnızca verimli olduğunda görünürdür.

Foster’ın ekolojik Marksizmi, doğayı pasif bir dış çevre değil, toplumsal metabolizmanın aktif bir ögesi olarak tanımlar. Atık ısı, bu metabolizmanın bozulduğu yerde ortaya çıkar. Ve bu bozulma, üretim ilişkilerinden kaynaklanır. Yani sorun teknoloji değil, üretim tarzıdır.

“Doğa ile insan arasındaki metabolizma, kapitalist üretimle birlikte kesintiye uğrar; enerji döngüleri parçalanır, denge yıkılır.”

John Bellamy Foster

Santrallerin verimlilik oranları halka açık olmalıdır. Atık ısı haritaları çıkarılmalı, tarım ve yerel iklim etkileri açıklanmalıdır. Enerji planlaması, sadece kWh değil; ısı, su, toprak etkilerini de içeren çoklu bir matrisle yapılmalıdır. Halk meclisleri oluşturulmalı ve yerel çevresel verileri izleme hakkına sahip olmalıdır.

Kapitalizm, görünmeyeni görmezden gelerek büyür. Atık ısı, tam da bu nedenle sistemin “sessiz suç ortağı”dır. Ne karbon borsalarında yeri vardır, ne gazetelerin ekonomi sayfalarında. Ama doğaya, tarıma ve emeğe verdiği zarar geri döndürülemez boyuttadır.

Ve bu nedenle bu ısı, sadece fiziksel değil; sınıfsaldır.

Atık ısıyı anlamadan iklimi anlayamazsın.

Çünkü sömürü sadece toprakta, suda, havada değil; ısıda da saklıdır.

III. Madenler: Yeşil enerjinin kara bedeni

Yeşil enerji teknolojilerinin kalbi, “kritik mineraller”de atıyor: lityum, kobalt, nikel, neodim... Ve bu minerallerin %90’ı, yoksul güney ülkelerinden çıkarılıyor. Ne pahasına? Çocuk işçilik, köy boşaltmaları, toprak zehirlenmeleri ve göç.

“Kapitalist üretim ilişkilerinin gelişimi, sömürünün yalnızca biçimini değil, derinliğini de değiştirir.”

Ruy Mauro Marini, Süper Sömürü Teorisi

Bugün dünyaya yön veren enerji teknolojilerinin neredeyse tamamı, “kritik mineraller”e dayanıyor: Lityum, kobalt, nikel, neodim, nadir toprak elementleri... Bu mineraller, fosil yakıtlardan “yenilenebilir” teknolojilere geçişin omurgasını oluşturuyor. Ancak bu geçişin adı her ne kadar “yeşil enerji” olsa da, ardında kalan şey kara toprak, zehirli su ve çocuk cesetleriyle dolu bir sömürü coğrafyasıdır. Yeşilin sermaye için rengi, doların yeşilidir; doğanın değil.

Bugün dünyada çıkarılan kobaltın %70’inden fazlası Demokratik Kongo Cumhuriyeti’nden gelir. Bu madenlerin çoğu, denetimsiz, sigortasız, çıplak elle çalışan işçiler tarafından işletilir. Üstelik bu işçilerin büyük bir kısmı çocuklardır. Yerin metrelerce altından çıkarılan bu “yeşil cevher”, Avrupa’nın karbon sıfır hayallerini süslerken, Afrika’nın derinleşen yoksulluğunun kaynağıdır. Ülkemizin de bu kadar saldırıya maruz kalmasının sebebi bu nadir elementlerin varlığıdır.

İşte tam burada Ruy Mauro Marini’nin “süper sömürü” teorisi devreye girer. Marini’ye göre klasik Marxist sömürü modeli (artı-değer üretimi), gelişmiş kapitalist ülkelerde belirli bir refah düzeyine ulaştığında, merkez ülkeler bu birikimi çevre ülkelerdeki emek sömürsünü derinleştirerek sürdürür. Bu, sadece “daha fazla sömürü” değil; işçinin yeniden üretimini tehlikeye atan bir sömürü düzeyidir. Marini bunu “süper sömürü” olarak tanımlar.

“Süper sömürü, işçinin sadece artı-değer üretmesini değil, aynı zamanda kendi yaşamının yeniden üretimini için gerekli olan ücret düzeyinin de altına itilmesini ifade eder.”

Marini, Dialéctica de la Dependencia

Bu bağlamda, Afrika, Latin Amerika ve Asya’nın birçok bölgesinde çıkarılan madenlerin hikâyesi, sadece bir çevre yıkımı değil, aynı zamanda vahşi bir sınıf yıkımıdır. Kapitalizm, çevre ülkelerin emeğini daha uzun, daha tehlikeli, daha düşük ücretli, hatta ölümcül koşullarda çalıştırarak sürdürülebilirlik masalını finanse eder. Bugün bize de yaşatılmak istenen budur.

Lenin, Emperyalizm: Kapitalizmin En Yüksek Aşaması adlı eserinde, kapitalizmin olgunluk evresinde yeni pazarlar ve ucuz hammaddelere olan bağımlılığı detaylı biçimde analiz eder. Lenin’e göre kapitalist merkezler, kendi kâr oranlarını sürdürürebilmek için çevredeki kaynaklara el koyar.

Bugün bu el koyuşun adı “yeşil enerji geçişi”dir. Örneğin; Almanya, “karbonsuz ulaşım” hedefi doğrultusunda elektrikli araç yatırımlarını hızlandırdı. Ancak bir elektrikli otomobil bataryası için ortalama 10 kg lityum, 20 kg nikel ve 15 kg kobalt gerekir. Bu madenlerin çoğu, Bolivya, Kongo, Şili gibi ülkelerde çıkarılmaktadır.

Peki o zaman şu soruyu soralım: Gerçekten “temiz enerji” mi bu? Yoksa yalnızca “başkalarının kirli emeğiyle” sürdürülen yeni bir birikim rejimi mi?

“Enerji dönüşümü”, görünürde çevreci bir politikadır. Ama içerikte emperyalist bir projedir. Uluslararası Yenilenebilir Enerji Ajansı (IRENA), 2050’ye kadar yenilenebilir enerji sektöründe kullanılacak nadir minerallerin ticaret hacminin 400 milyar doları aşacağını tahmin ediyor. Bu da yeşil enerji adı altında yeni bir sermaye döngüsü yaratmak anlamına geliyor.

Bu sömürü haritasında: Güney, hammadde üretim alanı, Kuzey, teknoloji üretim ve finans alanı, Türkiye gibi ülkeler ise lojistik, fason montaj ve çevresel atık sahası işlevi görür.

Bu tablo bize şunu söyler: Yeşil dönüşümün haritası sınıfsaldır, coğrafi değil. Tıpkı klasik emperyalizmde olduğu gibi, merkez ile çevre arasındaki eşitsizliği pekiştirir.

Şili’nin Atacama çölünde yaşayan 12 yaşındaki Javier’in elleri artık taş tutamıyor. Çünkü sabah saat beşten akşam sekize kadar taş kırıyor. Batarya için gereken lityum çıkarılıyor orada. Javier’in elleri şişmiş, sırtı kambur. Ama Avrupa’da bir aile onun çıkardığı maddeyle “çevre dostu” araba kullanıyor. Bu bir örnek tabi Şili dedik ama çok yakında bu örneği böyle gider ve bu saldırıyı durduramazsak aynı hikayeyi bizim için anlatmak zorunda kalacağız.

Bu tablo, Marx’ın şu sözünü hatırlatır:

“Bir ülke başka bir ülkenin ucuz emek gücünü kullanarak kendi refahını artırdığında, bu aslında kendi içindeki üretim ilişkilerinin dışa taşınmasıdır.”

Karl Marx, Grundrisse

Türkiye de bu sömürü zincirinin dışında değildir. Eskişehir’de Eti Maden’in lityum üretim tesisi açması, Balıkesir’de siyanürle altın çıkarma girişimleri, Kazdağları’ndaki ve Doğu Karadeniz bölgesinde ki madencilik saldırıları bu zincirin halkalarıdır. Türkiye burada hem maden sahasıdır, hem de “yeşil üretim” için iş gücü ve toprak sağlayan taşeron ülkedir.

Ama burada esas kurban doğa değil; toprağını kaybeden köylü, suyuna el konan kadın, çocuğu astım olan emekçidir. Bu nedenle mesele sadece çevresel değil, derin bir sınıf mücadelesidir.

Kritik madenlerin yağmalanması, yeni bir “yeşil emperyalizm” dönemini başlattı. Bu dönemin özü şudur:

Doğanın metalaşması devam eder, sadece görünümü değişir. Sömürünün biçimi “yeşil” olur, ama özü daha derinleşmiştir. İşçi sınıfı, bir yandan maden ocaklarında zehirlenir; öte yandan “sürdürülebilir gelecek” propagandalarıyla kandırılır.

Ve sonuçta: Kuzey ülkeleri daha fazla “yeşil enerji”ye ulaşırken, güney ülkeleri daha fazla çölleşir, daha fazla borçlanır ve daha fazla ölümler baş başa kalır.

Burada Marx’ın “ilkel birikim” kavramı yeniden canlanıyor. Bu kez kılıfı “yeşil”. Ama yön tem aynı: zorla el koyma, işgücü sömürsü, doğa talanı.

IV. Hes’ler, nükleerler ve Türkiye: yerel bir haritada küresel yalan

Türkiye, enerji yatırımlarında küresel sermayeye göz kırıyor. Karadeniz’de her dere bir HES’e kurban ediliyor. Akkuyu’da Rusya’nın sahibi olduğu bir nükleer santral inşa ediliyor.

Enerji “milli” değil, şirketlerin. Su “kamu malı” değil, kâr aracıdır.

Rize’de bir köyde kadınlar dereyi savundu. Jandarma geldi. Kadınlar suyun içindeydi. “Su, bizim çocuklarımızın geleceği” dedi biri. Mahkeme HES’in iptalini verdi ama şirket başka vadide yeniden başladı. Sermaye geri adım atmaz; sadece yön değiştirir.

Türkiye’deki çevre mücadelesi, sınıf mücadelesidir. Çünkü bu projeler doğayı değil, köylünün mülksüzleşmesini hedef alır.

“Her büyük sermaye hareketi, önce haritada adı olmayan bir köyü hedef alır. Çünkü o köy, doğayla kurduğu bağ yüzünden sermayeye dirençlidir.”

Raymond Williams

Enerji politikaları, haritada çizilmiş sınırlar kadar sınıfsal sınırları da belirler. Türkiye’de HES’ler (Hidroelektrik Santralleri), nükleer yatırımlar ve jeotermal projeler, yalnızca enerji üretimi değil, aynı zamanda mekânsal tahakküm, mülksüzleştirme ve sınıfsal yeniden yapılandırma araçlarıdır.

Bugün Karadeniz’in dereleri, Ege’nin zeytinlikleri, Akdeniz’in kıyıları yalnızca enerji şirketlerine değil, küresel sermayeye açılmış “yeni birikim alanları”dır.

2000’li yılların başından itibaren Türkiye’de binlerce HES projesi gündeme geldi. Bunların büyük kısmı Doğu Karadeniz’in kırsal alanlarında, küçük dereler üzerine inşa edildi. “Temiz enerji” söylemiyle pazarlanan bu projelerin arka planında, suyun ticarileştirilmesi ve doğrudan yerel halkın yaşam alanlarının gasbı yer aldı.

Örnek: Rize’nin Fırtına Vadisi’nde 2010 yılında yapılmak istenen HES projesi, bölge halkının fiili direnişiyle iptal edildi. Ancak şirket 5 yıl sonra aynı vadiye başka bir koldan giriş yaptı. Bu, sermayenin geri adım atmayacağını; sadece yön değiştireceğini gösterir.

HES projeleri doğaya üç yönlü saldırı içerir:

1. Ekolojik: Su borulara alınır, akış rejimi bozulur, canlılık sona erer.

2. Sosyo-kültürel: Su, köylünün yaşam kültürünün parçasıdır. Boruya alınması, kültürel kopuş yaratır.

3. Ekonomik: Tarım, hayvancılık, arıcılık gibi faaliyetler biter; halk geçim kaynaklarını kaybeder.

Burada yaşanan şey doğrudan bir mülksüzleştirme sürecidir. Marx’ın “ilkel birikim” dediği sürecin yeni biçimi.

Türkiye’nin Akkuyu ve Sinop’ta kurmakta olduğu nükleer santraller, enerji bağımsızlığı söylemiyle savunulsa da, pratikte devlete entegre olmuş yabancı sermaye projeleridir. Akkuyu örneğinde, santral Rusya’ya ait ve 60 yıl boyunca enerji üretimi doğrudan Rosatom şirketi tarafından kontrol edilecek.

Akkuyu’da Türk devleti altyapıyı sağlıyor, araziye bedelsiz veriyor, alım garantisiyle enerji satın alıyor, ancak üretim şirketin. Bu tam anlamıyla bir devlet güvenceli özel sermaye modelidir.

Nükleer santrallerin yaratacağı sorunlar:

Yüksek ısı çıkışı → deniz canlılarında ölüm

Atık sorunları → nesiller boyunca taşınacak radyasyon riski

Enerji merkezi → bir bölgenin tüm ekosiste-

mini tehdit eden tekil kontrol

“Devletin enerjiyi kamusal ihtiyaç olarak değil, stratejik yatırım alanı olarak görmesi, enerji politikalarının artık egemenlik aracına dönüşmesidir.”

Antonio Gramsci

Türkiye’de enerji yatırımlarına karşı çıkanların çoğu, doğrudan etkilenen yerel halk, kadınlar, çiftçiler ve köylülerdir. Çünkü bu projeler onlara hayatın temelini kaybettirir: toprak, su, geçim ve kültür.

Artvin’in Cerattepe bölgesinde halk, altın madeni projesine karşı aylarca nöbet tuttu. Kadınlar önde yürüdü. Devlet “milli çıkar” dedi, halk “yaşam hakkı” dedi. Proje hala askıda. Bu, sermaye ile halk arasındaki çatışmanın çevresel görünümlü sınıf savaşıdır.

Ve bu nedenle mücadele çevreci değil, ekososyalist bir temele oturmak zorundadır. Çünkü doğa bir değer değil, yaşamın üretim zemini-dir.

Karadeniz: HES’lerle vadilerin işgali

Ege: Jeotermal ve RES projeleriyle tarım alanlarının tüketimi

İç Anadolu: GES projeleriyle meraların dönüşümü

Akkuyu ve Sinop: Nükleerle kıyıların özel mülkiyete devri

Bu harita, enerji üretimi haritası değil; mülksüzleştirme ve tahakküm haritasıdır.

Türkiye’deki enerji yatırımlarının sınıfsal dağısını anlamak için şu sorular sorulmalıdır:

* Enerjiyi kim üretiyor?

* Kim için üretiyor?

* Kim karar veriyor?

* Kim sonuçlarına katlanıyor?

Eğer enerji üretimi halkın denetiminde değilse, bu süreç halk için değil, sermaye için yürütülmektedir.

Marx’ın “üretici güçler” kavramıyla Gramsci’nin “hegemonya” kavramı bir araya geldiğinde, enerji politikalarının sadece ekonomik değil, ideolojik bir iktidar aracı olduğunu görebiliriz.

Enerji üretimi kamusallaştırılmalı; karar süreçleri yerel halk komitelerine açılmalı. HES, nükleer, jeotermal gibi projeler yalnızca teknik raporlarla değil; halk oylamalarıyla onaylanmalı. Doğa ile yeniden kurulan ilişki, sermaye değil; toplumsal ihtiyaç temelinde tanımlanmalı. Köylülerin, kadınların ve yerel halkın örgütlenme hakları anayasal güvenceye alınmalı.

Bugün Türkiye’de yaşanan doğa yıkımı, yerel bir çevre sorunu değil; küresel kapitalizmin yeşil maskeli yeni sömürü rejiminin ulusal izdüşümüdür. Her HES bir vadiden su çalarken, her nükleer proje bir geleceği ipotek altına alıyor.

Ama bu yalnızca ekolojik değil, aynı zamanda bir devrim meselesidir. Çünkü doğa için değil; doğayla birlikte insanı savunmak, geleceği savunmaktır.

V. Yeni İklim Yasası ve Yeşil Dönüşüm: Neyin dönüşümü?

Avrupa Yeşil Mutabakatı, Türkiye’ye karbon vergileri, emisyon ticareti, sıfır atık yatırımları diye yansdı. Ama asıl amaç, Türkiye gibi ülkelere “yeşil borç” yüklemektir. Dünya Bankası ve IMF, çevreci kredi adı altında Türkiye’nin madenlerini, su kaynaklarını ve ulaşım altyapısını

yeniden dizayn ediyor.

Örnek: İstanbul’da yapılmak istenen ‘Yeşil İstanbul Metro Projesi’, Çin sermayesinin kontrolünde, Japonya kredisıyla ve AB iklim fonuyla finanse ediliyor. Proje boyunca 3 bin kişi yerinden edildi. Yeşil diye sunulan şey, aslında rant ve mülksüzleştirme.

“Kapitalizm doğayı yıktıktan sonra, onun yerine koyduğu şey ‘doğanın piyasasıdır.’”

Ulrich Brand

Yeşil dönüşüm. Adına bakınca umut veriyor: karbon sıfır, sürdürülebilirlik, çevreci yatırımlar...

Ancak içeriğine inince, karşımıza çıkan şey; doğanın, emeğin ve geleceğin, yeniden finansallaştırılmış hali. Çünkü bu dönüşüm, ne üretim tarzını ne de sınıf ilişkilerini sorgular. Sadece dış görünümünü değiştirir.

Adına “iklim yasası” dense de; bu yasa doğayı değil, sermayeyi korur.

Avrupa Birliği, 2019’da Avrupa Yeşil Mutabakatı’nı ilan etti. Hedef: 2050’ye kadar karbon nötr kıta olmak. Ancak bu hedefe ulaşmak için gereken teknoloji, altyapı ve dönüşüm maliyeti en az 2 trilyon euro.

Peki bu parayı kim ödeyecek?

Güney Avrupa ve Güney Kıta ülkeler ülkeleri .AB dışındaki çevre ülkeler (Türkiye, Ukrayna, Fas vb.),

Ve “iklim fonları” adı altında borçlandırılan tüm yoksul ülkeler.

Bu mutabakat; sermayeye yeni yatırım alanları açmak, çevre ülkeleri “yeşil üretim zincirine” ucuz işgücü ve kaynak deposu olarak entegre etmek anlamına geliyor.

“Yeşil dönüşüm, borçla şekillenmiş bir sermaye planıdır. Üretimin değil, finansın ekolojik stratejisidir.”

Patrick Bond

Türkiye dahil pek çok ülke, karbon salımını kontrol altına almak için “emisyon ticaret sistemleri” kuruyor. Bu sistemde, şirketler karbon salma haklarını “kota” olarak alıyor ve kullanmadıkları hakları başka şirketlere satabiliyor.

Bu borsa, doğrudan sermaye için yeni bir spekülasyon alanı.

Örneğin: Almanya’daki bir fabrika, karbon salımını düşürdüğü için “fazla hakkını” Türkiye’deki bir çimento fabrikasına satıyor. Böylece hem Alman şirket kazanıyor hem de Türkiye daha fazla karbon salıyor ama “hukuken temiz.”

Yani bu sistemde sermaye “havadan para kazanırken”, doğa ve toplum daha fazla kirletiliyor.

“İklim politikası, üretim ilişkilerini değiştirmediği sürece, sadece iklim krizinin yeni bir meta haline gelmesine yol açar.”

Tadzio Müller

İklim fonları ve çevreci krediler, artık IMF ve Dünya Bankası’nın en büyük “yardım araçları” haline geldi. Ancak bu yardımın doğası, klasik sömürgeciliğin güncellenmiş versiyonudur. “Yeşil kalkınma” adı altında, yoksul ülkeler:

* Enerji altyapılarını dışa bağımlı hale getiriyor.

* Krediler karşılığında madenlerini, su kaynaklarını, tarım alanlarını pazarlıyor.

* Kamusal toprakları “yenilenebilir enerji yatırıma” açıyor.

Örnek: Türkiye, 2022 yılında Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası’ndan (EBRD) 500 milyon euro “yeşil enerji kredisi” aldı. Bu krediyle yapılan projelerin çoğu, halkın itiraz ettiği GES, RES ve HES yatırımlarına gitti. Yani “krediyle talan.”

Güneyin az gelişmiş ülkelerine yeşil dönüşüm adı altında kullandırdıkları kredi ve 2030 a kadar geri ödenmesi gereken kredi miktarı 1 trilyon dolar. Bunun sadece 365 milyon dolar faiz ödemesi var.

Bu sistemde doğa rehin, toplum borçlu, gelecek teminatlı.

Türkiye, Yeşil Mutabakat sürecine 2021’de bir “eylem planı” ile dahil oldu. Ancak bu plan:

Yerel halkı sürece dahil etmedi. Sermayenin çıkarlarına göre tasarlandı. Karbon kredisi ve yeşil tahvil piyasasına odaklandı.

Türkiye’de karbon piyasası 2025’te tam işler hale gelecek. Ancak şirketler şimdiden “karbon denkleştirme” hizmeti veren firmalarla anlaşmaya başladı. Bu firmalar, ağaç dikim projeleri, biyogaz santralleri, çöp ayrıştırma yatırımları gibi “çevreci” görünümlü ama aslında rant üretimli işlerle uğraşıyor.

Ve asıl mesele şu: Bu yatırımların bedelini halk ödeyecek, doğa tükenecek ama “enerji yeşil, finans sürdürülebilir” olacak.

Marx bize şunu söyler:

“Sermaye, üretim araçları üzerinde özel mülkiyet hakkını koruduğu sürece, ne üretimin karakteri ne de dağılımı değişebilir.”

Karl Marx, Kapital

Yeşil dönüşüm, üretim araçlarının mülkiyetini değiştirmediği sürece, sadece yeni sermaye birikim biçimleri üretir.

Bu yeni rejimde doğa, bir değer değil, bir borsa kalemi haline gelir.

Mersin’in kırsalında yaşayan Yusuf, 40 yıldır zeytinliklerinde yaşıyordu. 2023’te o bölgede bir GES (güneş enerji santrali) projesi başladı. Şirket, devletin yeşil kalkınma destek fonuyla geldi. Yusuf’un tarlası kamulaştırıldı, toprak elinden alındı. O şimdi işsiz ve şehirde kirada. Ama proje “doğa dostu” sayılıyor. Çünkü elektrik karbon salmıyor.

Doğa dostu... Ama Yusuf dostu değil.

Çünkü bu bir sınıf meselesi. Çünkü yeşil dönüşüm de bir mülksüzleştirme süreci.

İklim yasaları, çevreci değil; halkçı temelde yazılmalı. Karbon kredileri yerine, kamusal enerji planlamaları yapılmalı. Kamu bankaları, yerel kooperatifler aracılığıyla üreticiye doğrudan yatırım yapmalı. Karbon piyasası değil; ekolojik yaşam alanlarının korunması esas alınmalı. İklim krizine karşı mücadele, sınıfsal ve demokratik temelde örgütlenmeli.

Yeşil dönüşüm, adıyla umut; içeriğiyle tahakkümdür. O bir doğa politikası değil, sermaye politikasının “yeşil kamuflajıdır.” Kapitalizm doğayı kurtaramaz. Çünkü doğayı tahrip eden onun kendisidir. Bu nedenle kurtarılacak olan doğa değil; doğayla birlikte insanın özgürlüğüdür.

VI. Marksist çerçeve: Doğa da bir sınıf meselesidir

Doğa tahribatı sadece çevreci bir kaygı değildir. Bu, bir üretim tarzı sorunudur. Kapitalizm do-

ğayla barışamaz çünkü onun varlık nedeni doğayı sermayeye çevirmektir. Yeşil dönüşüm, yalnızca yeni bir birikim rejimi yaratmak için var: “Yeşil krediler”, “karbon borsası”, “emisyon takası”, “yenilenebilir sertifikalar”...

Marx şöyle der: “Kapitalist üretim, yalnızca işçiye değil, toprağı da sömürür. Her ikisini de verimsiz hale getirerek kendi mezarını kazar.”

Bugün topraklar tükeniyor, su çekiliyor, hava kirleniyor. Ama bunlar doğal süreçler değil; sermaye birikiminin sonuçlarıdır. Ve bu nedenle mücadele ekolojik değil, ekososyalist olmak zorundadır.

“Doğa, kapitalist üretimin sadece ham maddesi değil, aynı zamanda onun en büyük kurbanıdır.”

John Bellamy Foster

Marksist teoriye göre doğa, “dışsal bir çevre” değil, insanın emek süreciyle sürekli etkileşim içinde olduğu üretim alanıdır. Kapitalist üretim, bu ilişkiyi bozar ve “metabolik yarık” (metabolic rift) yaratır. Marx’ın kavrayışıyla, kapitalizm doğanın kendi yenilenme döngülerini kesintiye uğratar; hem emeğı hem toprağı aynı anda tüketir.

Marx, Kapital’in üçüncü cildinde tarım kapitalizmini eleştirirken şunu söyler:

“Kapitalist üretim, doğanın metabolizmasını yok sayarak, onun verimliliğini sürekli tüketir. Toprak yorgun düşer, insan yorgun düşer, ama sermaye büyür.”

Bugün iklim krizinin, ormansızlaşmanın, çölleşmenin ve biyoçeşitlilik kaybının ardında tam olarak bu metabolik bozulma vardır. Kapitalizm, “üretici güçleri” geliştirirken doğayı kendi değer üretim mantığının parçası haline getirir.

John Bellamy Foster, Marx’ın ekolojiyle ilişkisinin genellikle yanlış anlaşıldığını söyler. Ona göre Marx, 19. yüzyıldan çok daha ileride bir öngörüye sahipti: Kapitalizmin doğa ile insan arasındaki metabolik bağı kıracağını görmüştü. Foster şöyle yazar:

“Kapitalist üretim, yalnızca işçinin emeğini değil; doğanın canlı metabolizmasını da sermayeye dönüştürür. Bu, kapitalizmin ekolojik krizinin temelidir.”

Dolayısıyla ekoloji, sadece çevre bilimi değil, aynı zamanda sınıf mücadelesinin bir alanıdır.

Gramsci, hegemonya kavramını açıklarken, kapitalizmin sadece ekonomik değil, kültürel ve ideolojik araçlarla da toplumun rızasını ürettiğini belirtir. Bugün “yeşil enerji” anlatısı da bu ideolojik hegemonya araçlarından biridir. İnsanlar karbon ayak izini hesaplayıp vicdanlarını rahatlatırken, sermaye yeni sömürü alanlarını genişletir.

“Hegemonya, rızanın örgütlenmesidir.”

Antonio Gramsci

Yeşil dönüşüm politikaları, toplumun “çevre için çalıştığı” illüzyonunu yaratarak, aslında sermayeye yeni meşruiyet sağlar. Adil geçiş programı ile rızanın örgütlenmesini sağlar. Bu tuzağı bazı Sosyal Demokrat Partiler ve işçi , emekçi sendikaları ve bazı çevre örgütleri düşmüştür.

Jason W. Moore, ekolojiyi kapitalizmin tarihsel coğrafyasıyla birlikte ele alır. Ona göre kapitalizm, “doğayı ucuz işgücü” gibi görür. Ormanlar, su, toprak, hava , hepsi ucuzlatılmış doğa olarak sermaye birikimine dahil edilir.

“Kapitalizm, doğayı piyasaya sokarken, doğayı ucuzlaştırarak sermayenin emrine verir.”

Jason W. Moore

Bu yaklaşım, ekolojik krizin yalnızca teknik bir problem değil, dünya-ekonomisinin yapısal bir krizi olduğunu gösterir.

Ruy Mauro Marini’nin süper sömürü teorisi-ni, çevreye uyarladığımızda çok çarpıcı bir tablo ortaya çıkar. Nasıl ki çevre ülkelerin işçileri, merkez ülkelerdeki işçilerden çok daha ucuza ve ağır koşullarda çalıştırılıyorsa; doğa da çevre ülkelerde daha acımasızca sömürülür.

Örneğin:

* Amazon ormanlarının kesilmesi: Avrupa’nın kağıt, et ve soya ihtiyacı için.

* Afrika’daki lityum madenleri: Avrupa’nın “yeşil araçları” için.

* Karadeniz’deki HES’ler ve Maden alanları : Avrupa’nın elektrik ithalatı ve karbon karnesi için.

Bu, ekolojik düzlemde bir “süper sömürü” anlamına gelir.

Marksizm, doğayı sınıfsal ilişkilerden ayrı görmez. Çevrecilik ise çoğu zaman bireysel tercihler, geri dönüşüm ya da karbon azaltımı gibi alanlara sıkışır. Ancak doğa tahribatının kaynağı kapitalist üretim tarzı olduğundan, çevrecilik yeterli değildir. Ekososyalizm, hem doğayı hem insanı sömürüyü ortadan kaldırarak korumayı hedefler.

“Kapitalizm, doğayı kurtaramaz. Çünkü doğayı kurtarmak, kapitalizmi yıkmayı gerektirir.”

Michael Löwy

Bir işçi düşün: Karadeniz’de bir HES inşaatında çalışıyor. Sabah suyu boruya alan kepçeyi kullanıyor, akşam köyüne döndüğünde suyun yokluğundan şikayet ediyor. O işçi, aynı anda hem emeğıyle hem doğasıyla sömürülüyor. İşte sınıf ve doğa mücadelesi tam da bu noktada birleşir.

* Ekolojik kriz, sınıf mücadelesinin ana alanlarından biri olarak görülmeli.

* Yerel halk meclisleri ile çevre hareketleri, sendikalar ve işçi örgütleri ortaklaşmalı.

* Enerji politikaları, halkçı ve kamucu planlamalarla yeniden yapılandırılmalı.

* Doğanın mülkiyet altına alınmasına karşı anayasal güvence getirilmeli.

Kapitalizm doğayı bir meta, bir ucuz kaynak olarak görür. Bu nedenle doğayı savunmak, sınıf mücadelesinin en saf biçimlerinden biridir. Vadisini, ormanını, suyunu savunan köylü, farkında olmasa da kapitalizmin sömürü zincirine karşı savaşı.

Ekososyalizm, işte bu bilinci örgütleyip sınıf mücadelesini doğanın haklarıyla birleştiren tek yol haritasıdır.

VII. Çözüm: Birikime karşı mücadele, yaşama karşı değil

Peki ne yapmalı?

Kamusal enerji üretimi: Enerji bir piyasa metası değil, toplumsal ihtiyaçtır. Enerji şirketleri kamulaştırılmalı ve yerel halk meclislerinin denetimine verilmelidir.

* **Ekolojik planlama:** Üretim planı doğanın taşıma kapasitesine göre yapılmalıdır.

* **Halk komiteleri:** Her vadide, her ormanda, her kıyıda doğayı savunan halk meclisleri kurulmalı.

* **Küresel dayanışma:** Kongo’daki maden işçisiyle, Artvin’deki doğa savunucusu aynı zincirin halkasıdır. Birinin mücadelesi diğerinin de özgürlük zemini.

* **Ekososyalist anayasa:** Suyun, havanın, toprağın metalaştırılmasına izin vermeyen; doğayla uyumlu üretimi esas alan bir anayasa savunulmalı.

“Doğayı savunmak, yalnızca ağaçları değil, kendi emeğimizi ve çocuklarımızın geleceğini savunmaktır.”

Michael Löwy

Ekososyalist perspektif, bize doğa yıkımını “dışsal bir çevre felaketi” değil, sınıf ilişkileriyle iç içe geçmiş bir üretim krizi olarak okuma imkânı verir. Bu nedenle çözüm de sadece teknik, teknolojik ya da bireysel tercihlerle sınırlı olamaz. Bu kriz ancak toplumsal güç ilişkilerini, mülkiyet yapılarını ve üretim tarzını dönüştürerek çözülebilir.

Enerji üretimi, piyasa kârlarına göre değil, toplumsal ihtiyaçlara göre planlanmalıdır. Bu da yalnızca kamusal bir planlamayla mümkündür. Enerji şirketleri kamulaştırılmalı ve demokratik halk meclisleri eliyle denetlenmelidir.

“Doğanın kurtuluşu, üretimin toplum lehine yeniden örgütlenmesinden geçer.”

Karl Marx

Aksi halde her yeşil yatırım, yeni bir özel mülkiyet ilişkisi yaratır ve halk daha fazla dışlanır.

Doğaya dair her kararın, yerel halkın katılımıyla alınması esastır. Bunun için: Vadilerde, köylerde, mahallelerde doğa komiteleri kurulmalıdır. Bu komiteler projeleri veto edebilmeli, verileri izleyebilmeli ve yerel bilim insanlarıyla iş birliği içinde olmalıdır.

İklim krizine karşı sadece uzmanlar değil, halk söz sahibi olmalıdır.

Örnek: Rize’de kadınların başını çektiği bir HES direnişinde halk kendi hukukunu kurdu. Devletin izin verdiği projeyi durdurdu. Çünkü yasma hakkı, sermaye hakkından önce gelir.

Doğa dostu üretim, sadece sermayenin elinde değil, emekçiler ve köylülerin kolektif örgütlenmesiyle mümkündür. Gıda üretimi, enerji üretimi, su kullanımı... Tüm bunlar kooperatif sistemler içinde yeniden inşa edilmelidir.

“Kolektif üretim, doğaya saygı duymanın değil; doğayla birlikte var olmanın yoludur.”

Murray Bookchin

Ekososyalist bir geçiş sürecinde: Üretim, doğanın taşıma kapasitesi ve ekolojik sınırlarına göre yapılmalıdır.

Sanayi, enerji, tarım ve ulaşım alanları karbon değil, sınıf ölçütleriyle planlanmalı; yani kimin için, kim tarafından üretildiği belirleyici olmalıdır. Fosil bağımlılığın kurtuluş, yavaş yavaş değil; merkez ve planlı bir dönüşümle sağlanmalıdır.

Kapitalizmin doğaya karşı yürüttüğü yağma, ancak anayasal düzeyde koruma altına alınmış bir doğa hakkı sistemiyle durdurulabilir. Su, toprak, hava ve enerji:

Alınıp satılamaz, Özel mülkiyet konusu olmaz, Gelecek kuşakların hakkı olarak korunmalıdır. Doğanın hukuki kişiliği tanınmalı, onun adına hareket eden kamusal savunuculuk mekanizmaları kurulmalıdır.

“Doğa, yalnızca bir kaynak değil; bizzat hak sahibidir.”

Eduardo Gudynas

Ekolojik yıkımın çözümü, yalnızca ulusal düzlemde değil, küresel düzlemde örgütlenmekle mümkündür.

Kongo’daki kobalt işçisiyle Artvin’deki ve Trabzon Araklı’da ki Maden ve HES direnişçisi, Şili’deki lityum madeniyle Kazdağları’ndaki altın karşıtı mücadele, aslında aynı zincirin halkalarıdır.

Bu nedenle enternasyonal ekososyalist bir dayanışma hattı kurulmalıdır: Halkların bilgi ve deneyim paylaşımı, Ortak eylemler, Küresel şirketlerin ifşa edilmesi, Uluslararası hukuk ve baskı araçlarının halk lehine kullanılması.

Marini’nin süper sömürü teorisinin ekolojik düzlemde karşılığı, karşı kalkınma stratejileridir. Bu stratejiler, şu ilkelere dayanmalıdır:

İhracata dayalı değil, yerel ihtiyaçlara dayalı üretim. Doğal kaynakların şirketler değil, halk meclisleri eliyle işletilmesi. İklim krizine neden olan değil, çözüm üreten bilimsel planlama. Kadınların ve yerel halkların merkezi aktör olması

Bu mücadele bir “doğa kurtarma” hareketi değil, bir özgürleşme hareketidir. Doğayı korumak demek:

Tohumun hakkını, İşçinin nefesini, Çocuğun geleceğini, Kadının suyunu, Ağacın kökünü, Toprağın döngüsünü savunmak demektir.

Gezegeni kurtarmak değil, sermayeden kurtarmak

Gezegen, kapitalist sistemin kâr hırsından kurtulmadıkça nefes alamayacak. Yeşil değil, kırmızı bir dönüşüm şart. Ve bu dönüşüm ne doğaya geri dönmekle, ne de bireysel tüketim alışkanlıklarıyla olacak. Bu, bir sınıf savaşıdır. Doğa, insanı doğurmuş olabilir ama kapitalizm doğayı öldürerek insanı da kendi sonuna sürüklüyor.

Ve unutma: Bugün vadisini savunan kadın, yarın sosyalizmi inşa edecek olan öncüdür. Çünkü bu mücadele sadece çevre değil, gelecek mücadelesidir.

Bu yazıda anlattıklarımı kısaca şöyle özetleyebiliriz: İklim krizi maskesi adı altında insanın hayatına acımasız bir saldırı vardır. Bu isim sadece onun vahşi saldırısını maskeleyen için , masum göstermek için bize sunulan bir kandırmacıdır.

Sermaye krizini aşmak ve yeni birikimler elde etmek için emeğin de rızasını alarak yeşil giydirilmiş bir sömürüyü bize sunuyor.

Her köyde, her şehirde, her ülkede direnenler var. Ama hala dağınık, hala yalnız, hala parçalıyız. Oysa bu mücadele bir “doğa meselesi” değil, bir sınıf savaşıdır. Ve bizler bu savaşın doğrudan tarafıyız.

Bu yazı, okuyan her bir kişiye şunu söylemek istiyor:

“Doğa seni çağırıyor. Ama sadece koruma için değil; onunla birlikte özgürleşmek için.” ■

Bariş ve Demokratik Toplum Süreci ve Demokratik Türkiye, Daha Güçlü TKP İhtiyacı

□ Nevzat KEÇECİ

İşçi sınıfının bilimsel öğretisi Marksizm-Leninizm, *“Tarih, sınıf savaşımının tarihidir!”* der.

Tarihsel materyalizme göre, sınıf çatışması, tarihin ilerlemesindeki temel itici güçtür; her toplum biçiminde, üretim araçlarına sahip olanlarla olmayanlar arasında bir mücadele vardır. Bu mücadele, toplumsal yapıları değiştirerek bir tarihsel dönemin sona ermesine ve yenisinin başlamasına yol açar. Sınıf savaşı, her dönemin temel bir özelliği olup, bu çatışmanın sonucunda, var olan toplum düzeninin çelişkileri büyür, yeni bir üretim biçimine geçiş olur.

Henüz sınıfların olmadığı ilkel komün yaşamından, köleciler toplum biçimine geçildiğinde: efendiler ve köleler arasında sınıf savaşı baş göstermiştir. Ardından soylular (toprak sahipleri) ve serfler arasındaki sınıf çatışmasının yaşandığı feodal toplum biçimine ve en son olarak, üretim araçlarının sahibi burjuvazi ile burjuvaziye ücret karşılığında işgücünü satan işçiler (proletarya) arasındaki çatışmanın yaşandığı günümüz toplum biçimi olan kapitalizme geçilmiştir.

Tarihsel materyalizm, sınıf mücadelesini toplumsal değişimin kaçınılmaz ve sürekli bir dinamiği olarak görür. Bu mücadele, sadece ekonomik değil, aynı zamanda toplumsal ve politik değişimlere de yol açar.

Bu çatışmalar, bazen açık bir savaş şeklinde, bazen de daha örtülü bir mücadele şeklinde olmuştur ve bu sınıfsal çatışma (kavga) toplumun yapısını kökten değiştiren devrimlere yol açmıştır.

Feodal Osmanlı'nın çöküşünden sonra, Kemalist burjuvazinin ve partisi CHP'nin öncülüğünde adım adım iki temel sınıfın (burjuvazi ve proletarya) çatışmalarının yaşanacağı kapitalist topluma geçilmiştir. Geçer geçmez de Kürt halkına

verilen muhtariyet (özerklik) sözünden dönülmüş, varlıkları yadsınmış, yaratılan zorlama Türk ulusunun içinde eritmeye çalışılmıştır.

Kürt emekçisi “cumhuriyet” tarihi boyunca çifte sömürü altında inletilmiştir ve bu aşağılık sömürü düzeni, gün be gün vahşileşmektedir. Açarsak: Kürt emekçisi ülkenin neresinde olursa olsun, bir işçi olarak, diğer ulus ve ulusal azınlıklardan işçilerle birlikte sermaye sınıfının ağır sınıfsal ezgisi altındadır. Dahası, Kürt işçisi, emekçisi sürekli ayrımcılığa uğramış, ait olduğu ulus (Kürt ulusu) yıllardır yadsınmış, ana dili yasaklanmış, asimilasyon politikasının ağır baskısı altında tutulmuştur.

Ulusal ezgiye karşı nice isyanlar içinde olmuş olan Kürt ulusunun son isyan hareketinin başını çeken, Kürt Özgürlük Hareketi'nin lideri Abdullah Öcalan'ın *‘Bariş ve Demokratik Toplum’* çağrısıyla başlayan süreci, sınıf savaşından kopuk bir çağrı gibi algılayanların, *“sınıf vurgusunun eksikliği”* dillendiren *“eleştirmenler”* in yanısıra, kimileri, kasıtlı bir şekilde bu çağrıyı baltalama, sabote etme çabası içindedir.

“Bariş”, “Demokratik Toplum” ve *“Sınıf Savaşı”* terimleri, Marksist-Leninist kuramda birbiriyle çelişkili görünen, ancak birbiriyle bağlantılı kavramlardır; çünkü sınıfsız bir topluma ulaşmak için toplumsal sınıf farklılıklarını ortadan kaldırmayı hedefleyen sınıf savaşının, nihayetinde de barişçil ve demokratik bir toplumun kurulması vardır.

Türkiye Komünist Partisi yayınladığı açıklamalardan anlaşılabileceği gibi, Öcalan'ın Bariş ve Demokratik Toplum çağrısını, kimi çevreler gibi, sınıf savaşının yerine diyalog ve sınıf uzlaşmanın konulması olarak algılamıyor. TKP, Marksist-Leninist ideolojiye bağlı olarak toplumdaki farklı sınıfların çatışmasının her koşulda devam ettiğinin ve edeceğinin bilincinde olarak, çağrıyı sonuna kadar desteklediğini açıkladı.

Henüz kapitalist Türkiye Cumhuriyeti ilan edilmeden ve edildikten sonra sınıf savaşını yükseltmekten bir an olsun geri durmayan Türkiye Komünist Partisi, çok ağır bedeller ödeyerek günümüze dek sınıf savaşının yükseltilmesi için çalışmıştır.

1923'de kurulan kapitalist Türkiye'de artı değer sömürüsü (sınıfsal sömürü), ulusal ezgi, cinsel sömürü var oldukça, sınıfsal çatışma hep var olacaktır.

Türkiye Komünist Partisi'nin varlık nedeni, ardıcıl olarak, işçi sınıfının ekonomik, politik ve ideolojik olarak sınıf mücadelesini yükseltmek, onun öncülüğünde en geniş demokratik güçlerle ittifakını sağlamak, yakın amaç olarak Demokratik Türkiye'yi ve ardından asıl hedefi olan Sosyalist Türkiye'ye ulaşmak için devrim ordusunu yaratmaktır.

Bu bağlamda gücü üretimden gelen işçi sınıfının en büyük bağlaştığı Kürt Özgürlük Hareketi'dir.

Türkiye Komünist Partisi, Bolşevik önderi Mustafa Suphi'nin *“Fakir ve mazlum Türk rençberi! Sabrettiğin yetiştir! Umum dünya inkılâbının ... Türkiye'nin zulüm ve kahr içinde yaşayan diğer halklarına elini uzat.”* sözünü kulağına küpe yapmış, işçi sınıfının partisi olarak, ezilen Kürt ulusunun sürdürdüğü özgürlük hareketinin şaşmaz destekçisidir ve Kürt Özgürlük Hareketi'nin mücadelesini sınıf mücadelesinden bir an olsun ayrı tutmamıştır.

İşçi sınıfının içinde Kürt işçilerin niceliğinin hızlı artışını gözardı etmek ne mümkün? Ulusal kimlikleri yadsınan Kürt yoksulları hızlı bir proleterleşme süreci yaşayagelmışlerdir.

Demokratik bir Türkiye mücadelesi içine giren Kürt işçilerinin, emekçilerinin sınıf savaşından kopuk oldukları söylenebilir mi?

Hiç kuşku yoktur ki, Türkiye emekçi halklarının ‘Bariş ve Demokratik Türkiye’

mücadelesini sabote etmek için yel ekenler, fırtına biçmekten kurtulamayacaklardır.

İşçi sınıfının bilinçlenme, sınıf partisi TKP saflarında örgütlenme, yalnız ekonomik savaşım ile yetinmeme, gerçek sendikası seçme, anti-faşist, anti-emperyalist ve demokratik haklar için savaşıma aktif olarak katılma süreci hızla gelişmek zorundadır. Bu süreç, sarı sendikaların demaske edilmesi, devrimci sendikaların yaratılması süreci olmak zorundadır.

Her gün içi kan ağlayan, giderek yoksullaşan Türk'ü ile Kürt'ü ile, Laz'ı ile, Arap'ı ile,.. genel olarak işçi sınıfının burjuva partilerinin iktidarlarından memnun oldukları söylenemez.

Meclis'te oluşturulan *‘Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu’* nun Kürt ve Türk işçisinin ortak çıkarlarından yana, toplumsal barişten -sınıf barişinden değil-, demokratik hak ve özgürlüklerden yana, Kürt sorununun demokratik çözümünden yana, demokratik bir Anayasa, demokratik bir toplum için uğraşı veren bir komisyon olması ve en geniş bariş ve demokrasi güçlerinin katkısını, desteğini alması şarttır. Komisyon'a asker ve gerilla annelerinin davet edilmesi, onların görüş ve düşüncelerinin alınması önemlidir, değerlidir.

TKP açıklamalarında dile getirilen, günün ‘Bariş ve Demokratik Toplum’ için sınıf savaşını yükseltme günü olduğunun altını çiziyor. Bu politika bizlere 1980'lerde TKP'nin 12 Eylül faşist diktatörlüğüne karşı mücadelede ana belgisi olan *“Demokratik Türkiye, Daha Güçlü TKP!”* belgisini anımsatıyor. Demokratik Türkiye mücadelemiz, sosyalist demokrasinin egemen olacağı sosyalist Türkiye mücadelemizden ayrı değildir.

Demek ki Demokratik bir Türkiye için mücadele ederken daha güçlü bir TKP yaratmak da gerekiyor. Bizim çıkardığımız sonuç budur. ■

Demokrasi Tarihine Yolculuk

□ Cem ERDEVECİLER

Demokrasi sözcüğü Yunancadan gelir. Eski Yunancada “demos” halk, “kratos” iktidar ya da egemenlik anlamında kullanılırdı. Buna göre, demokrasi halkın egemenliğini ifade eder. Demokrasinin ilk ortaya çıktığı ülke eski Yunanistan’dır.

Ancak Atina demokrasisinde vatandaşlık, özgür doğan erkeklerle sınırlandırılmıştı; kadınlar, köleler, yabancı yerleşimciler dışlanmıştı. (**Dışlayıcı Vatandaşlık**) 20. yüzyıla kadar birçok parlamentter sistemde vatandaşlıkla ilgili benzer sınırlamaların olduğu hatırlanmalıdır.

İlk çağlarda vatandaş ile birey karıştırılmıştır. Orta çağda siyasi yapı feodalitedir. Orta çağda kralın yetkilerini kısıtlayan ve dolayısıyla halkın hürriyetlerini genişleten en önemli belge 63 maddelik 1215 tarihli İngiliz büyük şartı / Magna Carta’dır. Yeniçağda mutlak egemen devlet anlayışı zayıflamış ve insan hakları anayasalarda yer alarak pozitif hukuk alanına girmiştir.

Rönesans’la başlayan hümanizm akımı bireyi ön plana çıkarmıştır. Bu anlayışta devlet hükmeden bir kurum değil, koruyan ve bireye hizmet eden bir kurumdur.

İnsan haklarının felsefi temeli tabii hukuk anlayışına dayanmaktadır. Bu anlayışa göre insanlar zaman ve mekâna bağlı olmaksızın bütün çağlarda geçerli olmak üzere değişmeyen evrensel nitelikte haklara sahiptir.

Tarihte Bazı Önemli Kanunlar

Veda Hutbesi (632)

Veda Hutbesi’ndeki maddelerden bazıları şunlardır:

- İnsanların canları, malları ve ırzları kutsaldır.
- Kan davaları tamamen kaldırılmıştır.
- Hiç kimse diğerinden üstün değildir.
- Kimseye haksızlık yapmayın, boyun da eğmeyin.

- Kimse başkasının suçundan dolayı sorumlu tutulamaz.

Magna Carta (1215)

Magna Carta Latince “Büyük Sözleşme” Magna Carta Libertatum Latince “Büyük Özgürlükler Sözleşmesi” 1215 yılında imzalanmış bir İngiliz belgesidir. Kralın bazı yetkilerinden feragat etmesini, kanunlara uygun davranmasını ve hukukun kralın arzu ve isteklerinden daha üstün olduğubu kabul etmesini zorunlu kılmıştır.

Magna Carta’da maddelerden bazıları şunlardır:

* Kral yasalara uygun olarak verilmiş bir hüküm olmadan kimseyi tutuklayamaz, hapsedemez, mallarına el koyamaz, sürgüne gönderemez, kötü muamelede bulunamaz.

* Kral, kanuni bir hüküm olmadan toprakları, şatoları, hakları ve özgürlükleri ellerinden alınmış kişilere tüm bunları iade edecektir.

* Özgür bir kişi işlediği küçük bir suç için buna uygun bir para cezasına çarptırılacaktır.

Ağır bir suç işlemezse yaşamına son vermemek şartıyla suça uygun bir ceza verilecektir.

* Kimseye karşı hak ve adaleti yerine getirmekten kaçınılamaz ve adalet geciktirilemez.

Kanunî Sultan Süleyman Kanunları (1520-1566)

Kanunlarda yer alan maddelerden bazıları şunlardır:

* Bir kimse bir başkasıyla kavga edip birbirinin sakalını yolsalar, ikisi de kınanır. Zenginse yirmi, fakirse on akçe alınır. Eğer birbirlerinin yakalarını yırtarsalar her ikisi de cezalandırılır.

* Bir kimse adam öldürürse kısas uygulanır (Adamı öldüren de öldürülür).

* Bir kişi diğer kişinin kasten gözünü çıkarsa ya da dişini kırsa kısas uygulanır.

* Bir yerde kalan kişinin malı çalınır-sa hırsız oradakiler bulmalıdır. Eğer bulamazlar ise o kişinin zararını karşılamak zorundadırlar.

Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi (1789)

Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi’ndeki maddelerden bazıları şunlardır:

* Hiç kimse inançlarından dolayı rahatsız edilemez.

* Düşünce ve ifade özgürlüğü garanti altındadır.

* Hiç kimse yasaların gösterdiği durumlar dışında suçlanamaz ve tutuklanamaz.

* Keyfî emirler verilmesini isteyenler ve bu emirleri yerine getirenler cezalandırılır. Suçlu olduğu ispat edilene kadar herkes masumdur.

* İnsanlar özgür ve eşit değerdedir ve öyle de kalırlar.

* Hak ve özgürlüklerin sınırı yasardır. Özgürlük bir başkasına zarar vermeden her şeyi yapabilme gücüdür.

* Kral dâhil kimse halktan kaynaklanmayan iktidarı kullanamaz.

* Tüm yurttaşlar bizzat veya temsilcileri aracılığıyla yasaların yapılmasına katkıda bulunma hakkına sahiptir.

Kanuni Esasi (1876)

Osmanlı’nın ilk ve son Anayasasıdır.

Kanun-i Esasi’deki maddelerden bazıları şunlardır:

* Osmanlı sınırlarındaki herkes kişisel hürriyete sahiptir.

Hiç kimse başkalarının hürriyetine zarar veremez.

* Bir kanuna dayalı olmadığı sürece hiç kimseden vergi ve buna benzer paralar alınamaz.

* İşkence ve her türlü eziyet kesinlikle ve tamamen yasaktır.

* Mahkemeler her türlü müdahaleden uzaktır.

* Osmanlı sınırları içerisindeki herkes özel mülkiyet sınırları içindeki her türlü saldırıdan korunmuştur.

* Kanunda olmayan bir sebepten dolayı kimsenin özel mülküne zorla girilemez.

1936 SSCB Anayasası

131 Maddeden Oluşur.

Emeğin ve özgürlüğün anayasası. Anayasa referandumundan yeni çıkmış bir ülke olarak kapsamı değerlendirildiğinde bireysel hak ve özgürlükler konusunda dahi 2025 Türkiye’sinden ileride olunduğunun göstergesi. Üstelik bizdeki gibi içeriği bilinmeyen bir paketin oylanması söz konusu değil, bilakis, Sovyetler Birliği Komünist Partisi tarafından fabrikalardan, kolhozlara, kent merkezlerinden köylere, okullardan bakımevlerine kadar bütün katmanlarda tartışılmış, üzerine yazılan itiraz mektupları değerlendirilmiş ve halkın meclisi tarafından gerekli değişikliklerle onaylanmıştır.

“Sovyet toplumunun örgütlenmesi “

Madde 1. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği, işçilerin ve köylülerin sosyalist devletidir.

Madde 2. Toprak sahipleri ve kapitalistlerin alaşağı edilmesinden ve proletarya diktatörlüğünün yaratılmasından doğan ve güç kazanan emekçi halk vekilleri Sovyetleri, SSCB’nin siyasi temelini oluşturur.

Madde 3. SSCB’de tüm iktidar, emekçi halk vekilleri Sovyetlerinde temsil edilen kent ve kırsal emekçi halkına aittir.

Madde 4. Sosyalist ekonomik sistem ve üretim araçları ve aletlerinin sosyalist mülkiyeti, kapitalist ekonomik sistemin lağvedilmesi, üretim araçları ve aletlerinin özel mülkiyetinin ortadan kaldırılması ve insanın insan tarafından sömürüsüne son verilmesinin sonucu olup, SSCB’nin ekonomik temelini oluşturur.

Madde 5. SSCB’de sosyalist mülkiyet

devlet mülkiyeti (tüm halkın mülkiyeti) ya da kooperatif ve kolektif çiftlik mülkiyeti (bir kolektif çiftlik mülkiyeti ya da koöperatif birlik mülkiyeti) şeklindedir.

Madde 6. Toprak, doğal kaynaklar, sular, ormanlar, değirmenler, fabrikalar, madenler, demiryolları, su ve hava taşımacılığı, bankalar, posta, telgraf ve telefon, devletin büyük tarım işletmeleri (devlet çiftlikleri, makine ve traktör istasyonları vd.) ile belediye işletmeleri ve kentlerdeki konut işletmeleri ve sanayi bölgeleri, devlet mülkiyetidir ve bundan dolayı tüm halka aittir.

Madde 7. Kolektif çiftliklerdeki ve kooperatif örgütlerdeki kamu işletmeleri, çiftlik hayvanları ve aletleri, kolektif çiftlik ve kooperatif örgütlerin ürünleri ile bunların binaları, kolektif çiftliklerin ve kooperatif örgütlerin ortak sosyalist mülkiyetini oluşturur. Kamusal kolektif çiftlik işletmesinin temel gelirine ek olarak, kolektif çiftlikteki her hane, konutunun yanında kişisel kullanım için küçük bir toprak parçasına ve kişisel mülkiyet olarak toprak üzerinde ek bir tesise, bir konuta, büyükbaş hayvanlara, kümes hayvanlarına ve tarımsal artelin kurallarına uygun olarak küçük tarım aletlerine sahip olabilir.

Madde 8. Kolektif çiftliklerin bulunduğu topraklar, bunların kullanımı için bedelsiz olarak ve sınırsız bir süre için, yani sonsuza dek onlara ayrılmıştır.

Madde 9. SSCB’de hâkim ekonomik biçim olan sosyalist sistemin yanı sıra, yasa, tek tek köylü ve zanaatkârların kendi emeklerine dayalı olarak ve başkalarının emeklerini sömürmeksiz küçük özel ekonomiye sahip olmasına izin verir.

Madde 10. Yurttaşların çalışma ve birikimlerinden gelen kişisel mülkiyetleri, konutları, ek hane ekonomileri, ev mobilyaları, kişisel kullanım aletleri ve eşyalarının yanı sıra, yurttaşların kişisel mülkiyetlerini miras bırakma hakları yasa tarafından korunur.

Madde 11. SSCB’nin ekonomik hayatı kamu refahını artırma, emekçi halkın maddi koşullarını sürekli olarak iyileştirme, kültürel seviyelerini yükseltme, SSCB’nin bağımsızlığını güçlendirme ve savunma kapasitesini artırma amacıyla devlet ulusal ekonomik planı tarafından belirlenir ve yönetilir.

Madde 12. SSCB’de çalışmak, “çalışmayan yemez” ilkesi uyarınca, her sağlıklı yurttaş için görev ve bir onurdur. SSCB’de uygulanan sosyalist ilke, “her-

kesten emeğine göre, herkese emeğine göre”dir.

İnsan Hakları Beyannamesi (1948)

İnsan Hakları Beyannamesi’ndeki maddelerden bazıları şunlardır:

* Her kişinin yaşama hakkı, kanun koruması altındadır.

* Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza ya da işleme uğratılmaz.

* Hiç kimse köle veya kul olarak tutulamaz.

* Hiç kimse zorla çalıştırılmaz ya da zorla çalışmaya bağlı tutulamaz.

* Herkesin özgürlük ve güvenlik hakkı vardır.

* Yasal yöntemler dışında hiç kimse özgürlüğünden yoksun bırakılamaz.

* Herkes özel ve aile yaşamına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.

* Herkes düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne sahiptir. Ancak bu özgürlük kamu güvenliğinin ve düzeninin, genel sağlığın, genel ahlakın ya da başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için kanunda ön görülen zorunlu olan önlemlerle sınırlanabilir.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (1950)

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ndeki maddelerden bazıları şunlardır:

* Bütün insanlar hürriyet, haysiyet ve şeref bakımından eşittirler.

* Herkes ırk, renk, cins, din, dil gibi açılardan herhangi bir fark gözetmeksizin bu bildirideki hürriyetlerden yararlanır.

* Yaşamak, hürriyet ve kişi emniyeti her ferdin hakkıdır.

* Hiç kimse kölelik ya da kulluk altında bulundurulamaz.

* Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ve haysiyet kırıcı cezalara tabi tutulamaz.

* Herkes hukuki kişiliğinin tanınması hakkına sahiptir.

* Kanun önünde herkes eşittir.

* Hiç kimse keyfi olarak tutulamaz, alıkonulamaz ve sürülemez.

Görülüyor ki dünyanın kurulduğu günden beri insan hakları hep ön plana çıkıyor. Fakat ne hikmetse erki elinde bu-

lunduranlar tüm dünya kapsamında buna istedikleri gibi kılıf uydurup insan hak ve özgürlüklerini rafa kaldırmaktan da geri durmuyorlar. Avrupa’da dünyada durum böyleyken bir de üstüne üstlük demokrasi havarisi kesilirlerken bizdeki durumda dünyadan farklı değildir. Bu açıdan günümüz koşullarına baktığımızda ülkemizde de demokrasiden söz etmek mümkün değildir.

Şu soruyu sormadan geçmekte mümkün değildir? Acaba biz ne kadar demokrasiyi içselleştirebiliyoruz?

Demokrasi açısından ülkemize baktığımızda genel anlamda bunu gerçek manada hayata geçirdiğimiz söylenemez. Konuşandan eleştirenden haz etmeyen bir toplum anlayışı demokrasiden söz edemez.

Bu bağlamda bizler demokrasi fakiri ülkenin; demokrasiden yoksun çocuklarıyız.

Biz demokrasiyi halka nasıl anlata biliriz düşünmek lazım değil mi?

Evet, ülkemiz garip bir oyunun ortasındadır bunun için de bizlere düşen görev ülkenin içinde bulunduğu kaostan bir an önce çıkmasını sağlamak için birlik beraberlik içinde geniş halk kitlelerine ulaşmak ve onları aydınlatmaktır.

Bizlere düşen görev demokrasi düşüncesini alabildiğince yaymak ve herkesin bir şekilde mücadelenin içinde olmasını sağlamaktır. Adalet mülkün temelidir fakat geç gelen adalet adalet değildir.

Şu unutulmamalıdır Aziz Nesin’in dediği gibi “**Bana dokunmayan yılan bin yıl yaşasın diyerek yaşattığımız yılanların, bir sonraki hedefi siz olursunuz.**”

Savaşların, sömürünün, ezenin, ezilenin ve ötekileştirmenin olmadığı **Güneşli Dünya** umuduyla sevgiyle kalın.■

Politika Gazetesi’ni bulabileceğiniz adresler

Siz de il ve ilçelerinizde uygun gördüğünüz Kitabevi ve Gazete Bayileri ile ilişki kurarak onların isim, adres ve telefon numaralarını Gazete Merkezimize iletebilirsiniz.

İSTANBUL

Anadolu Yakası:

Kadıköy: *Mephisto Kitabevi:* Asım Gündüz Cad. No:23

Kadıköy: *Üç Deniz Kitabevi:* Pavlonya Sok. No:10 Kadıköy

Kadıköy: *Yaykoop:* Caferağa Mh. Tellalzade Sk. No:30

Avrupa Yakası:

Beyoğlu: *Mephisto Kitabevi:* Kuloğlu Mh. İstiklal Cad. No:125

Beşiktaş: *Mephisto Kitabevi:* Sinanpaşa Mh. Köyiçi Myd. 15

Beyoğlu: *Semerkant Kitabevi:* Süslü Sakı Sk. No:5 Tarlabası

Osmanbey: *Beyaz Adam Kitabevi:* Halaskargazi Cd. 17/A

Mecidiyeköy: *Karaduman Gazete Bayii:*

Eyüp: *Özgür Büfe:* Karadolap Mah.

Veysel Karani Cd. No: 16/A

Sefaköy: *Boran Kırtasiye:* Halkalı Cd. Kocabıyık Sk. No:3/A.

ANKARA

Kızılay: *Doruk Kitabevi:* M.paşa Cd. 28/A

Kızılay: *Tayfa KitapKafe:* Meşrutiyet Mah. Selanik Cad. 82/32

Kızılay: *Turhan Kitabevi:* Yüksel Cd. No: 8

İZMİR

Alsancak: *Yakın Kitabevi:* Kıbrıs Şehitleri Cd. No:104/A

Buca: *Emek Kitabevi:* Vali Rahmi Bey, Uğur Mumcu Cd. No:2,

ANTALYA

Merkez: *Kitapkurdu Sahaf:* Elmalı Mh. 25. Sk. No:5/A M.paşa

TRABZON

Merkez: *RA Kitabevi:* Uzun Sk. Saray Çarşısı No:60 Trabzon

RİZE

Findıklı: *Arkadaş Kitap-Kırtasiye:* Cumhuriyet Cd. N: 50/B

MARDİN

Kızıltepe: *Aldemir Basım Dağıtım:* Orduevi Karşısı No:6 D:6

DİYARBAKIR

Yenişehir: *Vilaf Kitabevi:* Koop. Mh. Akkoyunlu 4 Sk. Mekan Apt No:11/B

Yenişehir: *Özde Büfe:* Ofis Ekinçiler Cad. Devran Apt Altı

EDİRNE

Merkez: *Bellek Kitabevi:* Sabuni Mh. M. Günel İş Mrk.D:Z-08, Balıkpazarı

ESKİŞEHİR

Odonpazarı: *İnsancıl Kitabevi:* İstiklal Mh. Yeşiltepe Sk. 24/A,

HATAY

Merkez: *Yeni Dünya Tanıtım:* Cumhuriyet Mh. Gündüz Cd. Kentarma Sk./Antakya

BANDIRMA

Ozan Sanat Evi, İhsaniye Mh. İstiklal Cd. 44. Sk. No:51/B

Serüven Kitabevi, Günaydın Mh. Eski İtfaiye Cd.

AYDIN

Didim: *Emek Büfe:* Mavi Şehir Belediye Halk Pazarı, Didim

MALATYA

Merkez: *Fidan Kitabevi:* Kığılı Cami, No:1

SAMSUN

İlkadım: *Penguen Kitabevi:* Çiftlik Mh. Ümraniye Sk. No:27/A

ŞIRNAK

Merkez: *Kelepir Kitabevi:* Sökmenler Plaza, Zemin Kat, No:4

KARAMAN

Merkez: *Danış Kitabevi:* Külhan Mah. 2.İstasyon Cad No:5

KIRŞEHİR

Merkez: *Gül Kitabevi:* Ahi Evren Mh. 735. Sk. No: 10

MANİSA

Akhisar: *Kültür Kitabevi:* Tahir Ün Cad. No:150 / A

Kurucu Sahibi ve İlk Sorumlu Müdürü: K. Tayfun Benol
(10.10.2015'de Ankara Katliamı'nda Kaybettik)

Önemli not: İşsiz, emekli, engelli, öğrenci ve devrimci siyasi tutsaklara ücretsiz abonelik

Tam Zamanında Yapılan Uyarı

□ Veysi SARISÖZEN

Beklenen ses yükseldi. Demokratik Bölgeler Partisi (DBP), Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi (DEM Parti), Devrimci Parti, EMEP, ESP, EHP, SMF, SODAP, SYKP, TİP, TÖP, Yeşil Sol Parti ve Halk Evleri, CHP İstanbul İl Kurultayı'nın iptal edilerek, yönetimin yerine kayyum atanmasına karşı, şimdilik yazılı bir açıklamayla, güçlü bir tepki gösterdi. Bu parti ve hareketler, demokratik olarak yapılacak ilk seçimde seçmenin yüzde yirmilik oylarını temsil edeceği gibi, sokakta, grevlerde, serhildanlarda devlet terörüne karşı mücadelede muazzam bir deneye sahiptir. Bu bakımdan açıklama "sivil darbe" sürecine karşı büyük bir önem taşıyor.

AKP-MHP iktidarı ve onların bütünleştiği "norm dışı" devlet, bu açıklamayı dikkatle okumalı, çoğunluğu TBMM Komisyonunda yer alan bu gücün sabırla oyun oynamaktan vaz geçmeli, "darbeden" geri çekilmeli, Rojava'yı tehdide son vermeli ve Komisyon çalışmalarını "silahsızlanma" amacıyla sınırlandırarak, demokrasi hedefinden uzaklaştırma oyalamasını sona erdirmelidir.

Bu açıklama göstermiştir ki, iktidarın bir yandan Başkan Apo'nun inisiyatifinde başlayan "barış ve demokratik toplum sürecini" araçsallaştırarak, bu süreci destekleyen güçleri ve halkı "bloke etme", yerel seçimlerden birinci parti olarak çıkan CHP'yi ise, bundan istifade ederek bölme ve etkisiz kılma, bu yolla muhalefeti parçalayarak ikti-

CHP İstanbul İl Kurultayı'nın iptal edilerek, yönetimin yerine kayyum atanmasına karşı yazılı bir açıklamayla tepki gösteren 13 parti ve hareketin isimleri alfabetik sıraya göre düzenlenmiştir.

darını sürdürme oyununu boşa çıkırmıştır.

Her kim, yazılı

açıklamanın, bağrında barındırdığı muazzam eylemli gücü dikkate almaz, o kimse fena halde yanılır. Açıklamanın şimdilik yazılı bir açıklama olması, bu parti ve hareketlerin Türkiye için "son şans" olan "barış ve demokratik toplum sürecine" iktidarın "son verme" niyetini hesaba katan, ilk, soğukkanlı, sağduyulu ve çok önemli bir "uyarı" olarak yorumlanmalıdır. Partilerin isimlerine baktığımızda onların "biz yağmadan güremeyiz" diyen devrimci güçler olduğunu görürüz. Erdoğan ve Bahçeli o nedenle, "muhalefeti dizayn edeceğiz, Sarayın muhalefetine çevireceğiz, TBMM Komisyonu

açıklamayı yapan partileri bloke edeceğiz, Rojava'ya "kılıç çekip kalem ve kelamı susturacağız" diye "gürleyip" sonuçta "yağamayacağını" hesap etmelidir.

CHP kendisiyle dayanışma içinde olan bu devrimci güçlerin değerini ve önemini, yerel seçimlerden bu yana, içindeki Ergenekoncu-Kürt düşmanı güçlerin tüm yıkıcı yeltenişlerine rağmen bildiğini göstermeye devam ediyor. "Barış ve demokratik toplum sürecine" karşı da bir sabotaj olan CHP karşıtı darbeye rağmen, CHP yönetiminin TBMM Komisyonundan çekilmemesi, bu partinin tercihini doğru yaptığını gösteriyor. Eğer 15 Eylül'de CHP merkez yönetimine İstanbul'da olduğu gibi bir kayyum atanırsa, bu kayyumun alacağı ilk karar TBMM

Komisyonundan çekilmek olacaktır.

CHP yalnız iktidarın yargısı tarafından değil, sözde muhalif İyi Parti, Zafer Partisi, sahte TKP, Sözcü medyası ve benzerleri tarafından da kuşatmaya alınıyor. Bunların amacı barışın yerine savaşa devam etmek ve demokrasi yerine kendilerinin de eklemeneceği diktatörlüğü sürdürmektir. Bunlar demokrasi koşullarında saf dışı olacaklarını biliyorlar.

Başında ABD'nin bulunduğu NATO devletleri şu anda gelişmeleri sinsi bir sessizlikle izlemektedir. Eğer Erdoğan "seçimli otokrasiden", bu darbe sonucunda "açık diktatörlüğe" geçerse, ABD, İngiltere ve İsrail, "alternatifsiz" Erdoğan'ı, eğer Erdoğan İkinci Basra Savaşı öncesinde Irak'a karşı olduğu gibi bu defa İran'a karşı savaşı destekleme sözü verirse, onu desteklemekte tereddüt bile etmeyeceklerdir.

Bu kritik aşamada açıklama yapan partiler, aynı anda hem TBMM Komisyonunu çürütüp, tasfiye etmek isteyen Erdoğan'a fırsat vermeyen tutumları, hem de CHP'nin şahsında tüm muhalefeti tasfiyeye yönelik darbeye karşı çıkışları ile, bu "ara dönemin" gerektirdiği adımı atmışlardır. "Ara dönemin" sınırı aşıldığı gün, bu sınırı aşanlar, elli yıldır yenemedikleri güçlerle karşı karşıya geleceklerini bilmelidirler.

Eğer TBMM Komisyonunda, tüm sabotajlara rağmen, gittikçe zayıflayan bir ihtimal olsa da demokratikleşme yolunda somut adımlar atılır ve Meclis'te bu adımlar onaylanırsa, ilk seçimde Erdoğan'ın iktidarına muhalefet cephesi son verecektir. Ama Erdoğan "ara dönemin" sınırlarını aşar, "seçimsiz diktatörlüğe" yönelmeye kalkarsa, 19 Mart'dan beri alanları dolduran ve çoğunluğu devlet terörüne karşı koyma tecrübesi olmayan milyonlar, yanlarında sokak tecrübesini çok ağır kayıplar pahasına edinmiş, güvenilir dostlarını bulacaklardır. Özetle yapılan ortak açıklama CHP'ye darbe, DEM Parti ve müttefiklerine oyalama oyununu daha şimdiden bozmuştur. Saflar bellidir.■